

XWiyá yáy neainariṅ Mako eanṅpirini.

Rfwamiṅ rṅpi “Xwiyá yáy neainipaxí Mako eanṅpiyi” riniṅpirini. O Jisaso gí wieṅsariniáowa oimónipoyiniri urípeaṅowa wo mimóniṅagi aiwi Jerusaremi dáni xwé niwiarori íwí sikiṅo eṅaná amiṅpi Jisaso uréwapiyiri erí yarína sṅwí winiṅjorini. Rfwíyo dáni Banabaso tṅni Poro tṅni émayí aṅíyo wáí urimearína Mako eni uxídiṅjorini. Xegí yoí ámi bi Joni Makoyi wriṅgárinini. O Jisaso rixa niṅpémána niwiáṅniṅmeámi aṅinami nání niṅpeyimána eṅaná ámi xwiogwí obaxí oniṅmiáṅpi niṅpwémána eṅaná rfwamiṅ rṅpi eanṅrinini. Romiyí eni “Jisaso Gorixomi xewaxoríani?” niyaiwiro diṅí owikwíṅpoyiniri amiṅpi Jisaso Gorixoyá eṅí eániṅṅpimi dáni eṅṅpi nání rfwamiṅ neáa uṅṅrinini.

Jono wayí numeaia wago wáí uríṅí nánirini.

¹ Xwiyá iwamíto Gorixomi xewaxo Jisasi Kiraiso —O nene yeáyí neayimíxemeanía nání Gorixo rípeaṅorini. O nání xwiyá yáy seainipaxípi rṅpirini. ² Eṅiná Jono wayí niṅneameaia wago siní meṅaná xwiyá Gorixoyá wíá rókiamoagí Aisaiayí riniṅo Jono ná rfwíyo biníto nání Gorixo xegí xewaxomí uríṅí rṅpi rfwamiṅ eanṅniṅini, “Aríá ei. Gorixoni gí xwiyá yaṅí wiowárimíáo joxi gí íwoxi xámi rimeani nání urowárimíárinini. O joxi nání óf simoiníárinini. ³ O nuri áma nání diṅí meṅe niṅwearína joxi nání ríaiwá re riniṅárinini, ‘Áminá rfwíyo biníto nání segí diṅí óf nanṅniṅí niwimoiro ṅweáṅrixiṅni. Óf píraníṅí imoaríṅápaníṅí segí diṅí píraníṅí nimóniro

ηweáfríxini.’ Gf xwiyfá yanf wiowárimfáio rfaiwá e rínfáriní.” Goríxo e ríηfpa ⁴ Jono wayf nneameaia wago ámá nání dñf meañe nírémorí wáf nurímerí re uragfríní, “Goríxo seyfné fwf niga warígfápi yokwarímf seaiiní nání segf uyfní yarígfápi rfwfímíní nímamoro nísaníro ηweápoiyí. E nerfnáyf, wayf seameaimfíní.” urarfná ⁵ ámá obaxf Judayfya añfyo dánfyf tfn áwíní e wigf añf xwé bí xegf yof Jerusaremí dánfyf tfn Jono tfñf e nání nuro wigf fwf niga warígfápi nání waropárf wáná iniígf Jodaní rapáyo wayf umeaiagfríní. ⁶ O Goríxoyá xwiyfá yanf wiowárinjo aiwí seáyí e nerí weyf menagomání. Rapírapf awiaxf yínagomání. Kamerf —Ayf osfníηf imóníηfríní. Kamerf fá aga iyfáníηf imóníηf niyínímáná areríxí agwonfíníηf írínfyo niyíníri emeagoríní. Aiwá ení awiaxf nagomání. Xópé tfn pfkf iniígf tfn nagoríní. ⁷ O Jisaso, rfwfyo bínfo nání wáf nemerfná waunf xwiyfá re ragfríní, “Nioní ηnf eáníjáoní aiwí ηnf eáníηf nioníyá tfn rfwfyo bínfoyá tfn xixenímání. Oyá nímúroní. Omíηf wíarígfáyf ananí wigf bosoyá síkwf sú gwf wíkweaiarígfáriní. E nerí aiwí nioní símanwfyóníηf yeáyf nurfníri o aga seáyí émf nímúróníηgí nání oyá síkwf sú gwf wíkweaipaxf meníní.” nuríri ⁸ re uragfríní, “Nioní wayf nseameairfná sa iniígf tfníní ígfá seaearíjáriní. Rfwfyo bínfo wayf nseameairfná kwíyf Goríxoyápi tfn seainfáriní.” uríηínigíní.

Wayf umeainf náníriní.

⁹ Jono wáf urarfná Jisaso Gariri píropenísfyo xegf añf Nasaretí ηweañe pfní níwíárimí nurí Jonomí wímeááná iniígf Jodaní rapáyo wayf numeairí ¹⁰ weníηf éfyf winíηínigíní. Jisaso iniígfyo dání nímínímeámí

yaríná anínami dánì óf iníagì kwíyí Goríxoyá xaw-
 iówíníyí xfo nánì weparíyagì winíyínigìni. ¹¹ Sínì
 e wínaríná Goríxo anínami dánì Jisasomì re uraríyagì
 arfá winíyínigìni, “Gí íwí díní sixí ríyínáoxi nánì
 aga yayí seáyí e ninarínì.” uraríyagì arfá níwimáná
 enáná ¹² Goríxoyá kwíyí Jisasomì ríxa áamá nánì díní
 meaje nánì níméra nurì ¹³ o e nweanáná sfá 40 nóra
 waríná Seteno —O imfóyo xíráóníyí imóníyagì nánì
 nínì símanwíyóníyí wuríníyíforínì. O níbirì Jisaso
 xanoyá maní pírí owiakíníri iwamfó wíwapíyaríyagì aí
 o íwí wí mé sínì tíyí e níywearíná anínají níwímearo
 símíyí winagífarínì.

Ámá waú waú awami “Níxídfíyoyí.” uríyí nánírinì.

¹⁴ Rfwená Jisaso, Jono ríxa gwí nweanáná, o
 Gariri píropenístíyómínì nurì xwíyíyá yayí winípaxí
 Goríxo xfo xegí xwioxíyo mímeámí nerí píraníyí
 umeñweanfápi nánì wáf nurímerí ¹⁵ repíyí re
 wiemeníyínigínì, “Ríxarinì. Goríxo seyfné xwioxíyo
 mímeámí nerí píraníyí seamenñweanfápi síyánì
 imónínì anwí ayo enagì nánì segí íwí yaríyífápi
 ríwífmínì nímmamoro xwíyíyá yayí seainípaxí nioní
 seararíyá rípi díní níkwíroro nweáfríxínì.” nurímerí
¹⁶ ipí xegí yofí Gariri ríwoníyípámì nípuríná áamá peyí
 nánì yaríyífá waú Saimono tíni xogwáo Adíruo tíni
 peyí nánì ubení ipíyo mamówararíyagí níwíníri
 níwímearí ¹⁷ re uríyínigínì, “Agwiagwí omíyíyí peyí
 nánì yaríyífí rípi pínì níwíarímì níxídfíyoyí. Omíyíyí
 xegí bí peyí meayaríyífípa áamá ení axípi e meapísi
 oeaíwapíyímínì.” uráná ¹⁸ agwiaú re egísisixínì. Ríxa
 peyí nánì yaríyífípi pínì níwíarímì númì ugísisixínì.
¹⁹ Númì waríná Jisaso sínì ná jíe onímíapí nuríná ámí
 áamá waú, Sebediomí xewaxowáú Jemiso tíni xogwáo

Jono t́nńi ewéyo nńjweámáná egf ubenf peyf nánńi yarígfíú arf́kńńńagńi yadńrńpńńarńńagńńi nńwńńńrńń 20 rńxa “Agwíagwń enń nńxńdńńpńyń.” uráná agwíau xano t́nńi o xegf ámá nńgwf omńńjń wńarńńgfá t́nńi sńńń ewéyo ŋweanńáná pńńń nńwńarńńmń omń nńmń ugńsńxńńń.

Imfó dńńjń xńxéroarńńjń womń mńxń umáńńńńjń nánńrńńń.

21 Jisaso wńrńmeárófńwa t́nńń nurń ańjń yof Kapaneamńyo nńrémoro rńxa Sabarfá —Sfá ayń Judayf omńńjń wń mé kíkńfá nero xwńyńfá Gorńxoyá arfá wńarńro nánń awń eá-narńgfáyńrńńń. Sfá ayń imónáná rotú ańjńyo nńpáwńro o ámáyo uréwapńyarńńá 22 ayf Gorńxoyá ŋwf ikaxf eánńńjńpń mewegfáwa uréwapńyarńńgfápa muréwapńyń aga Gorńxoyá ŋwf ikaxf eánńńjńpń xíawónńjń rarńńagńń nńwńńńro o uréwapńyarńńjńpń nánń mńńjń sńńá nńweánńro yarńńá 23 íná ámá imfó dńńjń xńxéroarńńjń wo rotú ańjńyo ínńmń dánń makńrńwf nńmori 24 xwamíanń re urńńńńńgńńń, “Nasaretń dńńjń Jisasoń imfone pí neamńńńrńń barńńńńń? ‘Xwńrńfá neaikńxémńńńrńń rńa barńńńńń?’ nńmónarńńń. Nńonń nńjńfárńńń. Joxń Gorńxo xewaxoxń xfo rńrńpeańoxńrńńń.” uráná 25 Jisaso mńxń numáńńńrńń re urńńńńńgńńń, “Pńńń wíareń! Dńńjń xńxéroarńńjńpńxńńń nńwáramómń uń!” uráná 26 imfo ámáomń meañf neaárńń o sńapńxwńńń nerń weńáná imfo nurńńá makńrńwf nńmómń uńńńńgńńń. 27 Makńrńwf nńmómń úagń ámá nńńń sńńwf e nńwńńńro mńńjń sńńá nńweánńro xwńyńfá nńrńga nuro re rńńńgfawńxńń, “Xwńyńfá apńmń xíawónńjń nearéwapńyarńńjńpń xegf bńrńńń. Enńńá arfá wíagwámanń. Aga sńńń sńńjń aí arfá wńarńńwńńń. Imfó aí sekaxf uráná arfá wńarńńoń.” rńńfagfá 28 xwńyńfá Jisaso éfńń nánń Garńrń pńropenńsńyo rńxa yanf amń amń nńwéa uńńńńgńńń.

Simixí obaxíyo naní imimiximí ení nánirini.

²⁹ Jisaso rotú aníyo píní níwiárimí nípeyearí nurí aní Saimonoyá t́níní Adíruoyá t́níní xiráxogwáowaúyá aníyo nípáwiro Jemiso t́níní xogwáo Jono t́níní ení nawíní páwíáná ³⁰ Saimonomí xineagwí wará ŕfá pírí wiarínjagí nání sá weñagí Jisasomí ŕxa áwaní urfaǵta ³¹ o í weñe nání nurí wéyo f́a meááná simixí ŕxa píní wiárfagí í níwiápínimearí ŕxa aiwá ŕfá níyearí t́nínj́pí nímearí ḿníní níwia unínigíní.

³² Ríxa śfá sisisaní imónaríná sogwí ŕxa wéfmí enáná ámá aní apimí dání simixí yarígfáyí t́níní imfó d́njí xixéoarínj́yí t́níní nímeámí Jisaso t́njí e nání níb́ro ³³ ŕxa oxí apíxí niaíwí aní apimí dánj́yí aní Jisaso ñweanjwámí f́wí e awí eaárinaríná ³⁴ o ámá pí pí simixí yarígfáyo naní imixowáriri ámá imfó sayá nímerí xixéoarínj́yo ení imfó ḿxí umáinowáriri neríná imfó o Goríxo xewaxo enagí níj́fá imónínjaǵta nání ḿxí numáinowáriríná xwiyf́a wí orípoyíniri síñwí ḿwinípa enínigíní.

Jisaso Gariri píropenisíyo emení nánirini.

³⁵ O ẃfá mónínj́mí śníní śfá xaíwí yinínjáná níwiápínimearí nípeyeámáná ámá ḿñweaǵte nání nurí e Goríxomí xwiyf́a ŕrimí níwirí ñweanjáná ³⁶ Saimono t́níní níkumixíniri emearígf́áwa t́níní Jisaso śníní aníyo ḿñweanagí níwiníro o nání ṕfá néra nuro ³⁷ níwímearíná re urígf́awixíní, “Oxí apíxí niaíwí ńníní joxí nání ṕfá yaníro yarínjoi.” urfaǵta ³⁸ o re urínj́nigíní, “E nerí aiwí aní wíyo nioní xwiyf́a ‘Goríxo píránj́ seamenjweaní síñání imóníní anj́wí ayoríní.’ rarínj́pí wáf ourímeme nání owaneyí. Xwiyf́a apí aní amí amí áwaní urímíniri bíj́aríní.” nuriri ³⁹ Gariri píropenisíyo amí amí nemearíná wigí rotú

añf iwiwámí nípáwiemeri wáf uriri áamá imfó sayá nimeri xixéroaríñf tññfyo mîxí umáñnowárirí nerí e emenñinigñí.

Peyíyí tññf womí nañf imîxîñf nánñirñí.

⁴⁰ Áamá peyíyí —Simîxí apí áamá sññwí nîwîññíñá neaxímeanîññirí éf yarîgíápîññí. Simîxí ayí tññf wo, Jisaso emearñá, omí nîwímearí sîmîmanñmîñí xómîñf nîyîkwirí wauní rîxîñf nurîñ re urîññinigñí, “Joxí nîsimónñíñáyí, ananî píránîñf nimîxîpaxññí.” urfagi ⁴¹ o wá nîwianñí wé feapá nîwirí omí seáyí e nîwikwiárñí re urîññinigñí, “Nionî joxí nañf oimónñí.’ nimónarñí. Rîxa nañf imóneí.” uráná re enññinigñí. ⁴² Peyíyí rîxa axíná yímonññinigñí. ⁴³ Rîxa apaxí mé yímoági Jisaso apaxípánîñf imónîgíáwa tññf e nánî nurowáññíñá arfá jîyîkí norí ⁴⁴ re urîññinigñí, “Nañf simîxíáyí nánî amíná nurí ámányo áwanñf murîpaní.” nurîñ áamá o wigí yarîgíápí mé ámányo xewanîño áwanñf nura emenññirí e nurîñ ámî re urîññinigñí, “Amíná apaxípánîñf imónîgíáwa tññf e nánî nurí womí síwá nîwinñí nañwí rîdîyowá nánî negí arfo Moseso eníná ñwí ikaxí nearagíyí bî rîdîyowá síárirí joxí nañf imóníyí nánî áwanñf rîñ ení mîñí wîññîñí.” urfagi aiwí ⁴⁵ o Jisasomí pññí nîwiárñmî nuríñá arfíki áwanñf rîmenññinigñí. E éagi nánî Jisaso áamá arfíki upupígí nîpññîññirí añf bî bimí nuríñá sññánî mîrémopaxí nîwimónñí nánî áamá mayí e ñweaññá áamá amí amí dánî o tññf e nánî bagíárñí.

2

Enf síwímí enñf womí nañf imîxîñf nánñirñí.

¹ Jisaso, s'á wí ríxa nóra núísáná, o ámi anj yof Kapaneamiyo nání nurí xegf anjyo íními njeanáná ámá obaxf arfá re níwiro “O ámi xegf anjyo njeani.” rarínagfá arfá e níwiro níb'iro ² awí neáníro nípáwiro anjyo íními déroro anj f'wí e eni p'fkwip'fkwí iníro yarfná o ámá ayf níyoní wáf níwirí p'né rep'yf wiarfná ³ ámá wa enj níni síwímf enj womí —O anj epaxo-maní. Omí ikwianwíyo níkwíaríro níkwóními níb'iro aí ⁴ ámá anj f'wí e p'fkwip'fkwí inínagfá níwíníro anjyo nípáwiro Jisaso t'nf e t'paxf menjagi nání nímeámi nípeyiro anj r'f'wí seáyíyo dání anj s'á bí Jisaso njeane níp'yíro ikwianwí x'fo wenfnamí mídmídmí gwí níyuráraríro gwíyo f'á níxírímáná anj s'á úp'yífe dání awayíní mamówáráná ⁵ Jisaso awa x'fomí d'nf níwíkwíro “O negf ámá enj síwímf enomí ananí nanj imíx'paxfíní.” yaiwiarínagfá níwínírí omí re uríniginíní, “Íwe, joxí f'wí ikárínínj ríxa yokwarímf siiaríníní.” uráná ⁶ Goríxoyá n'wí ikaxf eánínj'pí mewegfá wa Jisaso uréwapiyarínj'pí arfá wianíro nání e níjwearfná Jisaso enj síwímf enomí e urí'pí arfá níwiro íními d'nf re ní móa ug'fawixíní, ⁷ “Pí nání r'fa uraríní? Nioní Goríxonínírí yokwarímf ríwíaríní? Sa Goríxoní f'wí yokwarímf wíarínjoríní. Ámá ro Goríxomí r'perír'f numearír'f r'fa yaríní?” yaiwiarfná ⁸ Jisaso xegf kwíyíyo dání awa íními d'nf e ní móa warínagfá níwínírí re uríniginíní, “Soyfné pí nání nioní nání íními ‘O f'wí ámá yarígfá'pí yokwarímf wíipaxomaní.’ ní móa warínjoi?” nurír'f ⁹ ámi re uríniginíní, “Ámá wo f'wí ikárínínj nioní yokwarímf wíánáyf íními imónínagi nání ámá woxí síjwí t'f'ní síjwí wíní'paxf meníní. E nerí aiwí nioní ámá enj níni síwímf enj womí ‘Ríxa níwíáp'f'nímearí díx'f ikwianwí nímeámi

ut.’ uránáyť o nanť imónťagť ámá ntyńńéńi sňwť tńńi sňwť wńńipaxťrńńi.” nurĩrĩ ¹⁰ re urĩńńigĩńńi, “Ntyńńéńi nionĩ nánĩ re yaiwipťrĩ nánĩ, ‘Ámá imónńo anani ámá xwťá tťyo dánťyť řwť ikárńńápi anani yokwarĩmť wiipaxorĩńi.’ niaiwipťrĩ nánĩ píránńđť sňwť nanťpoyĩ.” nurĩrĩ ¹¹ eńť sťwĩmť eńomĩ re urĩńńigĩńńi, “Nionĩ re rĩrarĩńńi, ‘Joxť nťwiápńńimearĩ dťxť řkwianťwť nťmeámĩ ańť e nánĩ ut.’ rĩrarĩńńi.” uráná re eńńigĩńńi. ¹² O rĩxa nanť nimónńrĩ nťwiápńńimearĩ ámá nńńi sňwť anĩgťe dánĩ řkwianťwť xwanťwť nřkwónńmĩ peyeańńigĩńńi. E éáná ámá ayť sťrť nĩpťkĩńńiro Gorĩxomĩ seáyĩ e numero re řĩgťawixĩńńi, “Nene eńńá dánĩ aiwĩ ámá wo ro yarĩńđpa axťpĩ re yarĩńđagť mťwńnagwárĩńi.” řĩgťawixĩńńi.

Ripaiomĩ “Nĩxťdei.” urĩńđ nánĩrĩńi.

¹³ Jisaso ámá ańť e pńńi nťwiárĩmť nurĩ ipĩ imañđpá tńńť e ŋweañáná oxť apĩxť niaiwť nńńi o tńńť e nánĩ bayarĩńđagťa o nuréwapťya nuri ¹⁴ sńńi ipĩ imañđpámĩ nĩpurńńá Arĩpiasomĩ xewaxo Ripaio —O takisť nánĩ nĩgťwť uráparĩńorĩńi. O opisť ańťyo éť nťńwearĩ xegť omĩńđ yarĩńđagť nťwńńrĩ re urĩńńigĩńńi, “Joxť rťwťyo nĩxťdei.” uráná o nťwiápńńimeámĩ rťwťyo nuxťdĩrĩ nuro ¹⁵ Ripaioyá ańťyo nĩpáwiro Jisaso tńńi xegť wiepĩsarĩńowá tńńi nťńwearo aiwá nńńiro ámá takisť nánĩ nĩgťwť uráparĩgťá wa tńńi (Eńńá Judayť ańťyo takisť nánĩ nĩgťwť uráparĩgťáwa takisť nánĩ nĩgťwť nurápirťńáyť wigť meapťrťfa nánĩ nĩgťwť seáyĩ e bi řwť urápagťa eńđagť nánĩ ámá nńńi awa nánĩ xwioxťyo dánĩ wikť nťwónńiro kťkťmĩ nťwimónńrĩ yagťárĩńi.) Awa tńńi řwť yarĩgťá wĩńyť tńńi ámá ayť obaxť Jisasomĩ nĩxťdĩro nánĩ ayť enĩ nawĩńi Jisaso tńńi aiwá nńńiro yarťńá ¹⁶ ámá Parisiyĩ rĩńńđyť wayá ámá Gorĩxoyá ŋwť ikaxť

eánɨ́pɨ mewegʼá wa Jisaso áamá takisʼ nánɨ nɨgwʼ uráparɨgʼá wa tʼnɨ ʼwʼ yarɨgʼá wɨnɨyʼ tʼnɨ aiwá nawɨnɨ narɨɨagʼá nɨwɨnɨro xegʼ wiepɨsarɨɨowamɨ Jisaso nánɨ re urɨgʼawɨxɨnɨ, “O pí nánɨ áamá takisʼ nánɨ nɨgwʼ nearáparɨgʼá awa tʼnɨ ʼwʼ yarɨgʼá ayʼ tʼnɨ nawɨnɨ aiwá nɨro inɨgʼ nɨro yarɨɨo? O nanʼ rɨyarɨnɨ?” urarʼná ¹⁷Jisaso e urarɨɨagʼá arʼá nɨwirɨ ewayʼ xwɨyʼá bɨ nurɨrɨ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Áamá sɨmɨxʼ mepa nerʼná xwirʼ tʼɨɨ e nánɨ warɨgʼámamɨ. Sɨmɨxʼ tɨgʼáyʼ warɨgʼárɨnɨ. Nionɨ enɨ áamá ‘Nionɨ nɨgʼpɨ wé rónɨɨnɨ.’ yaiwinarɨgʼáyʼ nánɨ mɨbɨɨárɨnɨ. Áamá ‘Nionɨ ʼwʼ yarɨɨáonɨrɨnɨ.’ yaiwinarɨgʼáyʼ wigʼ uyʼnɨ yarɨgʼáɨpɨ yokwarɨmʼ wíáná ayʼ wé rónɨɨɨ imónɨpʼrɨ nánɨ bɨɨárɨnɨ.” urɨɨnɨgɨnɨ.

“Pí nánɨ aiwá ɨwʼá mɨɨweaayarɨɨo?” urɨgʼá nánɨrɨnɨ.

¹⁸Jisaso tʼnɨ xegʼ wiepɨsarɨɨowa tʼnɨ aiwá ɨwʼá bɨ mɨɨweapa yarɨɨagʼá Jono wayʼ numeaiá warɨɨoyá wiepɨsarɨɨowa tʼnɨ áamá Parisiyʼ rɨnɨɨowa tʼnɨ aiwá nánɨ ɨwʼá nɨɨwirárɨnayaróná Jonoyá wiepɨsarɨɨowa tʼnɨ Parisiowayá wiepɨsarɨgʼá wa tʼnɨ nawɨnɨ nuro Jisasomɨ nɨwɨmearo re urɨgʼawɨxɨnɨ, “Jonoyá neaɨepɨsarɨɨone tʼnɨ Parisiowayá neaɨepɨsarɨgʼone tʼnɨ aiwá nánɨ ɨwʼá ɨwirárɨnayarɨɨwɨnɨ. Pí nánɨ joxɨyá wiepɨsarɨɨowa aiwá ɨwʼá mɨɨweá yarɨɨo?” uráná ¹⁹Jisaso ewayʼ xwɨyʼá bɨ nurɨrɨ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Áamá apɨxʼ sɨɨɨ ɨwirárʼo sɨnɨ ɨweaɨáná oyá nɨkumɨxɨnɨrɨ emearɨgʼáwa aiwá ɨwʼá nɨxɨɨwirárɨnɨro yarɨgʼárɨnɨ? Oweoɨ, o sɨnɨ awa tʼnɨ ɨweaɨáná aiwá ɨwʼá xɨɨwirárɨnɨpaxʼ menɨnɨ. ²⁰E nerɨ aiwɨ o apɨxʼ nɨmearɨ nɨɨweaɨsáná eɨáná áamá wí omɨ anɨnɨmɨxáná íná aiwá ɨwʼá ɨweapʼrʼárɨnɨ.” nurɨrɨ xewanɨɨo apɨxʼ sɨɨɨ ɨwirárʼónɨɨɨ imónɨɨagɨ nánɨ ewayʼ xwɨyʼá

e uriniginini. ²¹ Ewayí xwiyíá ámi bi nuriri re uriniginini, “Ámá rapirapí eninaní niyíga bagíá wú axeninagí niwiniírná rapirapí sɨ́ɨ́ sɨ́ni wayí miróniɨ́ wú nimearo nupákiro gwí kiwearigíámani. E yaniro éfáyí wayí róaná sɨ́ɨ́ upákííú níkikaríniri ení nɨ́pɨperírná eninanú xwé naxega unɨ́ɨ́.” nuriri ayí wigí eníná dání “Nene e nerírná wé róniɨ́ nimónirane nɨ́perírnáyí, anani Gorixo tíɨ́ e nání peyaníwáriní.” nira wagíápi sɨ́ni yarígíápi tíni oyá xwiyíá sɨ́ɨ́ tíni nawíni ikwieropírixiniri ewayí xwiyíá e uriniginini. ²² Ámi axípi oyaiwípoyiniri re uriniginini, “Ámá inígí wainí sɨ́ɨ́ nimearo memé wará sixí soyí axíyo iwajíá yarígíámani. Iwajíá yaniro éfáyí núpiyimi nɨ́puri sixí soyíwá eni rixa sɨ́pi enɨ́ɨ́. Wainí sɨ́ɨ́ memé wará sixí sɨ́ɨ́yo iwajíá yarígíáriní.” uriniginini.

“*Sabaríáyo* ɨ́wíáxiní.” rííá nánirini.

²³ Jisaso tíni wiepísariɨ́owa tíni Sabaríáyo aɨ́ nemero wití aiwá omiɨ́ tíɨ́ e óíyo nɨ́purírná wiepísariɨ́owa wití siyí niyíraga warírná ²⁴ ámá Parisiyí riniɨ́yí wa omi yaríɨ́ re wigíawixiní, “Awa pí nání ‘Sabaríáyo ɨ́wíáriní.’ riniɨ́pi níwiaíkiro wití aiwá niyíriro nariɨ́ɨ́?” uríagíá ²⁵⁻²⁶ Jisaso re uriniginini, “Soyíné xwiyíá negí mǎ́xí ináyí Depito nání eánɨ́pí fá niroro aiwí dɨ́ɨ́ wí mɨ́moariɨ́ɨ́. Eníná Depito, ámá Abaiataoyi riniɨ́ —O eníná apaxípánɨ́ imóniɨ́ xwé worini. O xegí Judayí Gorixomi rídiyowá wianiro nání senfá aɨ́ pákiniɨ́yo mewejáná, Depito tíni xegí ámá níkumíxiniri emearígíáwa tíni aiwá meɨ́gí nání agwí wiarírná o senfá aɨ́ pákiniɨ́wámí nɨ́pawiri bískerfá Gorixo nání peaxí tiniɨ́pi umeaíáná Depito nini rini xegí ámáyo eni nini rini winiginini. Bískerfá

apí apaxípaníḡ ímóníḡfáwani anani nípaxírini. Apí Depito níniri aiwi Goríxo o nání xwiyfá bí murí enáná ḡf wíepísariḡá rowa ení agwí wiaríḡagi nání yaríná pí nání xwiyfáni meararíḡoi?” nuriri ²⁷ re uríḡínigini, “Goríxo ámá xámi nimíxárimáná sfá wíyi kikiá ḡwearo díḡf sixí yíniro epíri nání Sabarfá tíḡírini. Sabarfá xámi níḡiri ámá ríwíyo Sabarfáyo mewepírfa nání imíxíḡmani. ²⁸ Ayínáni ámá imóníḡáoni Sabarfá ayo aí xiáwonírini. Nioni ‘Sabarfáyo ayf ananírini.’ rípacf imóníḡáonírini.” uríḡínigini.

3

Ámá wé kiríḡf ení womí naḡf imíxíḡf nánírini.

¹ Jisaso ámi rotú aḡf wiwámi nípáwiri ámá wé kiríḡf ení wo ḡweaḡagi níwíniri uréwapíyaríná ² ámá Parisi wa —Awa re raríḡfárini, “Sabarfáyo omíḡf nerfnáyf ayf ḡwfárini. Ámá aí Sabarfáyo naḡf nimíxírfnáyf ayf ḡwfárini.” raríḡfárini. Awa Jisaso ámá wé kiríḡf ení omí Sabarfáyo naḡf wimíxáná omí xwiyfá mearaníro nání síḡwf níwíníro ḡweaḡáfa aiwi ³ o wé kiríḡf enomi re uríḡínigini, “Níwiápnímeámí níbirí áwini e éf roí.” nuriri ⁴ Parisiowami re uríḡínigini, “Segf díḡf píoi moaríḡoi? ‘Sabarfáyo ámáyo naḡf níwiirfnáyf ayf ananírini.’ ríyaiwiaríḡoi? ‘Sabarfáyo sípí níwikárrfnáyf ayf ananírini.’ ríyaiwiaríḡoi?” nuriri ámi re uríḡínigini, “ ‘Sabarfáyo simíxíyo píraníḡf nimíxírfnáyf ayf ananírini.’ ríyaiwiaríḡoi? ‘Ámá nípíkírnáyf ayf ananírini.’ ríyaiwiaríḡoi?” urfagi aiwi awa xwiyfá bí muríḡfawixini. ⁵ Xwiyfá bí muraríḡáfa níwíniri síḡwf níwínímerfná wíkf níwóga nuri awa wé ikf enomi wá bí míwianf díḡf kfkfmí níwimóga waríḡáfa níwíniri awa nání díḡf

sípí eni n̄wiri omi re ur̄iḡin̄iḡini, “Wé feapá énapeti.” uráná o wé feapá ner̄t̄n̄á re en̄iḡin̄iḡini. R̄ixa nan̄j̄ imón̄iḡin̄iḡini. ⁶ R̄ixa nan̄j̄ imón̄faḡi Parisiowa s̄iḡw̄f̄ e n̄iw̄nīro n̄wiáp̄nīmeám̄i n̄ipeyero áamá m̄ix̄f̄ in̄áȳf̄ Xeroto t̄f̄nī n̄ikum̄ix̄nīr̄ī emear̄iḡf̄áwa t̄f̄nī awí neán̄ro Jisasomi p̄ikian̄ro nán̄i ín̄im̄i mekax̄f̄ meḡfawix̄inī.

Ip̄ipám̄i dán̄i áamá obax̄f̄yo uréwap̄iyiḡf̄ nán̄ir̄inī.

⁷ Jisaso, Parisiowa x̄fo nán̄i mekax̄f̄ mear̄iḡaḡfa, o xeḡf̄ wiep̄isar̄iḡowa t̄f̄nī ámi ip̄iwá r̄iwoḡf̄m̄inī úaná áamá Gariri p̄t̄ropen̄is̄f̄yo dán̄j̄f̄ obax̄f̄ omi númī nuro áamá Judia p̄t̄ropen̄is̄f̄yo dán̄j̄ȳf̄ t̄f̄nī ⁸ wiḡf̄ aḡf̄ xwé yoḡ Jerusalem̄i áwinī e mir̄in̄iḡp̄imī dán̄j̄ȳf̄ t̄f̄nī xw̄f̄á yoḡ Idumia ḡweáȳf̄ t̄f̄nī áamá iniḡf̄ Jodanī rapáyo or̄iwám̄idánī ḡweáȳf̄ t̄f̄nī émáȳf̄ aḡf̄ biaú Saidonī t̄f̄nī Taia t̄f̄nī t̄f̄ḡf̄ e ḡweáȳf̄ t̄f̄nī áamá xwé obax̄f̄ aȳf̄ Jisaso yar̄iḡp̄i nán̄i ar̄f̄á n̄iwiro x̄fo t̄f̄ḡf̄ e nán̄i b̄imiar̄iḡaḡfa ⁹⁻¹⁰ Jisaso áamá obax̄f̄ sim̄ix̄f̄yo nan̄j̄ im̄im̄ix̄im̄f̄ éf̄ en̄aḡi nán̄i áamá n̄f̄nī sim̄ix̄ȳf̄ omi amáf̄ rónan̄ro nán̄i ik̄wik̄wier̄f̄ niga war̄iḡaḡfa nán̄i xeḡf̄ wiep̄isar̄iḡowamī re ur̄iḡin̄iḡinī, “Áamá obax̄f̄ amáf̄ n̄in̄rón̄ir̄t̄n̄á n̄in̄ixoȳf̄pióa n̄ibar̄iḡoḡ. Ewéyo p̄ixemoán̄im̄i nán̄i p̄irán̄iḡf̄ aḡw̄i e n̄it̄ipoȳf̄.” ur̄iḡin̄iḡinī. ¹¹ Áamá im̄f̄o d̄iḡf̄ x̄ixéroar̄iḡf̄áȳf̄ Jisasomi n̄iw̄nīr̄t̄n̄áȳf̄ s̄f̄m̄iman̄j̄f̄m̄inī n̄ip̄f̄k̄in̄imearo waun̄f̄ n̄iwikár̄nīro “Niaíw̄f̄ Gor̄ixoyáox̄ir̄inī.” uran̄ro yar̄iḡaḡfa nán̄i ¹² o m̄ix̄f̄ numá̄tnowár̄ir̄t̄n̄á m̄ix̄f̄ r̄f̄á t̄f̄ḡf̄ nur̄ir̄ī re ur̄iḡin̄iḡinī, “Nion̄i Gor̄ixom̄i xewaxon̄i en̄aḡi nán̄i áwan̄j̄ m̄t̄rowiáropan̄i.” ur̄iḡin̄iḡinī.

Xeḡf̄ wiep̄isin̄f̄awamī r̄f̄peañ̄f̄ nán̄ir̄inī.

¹³ Jisaso d̄f̄w̄f̄yo nán̄i n̄iyirī áamá x̄fo xeḡf̄ wimón̄ar̄iḡowamī “Soȳt̄né eni yap̄f̄poȳf̄.” uráná awa eni x̄fo t̄f̄ḡf̄ e nán̄i n̄iyiro wímeááná ¹⁴⁻¹⁵ o áamá wé

wúkaú síkwí wáú xfo tñní emepírfa nání imóniro xfo nání wáf nurimero ámá imfo xixéroaríñtyf mixf umátnowáripaxf nimóniro ero epírfa nání rípeañiniginí. ¹⁶ Ámá wé wúkaú síkwí wáú xfo rípeañowa wigf yoí rowaríní. Wo Saimono —O Jisaso yoí ámí bí Pitaoyí wíríñoríní. O tñní ¹⁷ ámí wáú Sebediomí xewaxowáú Jemiso tñní xogwáo Jono tñní —Awaúmí Jisaso yoí Boanesisowaúyí —Yoí mfkf ayf awáú akíríwíñíñf imónigíwáú enagi náníríní. Yoí e wíríñowáú tñní ¹⁸ ámí wo Adíruo tñní ámí wo Piripo tñní ámí wo Batoromuo tñní ámí wo Matíyuo tñní ámí wo Tomaso tñní ámí wo Arípíasomí xewaxo Jemisoyí ríníño tñní ámí wo Tadiaso tñní ámí wo Saimono —O yoí ámí bí Seretoyí ríníñtyf —Yoí mfkf ayf “Émáyf ámí oxfdowáraneyí.” rarígáfayf náníríní. E ríníño tñní ¹⁹ ámí wo yoparo Isíkariotí dánf Judaso —O Jisaso nání miyf rorírímenoríní. O tñní ámá wé wúkaú síkwí wáú awamí rípeañiniginí.

“O oboyá ení eáníñf tñní yaríní.” rígfá náníríní.

²⁰ Jisaso tñní wiepísaríñowa tñní ámí añf e nání nuro ñweañáná ámá obaxf o tññf e awí neáníro epíroyf wiaríñagfa nání ntyórímoro aiwá minípaxf wimónaríñagfa ²¹ Jisasomí xexírímeáyf ámá wí xfo nání “Xewaníño ríxa majfá níkaríníri yaríní.” raríñagfa arfá níwiro omí níwirímeámí waníro nání barfná ²² Goríxoyá ñwf ikaxf mewegfa wa añf yoí Jerusaremí dání níbímáná Jisaso tññf e rémónapfáwa ámáyo Jisaso nání re nura ugáfawixíní, “Imfo xtráóníñf imóníño Bieseburoyí ríníño —O xegf yoí bí Setenoríní. O Jisasomí rfwfmíní nírómáná xixéronagi nání o ámá imfo xixéroaríñtyo mixf umátnowáraríní.” nura waríñagfa nání ²³ Jisaso awamí “Níwaníñoní tññf e nání bípoyí.”

nuriri ewayí ikaxí bi nurirína re uriniginini, “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí imónini.’ riyaiwiarinói?” nuriri ²⁴ ewayí xwiyíá rípi uriniginini, “Ámá axowa mixí niniro xepixepá níróniróná ení miweánipa nero mimianwí upíríárini. ²⁵ Ámá gwí axírí ení mixí niniro xepixepá níróniróná ení miweánipa nero xwíamí imónipíríárini.” nuriri “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí mimóninagi nání ríá neararini?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá api nurimáná ²⁶ ámí re uriniginini, “Seteno ení xegí wíamí tñni mixí niniro xepixepá nírónirónáyí wiwaninowa ení meání niniro xopírárí inipíríárini.” nuriri ayí xewaninjo nání dñí re oyaiwípoyiniri “Setenoyá ení eáninípi tñni mé omí xopírárí wiminiri ríá yarini?” oyaiwípoyiniri nání ²⁷ ámí ewayí xwiyíá rípi uriniginini, “Ámá wo ámá ríá ríñí woyá iyíá íá urápekixémíniri nání oyá aníyo nípáwirína amíná aní xiáwomí gwí niyiri nitimáná amípi oyá anani urápekixeniginini.” nuriri ²⁸ ámí re uriniginini, “Nioni nepa seararinini. Íwí yarígápirani, ríperírí inarígápirani, amípi sípi nñni ámá yarígápi Gorixo anani yokwarimí seainíárini. ²⁹ E nerí aiwí ámá Gorixoyá kwíyí nání ríperírí méfáyí Gorixo e ríápi ámí wí yokwarimí wiiníamaní. Aniní e nimóniri xwiyíá meárinipíríárini.” uriniginini. ³⁰ Ayí rípi nání e uriniginini. Gorixoyá kwíyí tñni imíto mixí umáinowárinagi aiwí awa Gorixoyá kwíyí ríperírí nímeariro “Jisaso imíto dñí xixéronagi nání imíto wíamí mixí umáinowárinini.” rarinagáa nání Jisaso xwiyíá api uriniginini.

Xinái tñni xexírímeáowa tñni nánirini.

³¹ Jisaso siní aníyo nweanáná xegí xinái tñni xogwáowa tñni nírémónapíro bíaríwámíni nírómáná

“Jisaso n̄fwiapiri s̄iŋwí oneanini.” uráná ³² áamá Jisasomi ep̄froyí n̄wiwo miní miní n̄ŋweaxa pugfá wí re urigfawixini, “Ai dixí rinái t̄ni r̄irixímeáowa t̄ni b̄fariwámini n̄rómáná joxi nání rariŋoi.” ur̄tagfa ³³ o “Ewayí xwiyíá bi r̄fa neararini?” oyaiwipoyiniri yariŋí re wiŋinigini, “Áamá giyí gí nókí t̄ni gí n̄r̄ixímeáowa t̄nirini?” nuriri ³⁴ áamá miní miní n̄ŋweaxa pugfáyo s̄iŋwí n̄w̄inimerfna re ur̄in̄igini, “Gí inókíwayíné, n̄r̄ixímeáowayíné r̄ixa t̄ ŋweagfá ayoi. ³⁵ Áamá giyí Gorixo riŋfyo diŋí n̄kw̄roro x̄darigfáyí ayí gí inókíwaniŋí t̄ni gí n̄r̄ixímeániŋí t̄ni imónigfáyirini.” ur̄in̄igini.

4

Ewayí ikaxí wif̄ siyí wiaroní nánirini.

¹ Jisaso ámi ipí Gariri imaní t̄ŋí e nání nurí nuréwapiyiri áamá xwé obaxí awí neániro ep̄froyí wiar̄ŋagfá o ewéyo n̄p̄xemoániri éf̄ n̄ŋweari áamá n̄ni s̄ni ipí imaní e ŋweanána ² o nuréwapiyirina x̄xewisí xwiyíá amipí obaxí nání nuréwapiyiri ³ re ur̄in̄igini, “Arfá époyi. Áamá wo o xegí om̄iŋfyo ax̄p̄ wif̄ siyí n̄wiáróa um̄iniri nání nurí ⁴ xwíá yuní ik̄xeariniŋe píraniŋí n̄wiáróa nurí aiwi wí óf̄ maŋpá t̄ni piéróána iŋí n̄b̄iro m̄imeání eŋinigini. ⁵ Ámi wí s̄ŋá in̄imi yap̄in̄ŋána xwíá on̄imiápi seáyí e eŋána wiárófyí xwíá akw̄in̄fánái eŋagí nání apaxí mé neráp̄máná ⁶ sogwí n̄wep̄iniri xaiwí anarína p̄p̄iŋí m̄iwariŋagi nání n̄yiweániri yeáyí yariŋinigini. ⁷ Ámi wí emí p̄p̄iŋí ar̄kiáriniŋe wiárófyí emí p̄p̄iŋfyo dání nerápiri x̄ŋwirariŋagi nání wif̄ siyí api ná m̄iwen̄inigini. ⁸ Ámi wí xwíá naŋí e wiárófyí píraniŋí nerápiri xwé neri ná n̄k̄k̄ireánirina wí xwé on̄imiápi

nɪwerɪ wɪ xwé obaxɪ nɪwerɪ wɪ aga dɪŋɪ nɪmori fá mɪropaxɪ weŋɪnɪgɪnɪ.” nurɪrɪ ⁹ ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Seyɪné wɪtɪ siyɪ nánɪ nionɪ ewayɪ xwɪyɪfá rɪfá apɪ nánɪ arɪfá ókiarɪ nɪmónɪpoyɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Enɪná rɪnɪŋɪpɪ tɪnɪ xɪxeni ewayɪ ikaxɪ urɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

¹⁰ Idáná o xegɪpɪ ŋweanáná wɪepɪsarɪŋowa wé wúkaú sɪkwɪ wáú tɪnɪ ámá wɪ xɪfó tɪnɪ emearɪgɪfáyɪ tɪnɪ wɪgɪpɪ ewayɪ xwɪyɪfá xɪfó rɪfɪpɪ nánɪ yarɪŋɪ wiarɪná ¹¹ o re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Xwɪyɪfá Gorɪxo seyɪné xɪfó xegɪ xwɪoxɪyo mɪmeámɪ neri seameŋweanɪfá nánɪ enɪná dánɪ ínɪmɪ imónɪŋɪpɪ nionɪ rɪxa wɪfá searókiamoarɪŋɪnɪ. E neri aiwɪ ámá nionɪ dɪŋɪ mɪnɪkwɪró wɪgɪ dɪŋɪ tɪnɪ néra warɪgɪfáyo nionɪ uréwapɪyarɪná mɪkɪpɪ arɪfá mɪnɪ ewayɪ xwɪyɪfá rarɪŋápɪnɪ arɪfá niarɪŋoɪ. ¹² Ayɪ rɪpɪ nánɪ ewayɪ xwɪyɪfánɪ urarɪŋɪnɪ. Gorɪxoyá xwɪyɪfá wɪfá róki-amoagɪ Aisaiaoyɪ rɪnɪŋo ámá nionɪ dɪŋɪ mɪnɪkwɪró wɪgɪ dɪŋɪ tɪnɪ néra warɪgɪfáyɪ nánɪ enɪná nɪrɪrɪ rɪfwamɪŋɪ re eanɪnɪgɪnɪ, ‘Ámá ayɪ wɪgɪ uyɪnɪf yarɪgɪfápɪ rɪfwɪmɪnɪ mamóánáyɪ Gorɪxo yokwarɪmɪ wiinɪgɪnɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfá arɪfá nɪwirɪná arɪfá nɪwiro aiwɪ nɪjɪfá mimónɪ ero sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪná sɪŋwɪ nɪwɪnɪro aiwɪ dɪŋɪ mɪmó ero epɪrɪ nánɪ ewayɪ xwɪyɪfánɪ urɪnɪfárɪnɪ.’ Aisaiao enɪná rɪfwamɪŋɪ e eanɪpɪ tɪnɪ xɪxeni nionɪ xɪxeni e yarɪŋɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Ewayɪ ikaxɪ wɪtɪ siyɪ wíaronɪ mɪkɪpɪ nánɪrɪnɪ.

¹³ O ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Soyɪné ewayɪ xwɪyɪfá nionɪ rɪfápɪ sɪnɪ majɪfá rimónɪŋoɪ? Ewayɪ xwɪyɪfá apɪ nɪjɪfá mimónɪpa nerɪnáyɪ, ewayɪ xwɪyɪfá nionɪ rarɪŋá nɪpɪnɪ arɪge neri nɪjɪfá imónɪpɪrɪfárɪnɪ? Mɪkɪpɪ áwanɪ osearɪmɪnɪrɪ rarɪŋɪnɪ. ¹⁴ Ámá wɪtɪ siyɪ wíaroarɪŋoyɪ

xwiyfá Gorixo nání wáf nemerí urimearijóninjí imóniní. ¹⁵ Ámá wí wítí siyí ófpá t́nín píerófpí injí ńbírí manarijfyfninjí imóniní. Ayf xwiyfá Gorixo nání arfá wífápi Seteno ayf Gorixo nání djnj mopfrixinirí arjnín ńbírí pfríprfrí ńwirí emí míméámf yarinjfriní. ¹⁶ Ámá ámí wí wítí siyí sfnjá ínīmí yapinjnáná seáyí e xwfá onímíapí enjáná wiárfyffninjí imóniní. Ayf xwiyfá Gorixo nání arfá ńwiróná yayf ńwinirí ńxfdaníro yarfná ¹⁷ xwiyfá ná ínīmí pfpinjfninjí ḿwárinjagi nání aninjí xfdarigfámaní. Xwiyfá Gorixo nání xfdaníro yarinjagfá nání ámá wí ńb́ro nepa enj neáníro rfa xfdaríjofnirí iwamfó ńwíwapiyirí xeaninjí wikeáráná apaxf mé pfní wiárarigfáriní. ¹⁸ Ámá ámí wí wítí siyí emf pfpinjí arfkiáriníje wiárfyffninjí imóniní. Ayf ení xwiyfá Gorixo nání arfá ńwiro aiwí ¹⁹ amípi xwfáyo dájf nání djnj obfbaxf ńmoro ‘Amípi wí nioní ḿnfmúropa oniní.’ ńyaiwiro amípi wí nání ‘Arige nímeanfárfani?’ ńyaiwia nurfnáyf wítí emf nerápirí xejwirárarinjí yapf nimóníro aiwá ná míkikireánarinjyf yapf imónarigfáriní. ²⁰ Ámá ámí wí wítí siyí xwfá nanj imóníje wiárfyffninjí imóniní. Ayf xwiyfá Gorixo nání arfá ńwiro djnj ńkwfroro píraninjí ńxfdiróná wítí siyí aiwá ná wí xwé onímíapí werí wí xwé obaxf werí wí aga djnj ńmori f́á ḿropaxf werí yarinjfyfninjí imóniní.” Ewayf xwiyfá mfkfpi nání áwanj e urinjfniginí.

Ewayf ikaxf ramíxf nániríní.

²¹ O wiepísaríjowa “Ámá ayo aninjí yumfí winfáriní.” yaiwipfrixinirí snín ewayf xwiyfá nání áwanj nurírfná re urinjfniginí, “ ‘Ámá ramíxf nímíxárfmáná síxf xwé wá nímearí upfxákwíarípríxiní.’ riyaiwiaríjofí?

‘Pieñf íkwianwfyo ínimí tipírrixini.’ riyaiwiarñjo? Oweoi, íkwianwfyo siñániñf e tarigfárini.” nuriri²² re uriniginini, “Xwiyfá eñiná dání Gorixo xfo xegf xwioxfyo mmeámf nerí seameñweanfa nání ínimí imóniñpírani, amípi pfní imóniñpírani, nipiñi siñáni imóninfárini.²³ Xwiyfá nioni searariñápi nání arfá ókiarf nimónfpoyi.” nuriri²⁴⁻²⁵ re uriniginini, “Arfá nñirfná ññf píraniñf nímoro arfá nirfní. E nerfnáyf, Gorixoyá ññf tñiñ nñfá nimóniro sñiñ ññf píraniñf nímoro arfá nñia nurfnáyf, oyá ññf tñiñ nñfá ámi wíni nimóga uptrfárini. E mepa nerfnáyf, pñé nioni searariñápi rfwfmíni mamoro íkf nemoro nerfnáyf, xwiyfá Gorixo nánipiñ nñfá wí imóniptrfámani. Xwiyfá Gorixo nánipiñ nñfá onimiápi imónigfáyf aí xewaniño ámi ptrfptrf winfárini.” uriniginini.

Ewayf ikaxf wít siyf xegfpi erápiñf nánirini.

²⁶ O sñiñ ámá e ñweagfá niyoni xwiyfá Gorixo xwioxfyo mmeámf nerí umeñweanfa nánipiñ nurirfná ámi ewayf xwiyfá biñ nuriri re uriniginini, “Gorixo xfo xegf xwioxfyo mmeámf nerí seameñweanfápi re imónini. Ámá wo omiñfyo nání nuri wít siyf niwiároa nútsána²⁷ sá werí wiápnimeari yarfná wít siyf ríxa nerápiri xwé nerí o ‘Aríge nerápiri rfa peyarini?’ yaiwiarfná²⁸ xegfpi xwfáyo dání nipeyiri iwf niga niyiri siyf nerí ná nkikireága nipeyiri²⁹ yóf éaná ríxa mipaxf eñagi niwñirfná kirá nimeari miwákwimf yarñfárini.” uriniginini. Gorixo xegf xwioxfyo mmeámf nerí umeñweanfápi axípi iwamfó nerfná ayf ññf “Aríge nerfná xwé imóninfárini?” niyaiwiro aiwi “Xegfpi xwé imóninfárini.” oyaiwípoyiniri nání e uriniginini.

Ewayf ikaxf masité siyf nánirini.

³⁰ Ámí re uriniginini, “Pí pí *ewayf* xwiyfá nírirane Gorixo xwioxfo mímeámf nerí neameŋweanfápi nání ranfwiní? ³¹ O nibiri neameŋweanfápi masité aiwá siyfniŋf imónini. Masité aiwá siyf nurirfna aga onimiápia wiároarigfa aiwí ³² nerápmáná xwé nerí aiwá nfiní negf omiŋfo yariŋfipimi seáyi e nímúrori reŋf sepiá wiexáráná inŋf nibiri yéwf iniríwámíni tariŋfiriŋf.” uriniginini. Ayf “Iwamfóyf nene onimiápi nerí aiwí rfwéná ámá xwé obaxene Gorixo neameŋweanfáriní.” oyaiwípoyniri e uriniginini. ³³ Xwiyfá Gorixo xwioxfo mímeámf nerí umeŋweanfápi nání nurirfna ámá ayf arfá wipaxfpi tfiní xixeni *ewayf* xwiyfá obaxf axfpiŋf imóniŋf nura nuri ³⁴ siŋání áwanf bí murf *ewayf* xwiyfáni nura nuri aiwí wiepísariŋowa tfiníni niŋwearfna *ewayf* xwiyfá xfo urariŋf mfkfpi nání áwanf urayiniginini.

Ipi imeamfkwf yariŋagi samiŋf imixiŋf nánirini.

³⁵ O *ewayf* xwiyfá nura núfsáná sfápi tfiní axiná xegf wiepísariŋowamí re uriniginini, “Ipiyo jfaríwámíni oxemoaneyí.” uráná ³⁶ awa ámá obaxf e awí eánigfayo pfiní níwiárimí ewé Jisaso éf niŋwearí e dání pfiné uréwapiyariŋfipámí ení nípixemoániro Jisaso tfiní nuro ewé wí ení awa tfiní warfna re eŋiniginini. ³⁷ Rfwípi bíri inigf ení imeamfkwf erí nerfna ewéyo mímeámf yarfna ewéyo inigf ríxa níróga wiápfniimeariŋagi níwiniro ³⁸ Jisaso ewé íkwemifmíni íkwianfwo sá weŋomi saiwiárí níwiro re urigfawixini, “Nearéwapiyariŋoxini, none ríxa inigf namianiri yariŋwayoi! Joxí dŋf nímorí ríweŋini?” uráná ³⁹ o níwiápfniimeari re eŋiniginini. “Rfwípi samíŋf oweáriní.” riri “Inigf imeamfkwf yariŋfpi ení samíŋf oweáriní.” riri

éaná apaxf mé rfwípi samíjť weri iniigť eni samíjť weri yaráná ⁴⁰ re uríjťnigíni, “Soyfne pí nání wáyť seainaríni? Díjť miníkwíropa nero nání wáyť ríseainaríni?” urfagi ⁴¹ awa óf níkaríniro nání wigťpi re ríniğťawixíni, “Pí ámáorťani? Imíjť tńni iniğť tńni o ráná aríre ámáníjť arťá niwiri samíjť rťa wejot?” ríniğťawixíni.

5

Imťó obaxť xixéroaríjomí mǐxť umánínjť nánírini.

¹ Jisaso tńni xegť wiepřsaríjowa tńni nuro ipí yoť Gaririyo jfariwámíni ámá wigť yoť Gegesayť anjyo ni-wiekíni-mearo ² o ríxa ewéyo dání ayoáaná re eníjťnigíni. Ríxa ámá imťó díjť xixéroaríjť wo ámá xwárípáyo dání niweapiri Jisasomí niwímeari ³ —O ámá xwárípáyo aníjť e weagoríni. Ámá wí ainíxť aí tńni aí gwť mijárípaxť yagťoríni. ⁴ Íníná ainíxť tńni gwť xaiwť wírí tńni síkwíyo tńni wéyo tńni jārarijagťa aiwi o narfkiarimi wagoríni. Ámá wí enjť neáníro omí xayipemixipaxť yagťomani. ⁵ Xegťpi aníjť xwárípáyo níjwearfna ikwáwiyíná arfwiyíná dfwť tńjť e dání makirwť nimóa nuri sfjá nímeari přřť nuyíkíga wagoríni. ⁶ O Jisaso jfami baríjagi niwiniři mřřť niweri waunť niwikariniři ⁷⁻⁸ Jisaso manť tńni “Ámá romí imťoyfne sini díjť mǐxixéropani. Přni wiarřpoyť.” urarijagi o xwamiánť niwiri “Jisasoxi pí neaiminiři baríjini?” nuriři “Goríxo řwťá amípi niyoni seáyť e múronomi xewaxoxiriři. Waunť siarijagwi nání Goríxoyá řjwťyo dání ‘Rfńíjť wí seaiapimíméni.’ nearei.” urfagťa ⁹ Jisaso yarijť “Segť yoť piriři?” wíaná imťowa re uríğťawixíni, “None xwé obaxť mřroníjagwi nání yoť Rijoniyi —Yoť mřkť ayť mǐxť nání xwé obaxť

gwí mónarigfá nánirini. Yoí Rijoniyi rininwini.” nuriro ¹⁰ wauní niwiro aríki “Xwíá tfoyo dáni imfone mixí mineamánowáripáni.” nuriro ¹¹ odipi aga xwé obaxí bi dfwí wíyo miaúraráf niniro aiwá narinagfa niwiniro ¹² wauní rixinjí re urigfawixini, “Imfone odipiyó rfwíminí nírómáná dijí oxixéropoyiniri sinwí neanei.” uríagfa ¹³ Jisaso xe dijí oxixéropoyiniri sinwí wináná imfó ámá omí dijí xixérogfápi nímixearo ámí odipiyómíni xixéroáná re egfawixini. Pímanjé éf rojé wí e anjini wéféyí wiárf síwá nero aninjini ipíyo nipiéroro piyí egfawixini. Odipi ayí woní marfáí, 2,000 piyí egfawixini. ¹⁴ E éaná ámá odipi mearigféyí anjini nuro odipi éfápi nání anj e nweagfáyo áwanj nurárimí nuro omíjé tñj e yarigfáyo ení áwanj nura eméaná ámá nñí “Pí rfa enoi?” niyaiwiro sinwí winaniro nuro ¹⁵ Jisaso tñj e nírémoro weninjé éféyí winigfawixini. Ámá imfó dijí xixéroaríño xegí yarinjépa mé dijí síxí níniri aikí niyíniri riwo éf nweanagi niwiniro xámi imfó obaxí dijí xixérogfá nání “Nepa imfó xixéroago orfáni?” niyaiwiro wáyí yarfná ¹⁶ ámá Jisaso imfó mixí umánowárfagi winféyí repiyí niwiro imfó sayá meago éfpi nání tñí odipi éfápi nání tñí repiyí wíaná ¹⁷ Jisasomí wauní niwiro re urigfawixini, “Negí xwíá re pñí nínawíarími úí.” uráná ¹⁸ o ríxa ewéyo píxemoánimíniri yarfná imfó dijí xixérofó wauní nuriri “Nioní ení joxí tñí wanfwíí.” urarinjagi aiwí ¹⁹ Jisaso nioní tñí xe ouniri sinwí mwinípa neri re urinjiginí, “Díxí anj e nání nurí díxí ámáyo Ámínáoní ayá níriri míxiri síápi nání áwanj nura úirixini.” uríagi ²⁰ o nurí anj Dekaporisíyo api api níkwíróga uniníyo áwanj nura nemerí amípi Jisaso wífpí nání áwanj nura emearfná ámá nñí dijí ududí niwiniri

“Arige neri nanj éorfaní?” yaiwiagfáriní.

Apixí ragí aníj pwaríj wími tñní miáí penj wími tñní nanj imixíj nániríní.

²¹ Jisaso tñní xegí wiepísarijowa tñní ámi ewéyo núfasáná ipíyo jfariwámíní niwiékínimearo ewéyo dání nayoaro ipí tñj aŋwí e rojáná amá obaxí nñbīro Jisaso tñj e epíroyí yarfná ²² amá wo —O Judayfá rotú aŋ wíyo amínáo nimónirí meŋweaŋoríní. Xegí yoí Jira-soyí riníjoríní. O nñbirí Jisasomí sñjwí nñwínirfná oyá síkwí tñj aŋwí e mñj xwíáyo nñkwírorí wauní nñwikárinirí ²³ wauní xwíyá re uríjíniginí, “Gí miáí ríxa aŋwí ayo nñepaxí ení. Í nanj neri sñj uní nání joxí nñbirí wé seáyí e ikwiárei.” urfagí ²⁴ Jisaso o tñní nawíní úaná amá nñní nñxídro íkwíkwierí warfná re eníjiginí. ²⁵ Apixí wí —Í xegí ragí aníj pwarfná xwiogwí wé wúkaú síkwí waú múroŋíríní. ²⁶ Í nanj onimixípojínirí xwírí obaxíyo nñgwí ayá wí nñroaayirí mñní nñwirí aí rñnj winaríjpi nanj bí onimíapi mé nñipeí yaríjriní. Xegí nñgwí anípa imóníjagí aí amí wíní mñxínníj yomíxaríjíríní. ²⁷⁻²⁸ Í Jisaso nání arfá nñwirfná “Oyá iyáyo aí amá nñrónirfnáyí ámi nanj emfíní.” nñyaiwia nñbirí amá epíroyí egfáyo áwíní e nñdakwirí rñwími dání wé teapá neri oyá iyá amá róníjíniginí. ²⁹ Amá rónáná ragí aníj pwaríjpi yeáyí síkiáríjíniginí. Ragí yeáyí síkiáríjagí nainenirí re yaiwíjíniginí, “Ríxa nanj riyíní rénní?” yaiwiarfná ³⁰ Jisaso nñjfná nimónirí “Ení eáníj nioniyá bí nñnowárimí ipí ruŋoi?” nñyaiwirí nñkñnimónirí re ríjíniginí, “Gí iyáyo amá go rónígoí?” ráná ³¹ xegí wiepísarijowa re urígfawixíní, “Joxí amá epíroyí nñsiro íkwíkwierí nñsiga warfná pí nání ‘Go gí iyáyo amá nñrónígoí?’ raríjíní?” urfagí ³² apixí e

wíimí sɪŋwɛ wɪnɪmɪnɪrɪ nánɪ sagagɛ emearɪŋagɪ ³³ í “Jisaso píranɪŋɛ nɪmɪxɛrɪnɪ.” nɪyɪawɪrɪ wáyɛ nerɪ eŋɛ óf néra nɪbɪrɪ Jisasomɪ agwɛrɪwámɪnɪ waunɪ nɪwikárɪnɪrɪ mɪŋɛ xwɛáyo nɪkwɛrorɪ xɛí éfɛpɪ nánɪ wɛá rókiamónɛfagɪ ³⁴ Jisaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ineyɪ, jíxɪ dɪŋɛ nɪnɪkwɛrorɪŋɛpɪmɪ dánɪ erɛkɪemeánɛnɪnɪ. Sɪmɪxɛ ayá sɪnarɪŋɛpɪ ámɪ wí sɪnɪnɛá meŋagɪ nánɪ ámɪ ayá bɪ mɪsɪnɛ kɪkɪfá néra utɪ.” nurɪrɪ ³⁵ sɪnɪ ímɪ e urarɛná sɪnɪ miáí sɪmɪxɛ weŋe mɪrémopa nerɛná ámá wí rotú aŋɛ mewenɔyá aŋɛ e dánɪ nɪbɪro Jisaso nánɪ re urémearɛfawɪxɪnɪ, “Nearéwapɪyarɪŋomɪ sɪnɪ ayá wí murɪŋweapanɪ. Dɪxɛ miáí rɪxa peŋoɪ.” urarɛná ³⁶ Jisaso arɛá e nɪwɪrɪ rotú aŋɛ mewenɔmɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “E nerɪ aɪwɪ wáyɛ mepanɪ. Dɪŋɛnɪ nɪnɪkwɛróa utɪ.” nurɪrɪ ³⁷ ámá nɛnɪ e nurakɪoŋwɪrárɪmáná aɪwɪ “Pitao tɛnɪ Jemiso tɛnɪ xogwáo Jono tɛnɪ awa nɪonɪ tɛnɪ xe obɛpoyɪnɪrɪ sɪŋwɛ owɪnɪmɪnɪ.” nɪyɪawɪrɪ nuro ³⁸ rotú aŋɛ mewenɔyá aŋɛ e nɪrémoro Jisaso yaiwɪnɪŋɛ nɪnɪrɪ rɪnarɪŋagɪ arɛá nɪwɪrɪ wí yeyɪ nɪra warɛná wí ŋwapé rarɪŋagɛa nɪwɪnɪrɪ ³⁹ aŋɛyo nɪpáwɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Pí nánɪ ŋwɛ earo yeyɪ rɪro yarɪŋoɪ? Miáí rɪxa peŋoɪnɪrɪ ŋwɛ rɪmɪearɪŋoɪ? Í sa sá wenɪ.” nurɪrɪ ⁴⁰ rɪpɛfá nura warɛná o ámá nɛnɪ emɪ mɪmɪxeámɛ nerɪ miáímɪ xanɪyáú tɛnɪ omɪ kumɪxɪnarɪgɛfá waú wo awa tɛnɪ aŋɛ awawá ikwɛrónɪŋɛ miáí weŋɛwámɪ nɪpáwɪro ⁴¹ Jisaso miáímɪ wéyo fá nɪmaxɪrɪrɪ xegɛ pɛné tɛnɪ “Tarita kumi.” nurɪrɪ —Ayɛ agapɛné “Miá rɪyɪ wɪápɛnɪmeaɪ.” urarɪŋwápɪ nánɪrɪnɪ. E uráná re eŋɪnɪgɪnɪ. ⁴² Í rɪxa nɪwɪápɛnɪmearɪ xegɛ xwɪogwɛ wé wúkaú sɪkwɛ waú eŋagɪ nánɪ rɪxa nɪwɪápɛnɪmearɪ aŋɛ yarɛná ayɛ sɪrɛ nɪpɛkɪnɪro “Arɪge ámɪ rɛa wɪápɛnɪmeaŋoɪ?” nɪyɪawɪro ududɛ yarɛná ⁴³ Jisaso ŋwɛ ikaxɛ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪonɪ éapɛ ámá wɪyo

áwanǵ murǵpa épiyi.” nuriri “Ími aiwá bi mini wípiyi.” urǵnigini.

6

Ámá xegǵ anǵ e dánǵyǵ rǵwǵ umogǵá nánirini.

¹ Jisaso anǵ e pǵni niwiárimǵ úáná xegǵ wiepǵsariǵowa niǵǵda nuro o tǵni xegǵ anǵ e niremoru niǵweagǵasáná ² rǵxa Sabarǵá imónǵáná o nuri rotú anǵyo niǵáwiri xwiǵǵá Gorǵxoyá uréwapǵyarǵná ámá arǵá wǵáǵyǵ sǵrǵ niǵǵkǵniro xwióxǵyo dánǵ rǵá niwóroá nuro re rǵniǵǵawixini, “Ro xwiǵǵá api ge rǵa niǵǵá imónǵgoi? Niǵǵá oyá pí niǵǵápi rǵa neáwapǵyarini? Emimǵ o yariǵǵpǵ arǵge niǵǵá imónǵǵrini? Oweoi, re dánǵorini. Nenénǵǵ imónini. ³ Ámá ro xegǵ omǵǵǵ sa anǵ mirariǵorini. Sa Mariaí xewaxorini. Xegǵ xexǵrǵmeáowa wigǵ yoǵ Jemiso tǵni Josiso tǵni Judaso tǵni Saimono tǵnirini. Xexǵrǵmeáíwa nene tǵni enǵ nawini niǵweapa reǵoi? Arǵge niǵmóniri nearéwapǵyarini?” niǵrǵga nuro “Arǵá miwipani.” niǵriniro wigǵ xwióxǵyo dánǵ wikǵ niwóga warǵná ⁴ Jisaso xewaniǵo nánǵ nurirǵná wigǵ rarǵǵápi tǵni xixeni re urǵnigini, “Ámá anǵ miǵdánǵyǵ Gorǵxoyá wǵá urókiamoarǵǵáyo arǵá umónarǵǵá aí wigǵ e dánǵyǵ tǵni xexǵrǵmeáyǵ tǵni ‘Sa negǵ ámáorini.’ niǵriniro arǵá umónarǵǵámani.” nuriri ⁵ e emimǵ miwǵwapǵyipaxǵ enagi aí ámá sǵmixǵ yariǵǵá wíyonǵ wé seáyi e niwǵkiárirǵ naǵǵ imǵxǵnigini. ⁶ E nerǵná o ayǵ diǵǵ miwǵkwǵropa nero arǵá mumónarǵǵagǵá nánǵ ududǵ winǵnigini.

Wiepǵsariǵowa wáǵ urimépoyniri uowáriǵǵ nánirini.

O anjé apí apí ikwíróniŋé wíyí wíyoni nemerí xwíyíá Goríxoyá nuréwapiya nemeríná⁷ xegí wiepísaríŋowa wé wúkaú síkwí waú awamí “Awí eánípoyi.” nuríri waú waú xíxegíni upírí nání níkumíxírí níwáríírná imfóyo míxí umáinowárííri ení síxí eáníŋé bí xíxegíni ení síxí neámíxowáríri⁸ ŋwí ikaxí re uríŋinígíni, “Wagwí wagwí anjé wíyí wíyo wáf nemero ‘Goríxoyá xwioxíyo ŋweaníwá anjé ayo enagí nání seyíné uyínií néra warígíápi ríwítmíni nímamoro nísaníro ŋweáírixíni.’ nuríírná amípi wí nímeámí mupaní. Aiwá bíraní, árupianjé wúraní, nígwí wowí bíraní, bí nímeámí mupaní. Xoyíwání eranjé nuríga úpoyi.⁹ Síkwí sú níyíniíro aiwí iyíá wúkaú mípánípaní.¹⁰ Wagwí wagwí anjé wí e níremorírná áamá wo ‘Awagwí ananí níwíapírí sá wépiyi.’ earíto o tńnií sá níwémí úisixíni. Síni anjé e ikwíróniŋépipímí nuréwapiyírírná anjé axiwámíni sá wéírixíni.” nuríri¹¹ re uríŋinígíni, “Anjé bimí soyíné níseaipemeámí mupa ero aríá míseaipe ero eánáyí, anjé apímí ríxa píni níwíarímí nurírná síkwí sú níwiríro xwíá síkí yeáyí xéníŋépi pírí níwíáíkiárímí úírixíni. Áamá anjé apímí ŋweáyí díŋé re yaiwípírí ‘Newaníŋene ikáríniŋwáyí nání awaú Goríxo nene nání xwíríá winíni nání iyí ríyáríí?’ yaiwípírí nání xwíá síkí síkwíyo xéníŋépi pírí wíáíkiáríírixíni.” Sekaxí e uowáráná¹² wiepísaríŋowa waú waú níkumíxínímí numíro wáf nura nemeróná repíyí re wígíawíxíni, “Seyíné uyínií néra warígíápi emí nímoró nísaníro ŋweáírixíni.” repíyí e nuríro¹³ áamá obaxíyo imfó ríwíyo nírómáná díŋé xíxéroaríŋépi míxí numáinowára nuro áamá obaxí símíxí wíaríŋíyo ení raní tńnií gínií níwíro nanjé nímíxa ugíawíxíni.

Jono wayí numeaiá unjómí píkiǵá náníríni.

¹⁴ Míxí ináyí Xerotoyí ríníño Jisasoyá wiepísaríñoowa e néra emearíná aní nìyoní “Jisaso e yaríní. E yaríní.” rínaríñagíta o aríá nìwirí ñweañáná áamá wí emímí Jisaso yaríñípi nání re níríga ugíawixíní, “Jono wayí nìneameaia wago peño ámí nìwiápínímearí Jisaso nimónírí nání emímí apí ríá éwapínaríní?” e níríga waríná ¹⁵ áamá wí re níríga ugíawixíní, “Iraijao —O xwíyíá Goríxoyá wíá nearókiamoogíá wo síní mípé yaríná Goríxo nìwirímeámí anínamí nání peyíñoríní. O nìwepínírí emímí apí ríá yaríní?” níríga waríná áamá wí re níríga ugíawixíní, “Goríxoyá xwíyíá eníná wíá nearókiamoogíáníñí imóníñí wo ríani?” níríga waríná ¹⁶ míxí ináyí Xeroto áamá Jisaso nání xwíyíá xíxegíni nira waríñagíta aríá nìwirí aiwí re rayíñínigíní, “Jono wayí numeaia wago, nioní síñwí míñí wákwiñáo ríxa nìwiápínímearí emímí apí yaríní.” rayíñínigíní. ¹⁷⁻¹⁸ Pí nání? Ayí rípi náníríní. Xámí o xegí xexírímeáo Piripoyí ríníñooyá apíxí Xerodiasíyí ríníñí nurápírí nímearí ñweañáná Jono re urayíñínigíní, “Joxí díxí ríríxímeáo xiepí nurápírí nímearínáyí ‘Nípi kwíní enjáríní?’ rísimónaríní?” urayaríñagí míxí ináyí Xeroto áamá wíyo “Jonomí fá xépoí.” uowáraná awa nuro Jonomí fá nìxero gwí nìyiro nìmeámí nìbìro kírapusí aníyo wáraná ¹⁹⁻²⁰ míxí ináyí Xerotomí xiepí Xerodiasí Jono nání símí xwajwí níkwónírí aríkí “Ríxa opíkípoí.” raríñagí aí Xeroto “Jono áamá wé róníñoríní. Áamá ñwíá Goríxo uowárenapíñoríani?” nìyaiwirí wáyí winaríñagí nání xiepímí pírfí nurakírí Jonomí kírapusí aníyo nìwárírí aiwí omí e dání éfí numínírí nìñwearíná píné Jonoyá aríá wimínírí nání nìwimónírí “O nepa níraríní.” nìyaiwirí aí apíxí nání wimónaríñagí nání díñí ududí nìwinírí “Arí

emfíini?” n̄yawiwi n̄iŋweaŋisána ²¹ s̄fá x̄ináí x̄ir̄iŋtyi imónáná Xerodiasí o aiwá xwé r̄iyamf̄ n̄iyár̄imáná ámá áminá Gariri p̄iropen̄s̄tyo meŋweagf̄awam̄ t̄f̄n̄i o xegf̄ s̄im̄iŋf̄ w̄inar̄igf̄á x̄ir̄áón̄iŋf̄ imónigf̄awam̄ t̄f̄n̄i o xegf̄ gap̄imanowam̄ t̄f̄n̄i wáf̄ urepeár̄tagi í siŋw̄f̄ e n̄iw̄in̄ir̄i re yaiwiŋ̄in̄iḡin̄i, “R̄ixa ḡf̄ oxom̄ yapf̄ w̄iwap̄iyíláná xewan̄iŋo Jonom̄ n̄ip̄ikin̄iŋoi.” n̄yawiwi Xeroto t̄f̄n̄i ámáowa t̄f̄n̄i r̄ixa awí neán̄iro aiwá nar̄f̄n̄á í xegf̄ xemiáim̄i re uowár̄iŋ̄in̄iḡin̄i, “J̄ix̄i ápo t̄f̄iŋf̄ e nán̄i nur̄i s̄im̄in̄iŋf̄ ei.” uowáráná ²² í n̄ip̄awiri s̄im̄in̄iŋf̄ yar̄f̄n̄á m̄ix̄f̄ ináyf̄ Xeroto t̄f̄n̄i ámá o t̄f̄n̄i aiwá nar̄igf̄áwa t̄f̄n̄i s̄im̄in̄iŋf̄ í yar̄iŋf̄p̄i nán̄i yayf̄ n̄iw̄in̄ir̄i nán̄i Xeroto ím̄i re ur̄iŋ̄in̄iḡin̄i, “J̄ix̄i pí pí nán̄i simón̄f̄f̄p̄i nán̄i yar̄iŋf̄ n̄iáná anan̄i siap̄im̄f̄f̄in̄i.” nur̄ir̄i ²³ ám̄i xw̄f̄á e dán̄i re ur̄iŋ̄in̄iḡin̄i, “J̄ix̄i xw̄f̄á nion̄i meŋweaŋap̄i nán̄i ‘Áw̄in̄i e nepayor̄i m̄idán̄i niap̄ei.’ n̄iránáyf̄ anan̄i n̄is̄iap̄im̄f̄f̄in̄i.” uráná ²⁴ í n̄ipeyear̄i x̄in̄áim̄i re ur̄iŋ̄in̄iḡin̄i, “Inóke, pí nán̄i yar̄iŋf̄ wim̄in̄ir̄éin̄i?” uráná x̄in̄áí re ur̄iŋ̄in̄iḡin̄i, “Jono wayf̄ numeaiia war̄iŋo nán̄i ‘Siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiw̄i niap̄ei.’ urei.” uráná ²⁵ xemiái ám̄i m̄f̄r̄f̄ n̄ip̄awiri m̄ix̄f̄ ináyom̄i re ur̄iŋ̄in̄iḡin̄i, “Niín̄i re nimónar̄in̄i, ‘Aŋf̄in̄i Jono wayf̄ numeaiia war̄iŋom̄i siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiw̄i m̄iŋo p̄irer̄ix̄f̄ w̄inam̄i nikwiár̄ir̄i n̄imeám̄i n̄ib̄ir̄i niap̄ei.’ nimónar̄in̄i.” uráná ²⁶ o Jono nán̄i d̄iŋf̄ sip̄i n̄iw̄iri aiw̄i miáim̄i xw̄f̄á e dán̄i ámá o t̄f̄n̄i aiwá nar̄igf̄áwa ar̄f̄á enáná ur̄iŋf̄p̄i nán̄i ayá n̄iw̄in̄ir̄i “Oweoi.” mur̄ipaxf̄ n̄iwimón̄ir̄i re en̄iŋiḡin̄i. ²⁷ Xegf̄ s̄im̄iŋf̄ w̄inar̄iŋf̄ wom̄i sekaxf̄ re uowár̄iŋ̄in̄iḡin̄i, “Jonom̄i siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiw̄i n̄imeám̄i bei.” uowáráná o nur̄i k̄irapuf̄ aŋf̄yo n̄ip̄awiri e siŋw̄f̄ m̄iŋf̄ n̄iwákwiw̄i p̄irer̄ix̄tyo nikwiár̄ir̄i ²⁸ n̄imeám̄i n̄ib̄ir̄i miáim̄i m̄in̄i w̄iáná í nur̄áp̄im̄i nur̄i x̄in̄áim̄i m̄in̄i

wíaná í “Ríxa riwo rípkíoi?” yaiwiñiniginí. ²⁹ E éáná Jonoyá wiepísariñowa arfá nîwiro náonî nîménapiro nîmeámî nuro xwíá weyárigfawixinî. Xeroto Jonomî pîkinjî enagi nánî Jisaso rîwíyo emîmî yaríná o re yaiwiagírínî, “Nionî Jono wayí numeaia wago siñwí mînjî wákwiñáo nîwiápínîmearî áamá Jisasoyî rîñño nimónîrî emîmî ríá yarínî?” yaiwiagírínî.

Ámá 5,000 ayo aiwá wijí nánîrínî.

³⁰ E yaiwiaríná áamá Jisaso wáf urowárñowa ámî nîbîro o tîñî nerîmeánîro añí apî apimî wa emegfápi nánî omî repíyí wiro xwíyíá amípí wa nuréwapíya emegfápi nánî repíyí wiro néísáná ³¹ Jisaso áamá obaxí omî siñwí wînanîro nánî birî uro yayariñagfá xío tîñî xegí wiepísariñowa tîñî aiwá mîñipaxí wiarñagi nánî wiepísariñowamî re urîñiniginî, “Nonenî áamá dîñjî meaje nánî nurane kikiíá bî onweaneyî.” nurîrî ³² ewéyo nîpîxemoánîro wigípi áamá dîñjî meaje nánî waríná ³³ áamá wí añjî nîyonî dánî wenîñjî éfáyí awa ewéyo pwarîñagfá nîwîñîro mí nómîxîro aññî xwíáyo nuro xámî nîrémoro ñweañáná ³⁴ Jisaso rîwíyo nîrémorî ewéyo dánî nayoarî áamá xwé ayá wí epíroyí yáññagfá nîwîñîrî áamá ayí sipísipí xiáwo mayññjî nimónîro píranîñjî mîñweapaxí imónñagfá nîwîñîrî nánî ayá nîrîmîxîrî amípí obaxí nánî nuréwapíya nurî ³⁵ nuréwapíya núísáná enáná sfápi tîñî xegí wiepísariñowa añwî e nîbîro re urígfawixinî, “Ríxa sfárinî. Re añjî wí mayí e enagi nánî ³⁶ áamá añjî amî amî mîrîññjîyo nánî numiro aiwá bî nero nîpíri nánî urowárapeî.” urfagfá aí ³⁷ Jisaso re urîñiniginî, “Aiwá nîpíri nánî sewanîñoyíné mîñî wípoyí.” urfagi awa re urígfawixinî, “Aiwá mîñî wianî nánî nurane bisfkerfá (Aiwá nîñî nánî nîrîríná Judayí bisfkerfái ragfárinî.)

bisíkerfá nánì b́f neranéná óf iníh́f 200 m̀nì ǹwirané urápaniréwini?” urfagfa ³⁸ o re uríh́nigini, “Bisíkerfá ararí t́gfoyínérini? Śh́ẃf winaúpoyí.” uráná awa śh́ẃf ǹwinaumi nibiuro “Bisíkerfá wé wú núni enjáná peyí ná waúnirini.” urfagfa ³⁹ o awami “Ámá niyoní sekaxí re urípoyí, ‘Aráyo miaúraráf niga uro éf niñweaxa uro époyí.’ urípoyí.” urfagi ⁴⁰ ayí miaúraráf niga nurfná wí ámá 50 miaúraráf iníro wí ámá 100 miaúraráf iníro néra úaná ⁴¹ Jisaso re eníh́nigini. Bisíkerfá wé wú núni enípi nímearí peyí waúni eníwaú ení nímearí śh́ẃf anínamí nanánirfná Goríxomí aiwápi nánì yayí ǹwimáná kíkwiirimí néra nurí xegí wiepísariñowa yaní wipírí nánì m̀nì ǹwiayirí peyíwaú ení nororí m̀nì wiayarfná wiepísariñowa nurápayiro yaní ǹwia nuro ⁴² ámá ǹnì ǹnìro agwí ímí uyíagi ⁴³ kwíkwiirimí iníh́f e t́ápi nímeamero peyí ororómí iníh́f e t́ápi ení nímeamero soxí fá wé wúkaú síkwí waúmí aumaúmí nero ǹnì magwí miárígfawixini. ⁴⁴ Ámá oxí aiwá api nígfáwa ǹnì ayí ámá 5,000 nígfawixini.

Jisaso ipíyo seáyí e nosaxa uní nanirini.

⁴⁵⁻⁴⁶ Jisaso, ayí aiwá ǹnìro nemáná, o wiepísariñowami re uríh́nigini, “Soyíné ewéyo nípxemoánìro ipíyo j́fariwámìni aní yoí Betísaida nánì xámì níméapoyí.” nurirí awa ríxa úaná ámá e epíroyí egfáyo yayí ǹwirí xíxegíni nurowárapimáná Goríxomí xwiyfá urini nánì d́wíyo niyirí niñweanísáná ⁴⁷ áríwiyimí wiepísariñowa siní ipíyo áwiní e ewé níméamí warfná x́to siní j́fe xwíáyo nírómáná ⁴⁸ winíh́nigini. Awa ení t́nì rearíh́nigí aiwí imíh́f xwé símfm̀nì nixemí baríh́nigí nánì ewé aníni m̀iyaríh́nigí ǹwinirí ipíyo xwíáyóníh́f nosaxa nurí ríxa isfá yinih́náná xegí wiepísariñowami múróm̀nirí

yaríná ⁴⁹⁻⁵⁰ nowani weniní éfáyí winigfawixini. O ipiyo nosaxa warinagi niwiniro “Piyiní siwí wo rfa pwarini?” niyaiwiro óf nikarinro “Yeyi!” niriro wáyí ayikwí mwinariná o rixa xwiyfá nuriri re uriniginini, “Wáyí mepani. Nionirini. Diní sixí niniro ení neanro nweápoi. Ananirini.” nuriri ⁵¹ awami niwimeari ewéyo pixemoánaná re eniginini. Iminí eni rixa pfini wiáragi sinwí e niwiniro diní “Iminí axinani pí nani pfini rfa wiárhoi?” diní e nipikiniro ududí nera nuro ⁵² Jisaso xami aiwá kwikwirimí yarinagi niwiniro aiwí diní wakisi ninihinipimi dani oya ení eaniní mí momixí éfá nani siní o nani diní ududí nera ugfawixini.

Genesareti dání simixí tífáyo naní imimiximí ení nanirini.

⁵³ Diní ududí nera wariná rixa ipiyo jfariwamini imaní e niwékfinimearo ⁵⁴ ewéyo dani nayoaro gwí yuráriná áma wí Jisasomí rixa sinwí mí nómixiro ⁵⁵ ananini áma simixí wegáyí nani aní ayí ayo nani numiamoro simixíyí ikwianwíyo nikwiariro “Jisaso e nweani.” riníe nani nimeami nibiro ⁵⁶ o aní onimiá bi bimirani, aní xwé bi bimirani, ominí ininjerani, pwarinagi niwiniro simixíyí nimeami nibiro makerfá imixarigíe táná áma simixí gíyí oya rapirapí yinihu siríwí míde amaf ronanro nani wauní rixiní nuriro rapirapí siríwíyo amaf nironiríná niní axiná naní egfawixini.

7

Piaxí wearinipí nani uriní nanirini.

¹⁻² Parisi wa tfini Gorixoyá nwí ikaxí eaninipi mewegá wa tfini, Jisaso siní Gariri piropenisíyo

ηweañáná, awa Jerusaremi dání nǎbǎiro Jisasoyá
 wiepǎsariŋowa wigǎ Judayǎ xiáwowa yagǎpa mé aiwá
 nǎnǎróná xámǎ wé igwǎ mǎwǎró wé piaxǎ weañáná
 aiwá narǎŋagǎ nǎwǎnǎro Jisaso tǎŋǎ e axǎ e awǎ
 neánárǎro ³⁻⁴ —Parisiowa tǎnǎ wigǎ Judayǎ nǎnǎ tǎnǎ
 nene piaxǎ neaeanǎŋǎnǎnǎ wigǎ xiáwowa yagǎpǎ aiwá
 nǎnǎróná xámǎ píránǎŋǎ wé igwǎ wǎmoarǎŋǎrǎnǎ.
 Ayǎ makerǎyó nánǎ nuro aiwá bǎ nemǎ añǎ e nánǎ
 nǎbǎróná enǎ piaxǎ neaeanǎŋǎnǎnǎ igǎ meánǎpa nerǎnǎ
 aiwá mǎnarǎŋǎrǎnǎ. Xiáwowa érowiápnǎŋǎyǎ añǎŋǎ
 minǎ fá nǎmaxǎrǎro nǎxǎdǎro sinǎ axǎpǎ nero kapǎxǎ
 tǎnǎ xwǎrǎ fá sixǎ tǎnǎ suyupenǎxǎ tǎnǎ íkwianǎwǎ sá
 wearǎŋǎpǎ tǎnǎ igǎ eaagǎpa axǎpǎ igǎ eaarǎŋǎrǎnǎ.
⁵ Parisiowa tǎnǎ Gorǎxoyá ηwǎ ikaxǎ eánǎŋǎpǎ mewegǎwa
 tǎnǎ Jisaso tǎŋǎ e axǎ e awǎ neánárǎro yarǎŋǎ re
 wigǎawixǎnǎ, “Dǎxǎ wiepǎsariŋowa pí nánǎ negǎ arǎowa
 nero nearéwapǎyǎŋǎpǎ nǎwǎiǎkiro wé piaxǎ aí tǎnǎ
 aiwá narǎŋǎrǎnǎ?” urǎŋǎ ⁶ Jisaso re urǎŋǎnǎŋǎnǎ,
 “Enǎnǎ Gorǎxoyá xwǎyǎ wǎ rókiamoagǎ Aisaiayǎ
 rǎnǎŋo soyǎné naŋǎ rǎro sipǎ rǎro yarǎŋǎoyǎné nánǎ
 xǎxenǎ nǎwurǎyǎrǎ rǎwamǎŋǎ re eaŋǎrǎnǎ, ‘Ámá tǎyǎ
 “Gorǎxomǎ wéyo píránǎŋǎ mearǎŋwǎnǎ.” nǎrǎro aiwǎ
 Gorǎxonǎ dǎŋǎ sixǎ mǎnǎyǎpa yarǎŋǎrǎnǎ. ⁷ E nero
 ámáyo amǎpǎ ámá wigǎ dǎŋǎ tǎnǎ érowiápnǎŋǎpǎ nánǎ
 nuréwapǎyǎrǎnǎ yapǎ re nurǎro “Xwǎyǎ tǎyǎ Gorǎxo
 rǎŋǎrǎnǎ.” nurǎro nánǎ “Gorǎxomǎ seáyǎ e mearǎŋwǎnǎ.”
 nǎrǎróná Gorǎxonǎyǎ yoǎnǎ surǎmá rarǎŋǎrǎnǎ.’ Aisaiayǎ
 soyǎné nánǎ xǎxenǎ e nǎwurǎyǎrǎ rǎwamǎŋǎ eaŋǎrǎnǎ.
⁸ Soyǎné ámá érowiápnǎŋǎpǎ nǎxǎdǎróná ηwǎ ikaxǎ
 Gorǎxo rǎŋǎpǎ íkǎ nǎnemoro yarǎŋo.” nurǎrǎ ⁹ re
 urǎŋǎnǎŋǎnǎ, “ηwǎ ikaxǎ Gorǎxo rǎŋǎpǎ wǎiǎkiro
 amǎpǎ segǎ arǎowa érowiápnǎŋǎpǎ xǎdǎro yanǎro

nání dɪŋɔ́ obɪbaxɔ́ nɪmoro óɔ́ imoarɪgɔ́yɔ́nérɪnɪ. ¹⁰ Ayɔ́ rɪpɪ nání seararɪŋɔ́nɪ. Enɪná xwɪyɔ́á Gorɪxo rɪŋɔ́pɪ Moseso nɪrɪrɪ rɪwamɪŋɔ́ re eaŋɪnɪgɔ́nɪ, ‘Dɪxɔ́ ápowamɪ tɪnɪ inókɪwamɪ tɪnɪ wéyo merɪnɪ.’ E nɪrɪrɪ nearɪ ámɪ rɪpɪ nɪrɪrɪ eaŋɪnɪgɔ́nɪ, ‘Ámá xanomɪranɪ, xɪnánímɪranɪ, ikayɔ́wɔ́ umearɪyɔ́ emɪ pɪkímópoyɔ́.’ Moseso e nɪrɪrɪ rɪwamɪŋɔ́ eaŋɔ́ aɪwɪ ¹¹ soyɔ́né ámá wɪ xɪnáníwamɪranɪ, xanowamɪranɪ, re urarɪnɔ́ ‘Amɪpɪ nionɪ wéyo nɪrɪmerɪnɔ́ arɪrá nɪsɪrɪ siapɪpaxɔ́ imónɪŋɔ́yɔ́ nání rɪxa Gorɪxomɪ re urɔ́anɪgɔ́nɪ, “Nionɪ nɪsiapɪmɔ́fárɪnɪ.” nurɪrɪ nání arɪge joxɪ nɪsiapɪrɪ arɪrá simɔ́nɪ? Oweoɔ́, aɪpagwɪ nání wɪ menɪnɪ.’ Parisioyɔ́né ámá wɪ xanɪyaúmɪ e urarɪŋagɔ́ sɪŋwɔ́ nɪwɪnɪróná ‘O apánɪ yarɪnɪ.’ nɪrɪro ¹² o xanɪyaúmɪ píránɪŋɔ́ wéyo mɪmepa yarɪŋagɔ́ nɪwɪnɪro aɪwɪ o ayaúmɪ xe bɪ arɪrá owinɪnɪrɪ sɪŋwɔ́ wɪnarɪgɔ́ámánɪ. ¹³ E nerɪnɔ́ soyɔ́né sɪwɔ́ arɔ́owa érowiápɪnɪgɔ́ápɪ nɪxɔ́dɪro xwɪyɔ́á Gorɪxo rɪŋɔ́ rɪpɪ xórórɔ́ nero wɪaɪkɪarɪŋoɔ́. E yarɪgɔ́apa nerɪnɔ́ xwɪyɔ́á Gorɪxoyá xwé wɪ enɪ nɪwɪaɪkɪa warɪŋoɔ́.” Jisaso Parisiowamɪ e nurɪmáná ¹⁴ ámá e epɔ́royɔ́ egɔ́áyo “Aŋwɪ e bɔ́poyɔ́.” nurɪrɪ ayɔ́ rɪxa aŋwɪ e báná o “Nɪyɔ́nénɪ nɪjɔ́á imónɪpɔ́rɪ nání píránɪŋɔ́ arɔ́á nɪpoyɔ́.” nurɪrɪ ¹⁵ ewayɔ́ xwɪyɔ́á rɪpɪ urɪŋɪnɪgɔ́nɪ, “Aɪwá ámá nɪnɪrɪnɔ́ gwɔ́náréáɔ́pɪ wɪ piaxɔ́ weaarɪŋɔ́manɪ. Pí pí xwioxɔ́yo dánɪ peykaarɪŋɔ́pɪ ámáyo piaxɔ́ weaarɪŋɔ́rɪnɪ.” nurɪrɪ ¹⁶ re urɪŋɪnɪgɔ́nɪ, “Ewayɔ́ xwɪyɔ́á nionɪ rɔ́a rɪpɪ nání arɔ́a ókɪarɔ́ nɪmónɔ́poyɔ́.” nurɪsáná ¹⁷ ámá e epɔ́royɔ́ egɔ́áyo e nɪwárɪmɪ nurɪ aŋɔ́yo nɪpáwirɪ nɪŋwearɪ xegɔ́ wɪepɪsarɪŋowa ewayɔ́ xwɪyɔ́á xɔ́ urɔ́pɪ nání yarɪŋɔ́ wɪáná ¹⁸ o re urɪŋɪnɪgɔ́nɪ, “Soyɔ́né enɪ dɪŋɔ́ mayoyɔ́nérani? Xwɪyɔ́á ‘Aɪwá ámá nɪnɪrɪnɔ́ gwɔ́náréáɔ́pɪ wɪ xɔ́omɪ piaxɔ́ weaarɪŋɔ́manɪ.’ searɔ́apɪ

soyñé sɪnɪ mɪkɪ nánɪ dɪŋɪ mɪmoarɪŋɪ reŋoɪ?” nurɪrɪ áwanɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aiwá wí ámáyo piaxɪ eapaxɪ mimónɪnɪ. ¹⁹ Pí nánɪyɪ? Ayɪ aiwá gwɪnáreááná nɪwerɪ írɪwɪyo ínɪŋɪ rɪwɪyo íkɪ emoarɪgɪtá enagɪ nánɪrɪnɪ.” nurɪrɪ —E nurɪrɪnáná aiwá nɪnɪ nánɪ “Ananɪ nɪpaxɪrɪnɪ.” rɪŋɪrɪnɪ. ²⁰ Ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aga pípɪ ámáyo piaxɪ weaarɪŋɪrɪnɪ? Ayɪ pí pí dɪŋɪ xwioxɪyo dánɪ peyeáɪpɪ, amɪpɪ sɪpɪ nánɪ móɪpɪ ámáyo piaxɪ weaarɪŋɪrɪnɪ. ²¹ Xwioxɪyo dánɪ dɪŋɪ yaiwíáapɪmɪ dánɪ rɪpɪ rɪpɪ yarɪgɪfárinɪ. Íwɪ amɪpɪ wí nánɪ dɪŋɪ moro íwɪ ínɪro apɪxɪ erápenɪro amɪpɪ íwɪ mearo ámá pɪkɪxwɪrɪtó ero oxɪ apɪxɪ iyɪ nánɪ nɪga uro ²² sɪŋwɪ íwɪ wɪnɪro rɪkɪkɪrɪtó ero yapɪ wɪwapɪyɪro ayá bɪ mé arɪkɪ nɪga uro sɪpɪ dɪŋɪ wɪaiwɪro xwɪyɪfápámɪ ŋwɪrárɪro mɪxɪ kɪnɪro majɪmajɪtá íkárɪnɪro yarɪgɪfápɪ ²³ apɪ nɪpɪnɪ ámá dɪŋɪyo ínɪmɪ dánɪ nɪmorɪnáná piaxɪ weaarɪŋɪrɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Gɪrɪkɪyɪ apɪxɪ wí dɪŋɪ wɪkwɪronɪ nánɪrɪnɪ.

²⁴ O ewayɪ xwɪyɪtá mɪkɪ apɪ nurɪmɪ aŋɪ e dánɪ nurɪ aŋɪ yoɪ Taia tɪŋɪ e nɪrémorɪ aŋɪ wɪwámɪ nɪpáwɪrɪ ámá e ŋweáyɪ “Aŋɪ rɪwámɪ o mɪŋweanɪnɪ.” oyaiwípoynɪrɪrɪ nerɪ sá ŋweanagɪ aiwɪ ámá wí omɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪmearo ²⁵ apɪxɪ wí “Jisaso aŋɪ iwámɪ ŋweanɪ.” rarɪŋagɪtá arɪtá e nɪwɪrɪ í xegɪ xemíáɪ ímɪtó xɪxéroarɪŋɪ enagɪ nánɪ o tɪŋɪ e nánɪ aŋɪnɪ nɪbɪrɪ sɪkwɪ tɪŋɪ e waunɪ nɪwɪkárɪnɪrɪ mɪŋɪ xwɪtáyo nɪkwɪrorɪ ²⁶ —Í Judayɪ apɪxɪmanɪ. Gɪrɪkɪyɪ apɪxɪrɪnɪ. Pɪnisiayɪ aŋɪyo pɪropenɪsɪ Siriayɪ rɪnɪŋe dánɪrɪnɪ. Í Jisasomɪ “Gɪ míáɪmɪ ímɪtó xɪxéroarɪŋɪyɪ mɪxɪ umáɪnowárénapeɪ.” arɪkɪ urayarɪŋagɪ ²⁷ o í aŋɪ mɪdánɪ enagɪ nánɪ “Xámɪ gɪ Judayɪ sanɪ ourápɪmɪnɪ.” nɪyaiwɪrɪ ewayɪ xwɪyɪtá re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Xámɪ nɪaiwɪtá aiwá nɪnɪro agwɪ ímɪ uyɪnɪ nɪwɪrɪnáyɪ ayɪ nanɪrɪnɪ. Nɪaiwɪtáyɪtá

aiwá nurápiri s'wíyo n'wiríná ayí nanjmani." uráná ²⁸ í "Nepa anj midánini s'wíninijí imóninini." niyaiwiri re uriniginini, "Ámináoxini, nepa rarinini. E neri aiwi s'wí re yarinirini. Íkwianwíyo dani niaiwí aiwá niniro yuní mamówarápi m'imeaní yarinirini." uráagi ²⁹ o "Í nepa wauní nikáriniri d'ijí níkwíroarinini." niyaiwiri re uriniginini, "Jíxi nanj n'itíyí nání d'ixí miáimi im'ó xixéroarinipi ríxa m'ixí umáninini. D'ixí anj ui." uráagi ³⁰ í ámi xegí anj'yo nání nuri s'ijwí winítyí wininiginini. Xemiái im'ó p'ni n'wiárimí úf enagi nání píranijí sá wenagi wininiginini.

Ará t'ni manj t'ni p'ronijí womi nanj im'ixinjí nánirini.

³¹ Jisaso ámi n'wiápinimeari anj' yoí Taia t'ijí e p'ni n'wiárimí nuri anj' yoí Saidoni t'ijí e áwiní e nuri xw'á yoí Dekaporis'yo nuríná ipí Gaririyo n'rémorí yaríná ³² ámá wí ámá ará p'ronáriní xw'iy'á p'ronáriní enj' womi Jisaso t'ijí e nání n'imeámi n'biro wauní r'ixinjí re urig'awixini, "O nanj' eni nání wé seáyí e ikwiárei." uráagi ³³ Jisaso ámá awí eánarig'íe dani omi n'imeámi nuri eg'ipi neríná Jisaso xegí wé oyá ará ó'yo wíxwáriní xegí wéyo reanjwí núrinnimáná oyá a'iwíyo ikwiáriní nemáná ³⁴ s'ijwí anjnamí nanimáná r'iminijí n'iriri xegí p'né t'ni re uriniginini, "Epata." —Wigí p'né "Oxoai." nuriríná "Epata." rarig'árinini. E uráná re eniginini. ³⁵ Xegí ará oxoániri a'iwí sanj' wiarinipi nayí eri neri xw'iy'á píranijí n'ira waríná ³⁶ Jisaso ámi ámá awí eánarig'íayo n'wimeari ijwí ikaxí nuri re uriniginini, "Nioni wíápi áwanj' mur'imepani." uráagi aiwi ami ami nemero ar'kí áwanj' n'ira nuro ³⁷ ayá n'riwamóga nuro re n'ira ug'awixini. "Amipi o é'p'iyí aga nanjini yarinirini. Ará p'ronarig'íayí t'ni a'iwí sanj'

mearigfáyť tńni aí píránıńť imıxána arfá ero xwıyťá rıro yarıgfárıni.” nıra ugťawıxıni.

8

Ámá 4,000 ayo aiwá wijť nánırıni.

¹ Íná rfwıyo Jıaso ámá obaxť ámi o tńńť e epťroyť niyáıro wigť aiwá rıxa menagi niwinıri xegť wiepřsarıńowamı “Eıni.” nurıri ² re urıńıniğini, “Ámá tiyť sťá wiyaú wiyi nioni tńni re nińwearóná wigť aiwá rıxa nowáıgťá enagi nánı wá nonarıni. ³ Wı anť aíwımi dánı bıagťá enagi nánı nioni ayť sını agwť nánı yarına nurowáırıńáyť ‘Sıńwť xaxá niwinıri enť sirırińwť niwinıri ná neága upřıxıni.’ niyaiwiri rarıńıni.” urfagi ⁴ xegť wiepřsarıńowa re urıgťawıxıni, “Anť mımırińıńť re aiwá ámá tiyť xıxenı niptıri nánı ge bı yanıwıni?” urfagta ⁵ o re urıńıniğini, “Segť bıřkerťá ararıni?” urána “Wé wřúmi dánť waú tńńwáonerıni.” urfagta ⁶ o ámá epťroyť egťáyo “Xwřámi éř nińweaxa úpoyı.” nurıri bıřkerťá niımearı Gorıxomi aiwá apı nánı yayť niwımáná kwıkwırimť nerı wiepřsarıńowamı mını wıána nurápayıro ámá ayo mını niwıa nuro ⁷ wigť peyť bia enagi Jıaso apia enı nuráptıri Gorıxomi yayť niwımáná re urıńıniğini, “Peyť rıpia enı yanť niwıa úpoyı.” urfagi xfo urıřptı yarına ⁸ ámá nńni rıxa nińıro agwť imı uyıagi wiepřsarıńowa ayť aiwá nińıro e třápia niımeaayıro soxť fá wé wřúmi dánť waúmi aumaúmť nero magwť miáıgťawıxıni. ⁹ Ámá 4,000 aiwá apı niğťawıxıni. Jıaso ayť aiwá nińımáná enána wigť anť e nánı nurowáıřmı ¹⁰ ewéyo wiepřsarıńowa tńni niptıxemoánıro niımeámi ugťawıxıni. Ipiyo orıwámi dánı anť yoř Darımanuta tńńť e niwiékńıımearo ayoagťawıxıni.

“Emimf bi neawapiyi.” urigfa nanirini.

¹¹ Parisi wa niwimearo rixa simf tni urapi xwiyfa nuriro omi iwamfo wawapyaniro nani re urigfawixini, “Anfnami dajf emimf bi neawapiyi.” urtagfa ¹² Jisaso awa nani xegf xwioxfo dani mifj nipeniri “Ini!” niriri re urifiniginini, “Judayf agwi rina gweagfayine pi nani ‘Emimf neawapiyi.’ nirarifo? E nirarifagfa aiwi emimf soyine nirarigfapi wi nemimeini.” nuriri ¹³ ayo pni niwiarimi wiepsarifowa tni eweyo nifxemoanro ipiyo oriwami dani nani ugfawixini.

Ewayf ikaxf yisf nani urifj nanirini.

¹⁴ Nurona aiwa nani difj arfa nikeamoro bisferfa na bini eweyo wenfpini nimeami warfna ¹⁵ Jisaso Parisiowa nanf rayiro sipi rayiro yarifjpa wiepsarifowa axipi yaniro nerfna omi difj mikwiropanero rfwf nimopfirixiniri ewayf xwiyfa nurifna sekaxf re urifiniginini, “Soyine piranifj emepoyi. Bisferfa yisf — Bisferfa sini sfj enana yisf onimiapi tfa aiwi nimini ikwianwf neapinariri nimiga wiapfni mearifirini. Yisf Parisiwaya tni Xerotoya tni nani wayf nero emepoyi.” urifiniginini. Uynif yisfifj wigf xwioxfo ikwianwf eapinifiniri e urarfna ¹⁶ wiwanifowa re rinfawixini, “None bisferfa menjafi nani neararini.” rinarifagfa ¹⁷ o arfa niwiri mifx re urifiniginini, “Pi nani ‘Bisferfa mayonerini.’ rinarifo? Sini sfjw oxoaro difj moro mepa refo? Segf mifj sfjanifj rimonini? ¹⁸ Sfjw tfgfoyne aiwi sfjw mifwifpa riyarifo? Arfa tfgfoyne aiwi arfa mifyarifj refo? Nini bisferfa we wu nuni kwikwirimf neri ama 5,000yo mini wifa nani difj miseinarinirani? ¹⁹ Aiwa ayf ninro tfa pi soxf fa xwe arayo aumaumf yarigfawixini?” urfagi awa “We wuka si kwf wau

apimi aumaúmí yáriṅwanigini.” urʼagʼa ²⁰ o ámi re urʼiṅnigini, “Nioni bisʼkerʼá ámá 4,000yo níkwiriʼri wiṅápi soxʼ íá arariyo miárigʼawixini?” urʼagi awa “Wé wʼúmi dánʼí waúmi miáriṅwanigini.” urʼagʼa ²¹ o re urʼiṅnigini, “Soyʼné sʼini majʼá rimóniṅoi? ‘Aiwá meṅána árʼnone mʼineaiapʼaxorini.’ rʼiniawiarʼiṅoi?” urʼiṅnigini.

Sʼiṅwʼí supáriṅʼí womi naṅʼí imixiṅʼí nániriʼni.

²² E nurʼíśáná nuro aṅʼí yoʼ Betisaidayo niwiékʼniṁearo nayoaro emearʼná ámá wí sʼiṅwʼí supáriṅʼí wo Jisaso píranʼiṅʼí imixini nání níméra nʼiṅiro waunʼí rixiṅʼí re urʼigʼawixini, “Joxi wé seáyʼí e níwikwiárʼri naṅʼí imixiréini?” urʼagʼa ²³ Jisaso sʼiṅwʼí supáriṅʼomi wéyo íá níxiriʼmi aṅʼí Betisaida e níwárimí nuri yáni e dání nírómáná oyá sʼiṅwʼíyo reañwʼí nuriʼri wé seáyʼí e níwikwiárʼri yariṅʼí re wiṅnigini, “Joxi amipí wí sʼiṅwʼí riwiniṅini?” urʼagi ²⁴ o sʼiṅwʼí naniriʼri re urʼiṅnigini, “Ámá wí aṅʼí emearʼiṅagʼa sʼiṅwʼí níwiniʼri aiwí íkʼánʼiṅʼí imóniṅagʼa winiṅini.” urʼagi ²⁵ ámi bi wé sʼiṅwʼíyo seáyʼí e wikwiáráná o rixa sʼiṅwʼí anʼiṅʼí nanáriʼri xegʼí sʼiṅwʼí rixa naṅʼí éagi amipí niyoni xixeni winiṅnigini. ²⁶ Xixeni wináná Jisaso o xegʼí aṅʼí e nání nurowárirʼná re urʼiṅnigini, “Dixʼí aṅʼí e nání nurʼná ámi Betisaida tʼíyo nání mupani.” urʼiṅnigini.

Pitao “Kiraisoxiriʼni.” urʼiṅʼí nániriʼni.

²⁷ Jisaso tʼini xegʼí wiepʼsariṅowa tʼini níwiápʼniṁeámi nuro aṅʼí xwé yoʼ Sisaria Piripai tʼiṅʼíyo íkwʼróniṅʼipimi nání nurʼná awami yariṅʼí níwiriʼ re urʼiṅnigini, “Ámá yʼí nioni nání arire rariṅoi?” urʼagi ²⁸ awa re urʼigʼawixini, “Wí re rariṅoi, ‘Jono wayʼí níneameaia wago ámi níwiápʼniṁeari rʼá yariʼni?’

rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejíná Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamoagí mipé aŋínamí peyiŋí Iraijaoyí riniŋo niweapiri ríá yarini?’ rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejíná Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamoagíá wo niwiápnimeari ríá yarini?’ rariŋoi.” uríagíá ²⁹ o sini yariniŋí niwiríná re uriŋiniŋini, “Ayí e niriro aiwi sewaniŋoyíné nioni nání gorini rariŋoi?” uríagí Pitao re uriŋiniŋini, “Joxi Kiraisoxi, nene yeáyí neayimixemearíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwaroŋoxirini.” uríagí ³⁰ o ŋwí ikaxí re uriŋiniŋini, “Soyíné nioni e eŋáoni nání áwaní murípa époyí.” uriŋiniŋini.

Áwaní “Nioni ninipikipíríríni.” uriŋí nánirini.

³¹ Xewaniŋo nání iwamíó nuréwapiyiri re uriŋiniŋini, “Ámá imóniŋáoni ríniŋí xwé wí meámíáriní. Negí mebaowa tñni apaxípaniŋí imónigíá xwéowa tñni Gorixoyá ŋwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa tñni nioni ríwí nimóaná wa ninipikipíríríni. E neri aiwi sía wiyau wiyi órání ámi wiápnimeámíáriní.” nuriri ³² píné siŋáni e rímóagí Pitao Jisasomi nimeámi nuri yánimí nírómání ríxa míxí urimíniri nání neri “E wí minearipani.” uraríná ³³ Jisaso omí ríwí numori wiepísariniŋí wíamí siŋwí niwiniríná omí míxí nuriri re uriŋiniŋini, “Setenoxini, pñni niníwiárimí ui.” niriŋí re uriŋiniŋini, “Pitaoxi amípi nání Gorixo wimónariŋípi nání diŋí mimó ámá wimónariŋípi nání moariŋini.” nuríísáná ³⁴ ámá e epíroyí egíáyo “Eini.” nuriri xegí wiepísariniŋowa tñni nawini awí neánimáná eŋána re uriŋiniŋini, “Soyíné woxi nioni yariniŋápa eminiri nání nioni tñni nurínáyí re eríáriní. Dixí simónariŋípi wí mé ríwíminí nímamori re niyaiwiri ‘Jisasomi xídariniŋí nání ámá wa ikíáyo niníyekwíroáriro ninipikipiróná ayí ananirini.’”

n̄iyaiwiri n̄ix̄dir̄f̄arin̄i. ³⁵ Ámá go go ‘Jisasom̄i n̄ix̄dir̄fn̄áȳf̄ ámá wa n̄ip̄kip̄r̄ix̄ini.’ n̄iyaiwiri n̄áni n̄ion̄t̄ m̄in̄ix̄d̄f̄ xeḡf̄ wará éf̄ n̄imen̄iri ner̄fn̄á xewan̄iḡo an̄iḡfn̄i ikeamón̄in̄f̄arin̄i. E ner̄t̄ aiw̄t̄ ámá go go n̄ion̄t̄ n̄in̄ix̄d̄ir̄t̄i xw̄iȳf̄á yaȳf̄ seainar̄iḡp̄t̄i n̄áni wáf̄ emear̄iḡagi n̄áni p̄kíánáȳf̄, o an̄iḡfn̄i mikeamón̄t̄ n̄ion̄t̄ n̄in̄ix̄d̄ir̄iḡp̄im̄t̄ dán̄t̄ er̄f̄kiemeán̄in̄f̄arin̄i. ³⁶⁻³⁷ Ámá go go n̄ion̄t̄ m̄in̄ix̄d̄f̄ iȳf̄á f̄á n̄iḡw̄f̄ am̄ip̄t̄i emeám̄in̄r̄t̄i n̄án̄in̄i néra nur̄t̄ n̄imeá̄sáná xewan̄iḡo an̄iḡfn̄i ikeamón̄áná aȳf̄ nan̄ḡran̄i? Oweo! Am̄ip̄t̄i n̄fn̄t̄ xw̄f̄á t̄f̄yo dán̄ḡf̄ m̄imúropa ner̄t̄ aiw̄t̄ xewan̄iḡo an̄iḡf̄ ikeamón̄áná am̄ip̄t̄i ap̄t̄i t̄fn̄t̄ xeḡf̄ wará an̄iḡf̄ ḡwean̄f̄a n̄áni roaȳrón̄ipax̄f̄man̄i.” nur̄t̄i ³⁸ re ur̄iḡn̄iḡin̄t̄i, “Seȳfné nuro ámá agw̄t̄ r̄íná ḡweaḡf̄áȳf̄ Gor̄ixom̄t̄ d̄iḡf̄ m̄iw̄kw̄r̄ó f̄w̄f̄ néra war̄iḡf̄áȳf̄ t̄iḡf̄ e nemer̄fn̄á n̄ion̄t̄ n̄áni ayá seain̄r̄t̄i p̄fné n̄ion̄t̄ rar̄iḡáp̄t̄i en̄t̄ n̄áni ayá seain̄r̄t̄i yar̄iḡagi n̄áni ámáyo yum̄f̄t̄i n̄iw̄ir̄fn̄áȳf̄, ámá imón̄iḡáon̄t̄ n̄iweap̄ir̄fn̄á ik̄fn̄iḡáon̄t̄ weap̄ir̄t̄i ḡf̄ ápo xw̄in̄f̄á eair̄iḡf̄pa n̄ion̄t̄ en̄t̄ xw̄in̄f̄á ear̄áon̄t̄ an̄ḡn̄aj̄f̄ wa t̄fn̄t̄ weap̄ir̄t̄i ner̄t̄ x̄f̄o n̄áni en̄t̄ ayá n̄in̄in̄r̄t̄i ‘Go r̄fan̄i?’ r̄im̄f̄arin̄i.” ur̄iḡn̄iḡin̄t̄i.

9

¹ Ám̄t̄ re ur̄iḡn̄iḡin̄t̄i, “N̄ion̄t̄ nepa searar̄iḡagi n̄áni p̄irán̄iḡf̄ ar̄f̄á n̄ipoȳt̄i. Ámá re roḡf̄á wiȳfné s̄in̄t̄ m̄ipepa ner̄fn̄á en̄f̄ eán̄iḡf̄ Gor̄ix̄o x̄f̄o xeḡf̄ xw̄iox̄f̄yo m̄imeám̄t̄ ner̄t̄ p̄irán̄iḡf̄ seameḡwean̄f̄a n̄áni imón̄iḡf̄p̄t̄i imón̄ar̄iḡagi s̄iḡw̄f̄ w̄in̄ip̄r̄f̄arin̄i.” ur̄iḡn̄iḡin̄t̄i.

Jisaso n̄ik̄fn̄r̄t̄i xeḡf̄ b̄i imón̄iḡf̄ n̄án̄r̄in̄t̄i.

² R̄ixa s̄f̄á wé w̄f̄úmi dán̄ḡf̄ wo óráná o Pitaom̄t̄ t̄fn̄t̄ Jemisom̄t̄ t̄fn̄t̄ Jonom̄t̄ t̄fn̄t̄ n̄iw̄ir̄imeám̄t̄ d̄f̄w̄f̄ xwé bim̄t̄ n̄ipeyiro wiw̄in̄t̄ n̄iḡwear̄fn̄á wiḡf̄ s̄iḡw̄f̄ an̄iḡf̄e

dáni re enjɛnigɛni. Jisaso wará xegɛ bi nimóniri ³ xegɛ rapɛrapɛ eni wá nókíariri áamá wí wayɛ nɛrorɛnáná apɛá e wéɛ mɛropaxɛ apɛá xaiwɛ weárɛnjɛnigɛni. ⁴ E yarɛnáná Gorɛxoyá wá rókiamoagɛ Irajaoyi rɛnɛɛ tɛni enjɛnáná yagɛ Moseso tɛni omi nɛwímeari o tɛni xwiyɛtá rɛnarɛnáná ⁵⁻⁶ wiepɛsarɛɛɛɛɛ wáyɛ ayɛkwɛ mɛwinɛagɛ nánɛ Pitao “Píoi urimɛtɛni?” nɛyaiwiri úrapí xwiyɛtá nurɛri Jisasomi re urɛnjɛnigɛni, “None re nɛɛwearɛnáná nanɛrɛni. Anani re ɛweapaxɛrɛni. Anɛ piɛpákɛ wíkaú wí, joxɛ nánɛ wiwáyɛ, Moseso nánɛ wiwáyɛ, Irajao nánɛ wiwáyɛ omɛraneyɛ.” nurɛmáná enáná ⁷ agwɛ bi rɛtɛ wiáráná agwɛpimi dáni xwiyɛtá bi re rɛnɛnjɛnigɛni, “O gɛ íwɛ dɛɛɛ sɛxɛ yɛɛɛɛɛɛɛ. Pí pí xwiyɛtá searánáyɛ arɛtá wípoyɛ.” uráná ⁸ wenɛɛɛɛ éfáyɛ winɛgɛawixɛni. Áamá wo mepa Jisasoni iwo ɛwearɛagɛ winɛgɛawixɛni.

Irajao nánɛ yarɛɛ wígɛtá nánɛrɛni.

⁹ E nɛwinɛmáná dɛwɛ mɛɛɛɛɛ dáni pɛni nɛwiárɛmi nɛweapɛróná Jisaso ɛwɛ ikaxɛ re urɛnjɛnigɛni, “Rɛpi nanɛtápi nánɛ ámányo áwanɛ murɛmepa époyɛ. Áamá imónɛɛɛɛ rɛxa nɛperi xwárɛpáyo dáni nɛwiápiɛnɛámáná enáná íná anani áwanɛ urɛmɛrɛrɛɛɛɛ.” urɛagɛ ¹⁰ awa dɛɛɛni fá nɛxɛrɛro xwiyɛtá “Nɛperi xwárɛpáyo dáni wiápiɛnɛámɛrɛni.” urɛtɛpi nánɛ ududɛ nero “Pí nánɛ rɛa nɛarɛɛɛ?” nɛrɛnɛro ¹¹ yarɛɛ re wígɛawixɛni, “Pí nánɛ ɛwɛ ikaxɛ éanɛɛtɛpi mewegɛtáwa re rarɛgɛrɛni, ‘Irajao rɛxa biɛtɛmi enáná rɛwɛɛɛ áamá nene yeáyɛ neayimɛxemeanɛ arɛwayá xwɛtá piaxɛɛ dáni iwiaronɛrɛni.’ pí nánɛ rarɛgɛrɛni?” urɛagɛtá ¹² o re urɛnjɛnigɛni, “Ayɛ nɛparɛni. Irajao xámi nɛbɛri áamá wígɛ yarɛgɛtápi rɛwɛmɛni mamoro Gorɛxomi dɛɛ wɛkwɛrɛro epɛri nánɛ xwiyɛtá nurɛri aiwi xwiyɛtá

Gorixoyá nírínírí eáníñf rípi ‘Ámá imóníñomi rñíñf níwiyairo xwirfá wikíxepírfáríní.’ xwíyfá apí ení pí nání ríníní?” nurírí ¹³ re uríñínigíní, “Ŋwí ikaxf eáníñfpi mewegfáwa e níríro aiwí nioní re seararíñíní, ‘Iraijao ríxa btagí aiwí ámá rfwamíñf xfo nání eáníñfpi omí arfá míví wigf díñf tñní sípí níwiéra ugáfawixíní.’ seararíñíní.” uríñínigíní.

Íwí imfó xixéroaríñf womí míxf umáíníñf náníríní.

¹⁴ Jisaso awa tñní ámí xegf wiepísaríñf wíamí wímeaníro nání níweapíro awa tfe ámá epíroyf eñagfá níwíníro awa ŋwí ikaxf eáníñfpi mewegfá wa tñní xwíyfá símf tñní rínaríñagfá níwíníro ¹⁵ ríxa aŋwí e báná ámá e epíroyf egfáyf Jisaso weaparíñagí níwíníro sírf nípíkíníro yayf wianíro nání aŋfíní nuro wímeááná ¹⁶ o yaríñf re wíñínigíní, “Awa tñní pí nání xwíyfá símf tñní rínaríñoi?” urfagí ¹⁷ ámá e epíroyf egfáyf wo re uríñínigíní, “Nearéwapíyaríñoxíní, gf íwomí imfó xixéroaríñagí nání mañf pírónríní. ¹⁸ Imfó meanf eááná meákíkwífáni yárírí mañf síwf kírfwínírí síkwf wé síwfá yárírí yáraríñfíní. Nioní joxí nání nímeáa bfa aiwí joxí míñweañagí nání díxf wiepísaríñowamí ‘Soyfne míxf umáínowárfpoyí.’ urfagí aiwí awa wí ananí míxf umáínowárfpaxfmaní.” urfagí ¹⁹ Jisaso ríxa anídíñf níwíaiwirí nání re uríñínigíní, “Agwí ríná ŋweagfáyfne nioní tñní nemerane emá obaxf níseamúróagí aiwí síní Goríxomí díñf mívíkwíroarígfá reñoi? Aríre searayímííní?” nurírí “Íwomí níwirímeámí bfpoyí.” urfagí ²⁰ ríxa níwirímeámí níbíro imfó Jisasomí síñwí níwíníríná re eñínigíní. Meanf eááná sinapíxwínf néra nípiérorí xwíayo níwieága urí meákíkwífá pumírí yaríñagí ²¹ xanomí Jisaso re uríñínigíní, “Sa ararí eñfíní?”

urʔagɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Sɨnɨ onɨmiáo dánɨ e néra uŋɨrɨnɨ. ²² Imʔó íwomɨ íníná xwɨrʔá oikɨxémɨnɨrɨ re yarɨŋɨrɨnɨ. Nɨxerɨ rʔáyo ikeaarɨrɨ nɨxerɨ iniɨgɨyo mamówarɨrɨ yarɨŋɨrɨnɨ.” nurɨrɨ “Jisaso enɨ yopa megɨnɨrʔenɨŋoɨ?” nɨyaiwirɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Joxɨ ‘Ananɨ nanɨ imɨxɨpaxonɨrɨnɨ.’ nɨyaiwinɨrʔnáyɨ wá nɨyeaomɨxɨrɨ arɨrá yeaiɨ.” urʔagɨ ²³ Jisaso re urɨŋɨnigɨnɨ, “Joxɨ ‘O nanɨ mimɨxɨpaxonɨnɨ.’ nɨniaiwirɨ rɨnɨrarɨŋɨnɨ? Jɨwanɨŋoxɨ Gorɨxomɨ dɨŋɨ wɨkwɨrɨot. Ámá gɨyɨ Gorɨxomɨ dɨŋɨ ɨkwɨrɨóʔáyɨ amɨpɨ aɨ ananɨ arɨrá winɨŋoɨ.” urʔagɨ ²⁴ íwomɨ xano apaxɨ mé re urɨŋɨnigɨnɨ, “Gorɨxomɨ dɨŋɨ wɨkwɨrómɨnɨrɨ yarɨŋagɨ nánɨ aga píránɨŋɨ wɨkwɨrómɨ nimɨxeɨ.” urʔagɨ ²⁵ Jisaso ámá obaxɨ o tɨŋɨ e nánɨ mʔrɨ bɨmiarɨŋagɨfa nɨwinɨrɨ imʔó íwomɨ xɨxéroarɨŋomɨ mɨxɨ numáɨnowárɨrɨ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Manɨ pʔroárɨrɨ arʔá pʔroárɨrɨ enoxɨ íwomɨ pʔnɨ nɨwiárɨmɨ nurɨ ámɨ bɨ tɨnɨ rʔwɨmɨnɨ nɨrorɨ mɨxɨxéropanɨ.” uráná ²⁶ imʔo makɨrʔwɨ nɨmorɨ meanɨ nearɨ íwo sinapɨxwɨnɨ nɨyárɨrɨ weŋáná omɨ pʔnɨ nɨwiárɨmɨ uŋɨnigɨnɨ. Pʔnɨ nɨwiárɨmɨ úáná íwo rɨxa nɨperɨnɨŋɨ weŋagɨ nɨwinɨro ámá obaxɨ “Rɨxa nɨperɨ rʔa weŋoɨ?” rarɨŋagɨfa aiwɨ ²⁷ Jisaso xegɨ wéyo ʔá nɨmaxɨrɨmáná mʔeyoááná o wiápɨnɨmeanɨnigɨnɨ. ²⁸ Nɨwiápɨnɨmeámáná enáná Jisaso nurɨ anɨŋyo nɨpáwirɨ ŋweanáná xegɨ wiepɨsarɨŋowa wigɨpɨ ínɨmɨ yarɨŋɨ re wigɨawixɨnɨ, “Pɨ nánɨ imʔó íwomɨ xɨxéroomɨ mɨxɨ umáɨnowárɨpaxɨ mimónɨpa éwanigɨnɨ?” urʔagɨfa ²⁹ o re urɨŋɨnigɨnɨ, “Soyɨné segɨ dɨŋɨ tɨnɨ imʔó tɨnɨŋɨ imónɨŋɨyɨ mɨxɨ umáɨnowárɨpaxɨ menɨnɨ. Gorɨxomɨ dɨŋɨ wɨkwɨroro yarɨŋɨ wiro nerónáyɨ, ananɨ oyá dɨŋɨ tɨnɨ mɨxɨ umáɨnowárɨpaxɨ imónɨpʔráoɨ.” urɨŋɨnigɨnɨ.

Ámí yumfí “Nínipíkíprfáríní.” uríńf náníríní.

³⁰ Awa ańf ayo pńńí nńwiárímí Gariri píropenisfyo áwínímí nurfná Jisaso “Ámá nioní pwaríńgá nání nńfá mimónípa oépojí.” yaiwíńńíńí. Ayf rípi nání e yaiwíńńíńí. ³¹ Wiepńsaríńowamíní nuréwapíyirí re urayíńńíńí, “Ámá imóníńáoní nání míyf uráná nńipíkíprfáríní. Nípíkífá aí sfá wíyáú wíyi óráná xwárípáyo nńwémáná ámí nńwiápńńmeámfáríní.” urayaríńgá aiwí ³² awa sńńí nńpíkwiní nńfá mimónípa nero aí masífá nńwiro nání yaríńf bń mńwígfawixíní.

“Go gone seáyi e imónanfwarfáni?” rńńígfá náníríní.

³³ Awa ańf yof Kapaneamí nńremoro ańfyo nńpáwiro nńńwearfná Jisaso wiepńsaríńowamí yaríńf re wíńńíńí, “Óf e nńbíranéná pí xwíyfá nńńga bńawixíní?” urfagí aiwí ³⁴ awa “Negf woxí goxí ámíná nímónírí neameńweañáná wfone sńmanńwíyónńf íńímí yeáyf rurfnanfwaríní?” nńńga bńá enagí nání ayá nero xwíyfá bń murf kíkífá yaríńgá ³⁵ o éf nńńweámáná wiepńsaríńf wé wúkaú sńkwf wáú awamí “Soyfné awí neáníro re ńwénapfpojí.” nurírí re uríńńíńí, “Ámá ‘Nioní sńmanńwíyónńf onurfnayípojí.’ nńyáiwírńńo re éwńńíńí. Ámá nńyoní xńnáníńf nímónírí arírá wíwńńíńí.” nurírí ³⁶ nńáwíf miá bń nńmearí áwíní e éf nurárímáná wé nńmakfkiyirí ámí re uríńńíńí, ³⁷ “Ámá wo nioní nńxfdrńńáyf nńáwíf rńpńńńf imóníńfyo peayf mńwianf wéyo nńmerfnáyf apimíní wéyo mńmearíníní. Nioní wéyo nńmerí gf ápo, nńrowárénapńńomí ení wéyo umerí yaríní.” uríńńíńí.

“Ayf tfámíní mńkumíxńńígfáyf none tfámíní imóníní.” uríńf náníríní.

³⁸ Jono re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Neaieɓɪsarɪŋoxɪnɪ, none á má wo yoʔ joxɪyá nɪrɪrɪ imɔ́o mɪxɔ́ umáɪnowárarɪŋagɪ nɪwɪnɪrane o none tɪnɪ nawɪnɪ memearɪŋagɪ nánɪ xe oenɪrɪ sɪŋwɔ́ wɪnanɪrɪ eŋwámantɪ.” urɪagɪ ³⁹ Jisaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Apɪ e imɪxáná pɪrɪ mɪwɪaɪkɪpanɪ. Á má go go yoʔ nionɪyá nɪrɪrɪ emɪmɔ́ nemi nuri aŋɪnɪ ikayɪwɔ́ nɪmearɪpaxɔ́ imónɪnɪmenɪŋoɪ. ⁴⁰ Á má ayɔ́ tɪámɪnɪ mɪkumɪxɪnɪpa nerɪnáyɔ́ ayɔ́ none tɪnɪ imónɪnɪ. Ayɪnánɪ e éfáyo bɪ pɪrɪ mɪwɪaɪkɪpanɪ. ⁴¹ Á má go go soyɪné Kiraisonɪ nɪxɪdɪro wáɔ urɪmero yarɪŋagɪtá nánɪ arɪrá nɪseairɪ iniɪgɔ́ bɪ aɪ niwiri nɪseaiapɪrɪnáyɔ́, Gorɪxo e éo nánɪ wɪ dɪŋɔ́ arɪfá mikeamó omɪ xɪxenɪ arɪrá winɪfárɪnɪ.

ɪwɔ́ oéɓoyɪnɪrɪ wɪwapiyarɪgɪfáyɔ́ nánɪrɪnɪ.

⁴² “E neri aiwɪ á má go go nɪáwɔ́ rɪɓiamɪ nionɪ dɪŋɔ́ nɪkwɪroanɪro yarɪgɪfáɓiamɪ pɪrɪ wɪaɪkɪmɪnɪrɪ neri ɪwɔ́ oéɓoyɪnɪrɪ wɪwapiyarɪná Gorɪxo ‘O xwɪyɪfá mayorɪnɪ.’ mɪrɔ́ rɪxa nɪpémáná eŋáná rɪnɪŋɔ́ xwé winɪfárɪnɪ. Sɪnɪ nɪáwɔ́ɓiamɪ ɪwɔ́ nánɪ mɪwɪeɓɪsɪpa eŋáná á má wa omɪ fá nɪxero sɪŋá xwé wo sɪŋwɔ́ tɪnɪ gwɔ́ nɪjárɪro rawɪrawáyo nɪmamówárɪrɪnáyɔ́, sɪpɪ eŋagɪ aiwɪ rɪnɪŋɔ́ Gorɪxo wimɪnɪrɪ eŋɪpɪnɪŋɔ́ imónɪŋɪpɪmanɪ. ⁴³⁻⁴⁴ ɪwɔ́ nánɪ wé ɪeapá nɪsinɪrɪnáyɔ́ nɪwákwɪnɪrɪ emɪ morɪfɪnɪ. E ninɪrɪná rɪnɪŋɔ́ xwé nɪsinɪrɪ aiwɪ wé rasɪfá eŋɔ́ tɪnɪ opéɪrɪ aɪ aŋɪnamɪ nánɪ nɪpeyirɪnáyɔ́ ayɔ́ ananɪrɪnɪ. Wé núkaúni ɪeapá neri ɪwɔ́ meáú sɪnɪ ú tɪnɪ nerɪná rɪfá anɪŋɔ́ wearɪŋɪyómɪnɪ nuri rɪfá nɪrɪnɪrɪnáyɔ́ ayɔ́ nanɪmanɪ. ⁴⁵⁻⁴⁶ ‘Sɪkwɔ́ rú tɪnɪ ɪwɔ́ nánɪ aŋɔ́ oememɪnɪ.’ yaiwíú sɪkwɔ́ ú mɪŋɔ́ nɪwákwɪnɪrɪ emɪ morɪfɪnɪ. E ninɪrɪná rɪnɪŋɔ́ xwé nɪsinɪrɪ aiwɪ sɪkwɔ́ rasɪfá eŋɔ́ tɪnɪ opéɪrɪ aɪ aŋɪnamɪ nánɪ nɪpeyirɪnáyɔ́ ayɔ́ ananɪrɪnɪ. Sɪkwɔ́ ‘ɪwɔ́ nánɪ ounɪnɪ.’ yaiwɪarɪŋú tɪnɪ eŋáná

niperfána Gorixo rfa anijf wearijfyo nisikeaárfínáyf ayf nanfmani. ⁴⁷ Sijwf wfniyi tfni fwf nani nimorfánáyf sifwf ayi nfyori emi morfíni. E ninrfána rfnijf xwé nisiniri aiwf sifwf ná wiyini nanimi opérfi aí anfnami nani nipeyirfnáyf ayf ananrfini. Sijwf fwf nani mófyi tfni néfsána niperfána Gorixo rfa anijf wearijfyo nisikeaárfínáyf ayf nanfmani. ⁴⁸ Rfa anijf wearijfe xweamfí mipe anijf nsirf rfa eni anijf rfnrfi yariferini.

⁴⁹ “Saxf aiwáyo moarigfápa Gorixo rfa eni áma nfni nanf oimónfpoyinrfi saxfnijf e monfárfini. ⁵⁰ Saxf aiwá awfí imixarijf enagf nani nanfrfini. E nerf aí xegf awfí yarifpfi anifpa nerf aiwánijf imónfnána arige nerf ámi awfí enifoi? Soyfné saxfnijf nimónfro saxf aiwáyo awfí imixarifpfa áma nfyoni pírfnijf e nifwifnáyf, sewanifjoyfné mifmfeyoánifpa nero pírfnijf nkumifxinfro néra úrfxfini.” urifnigini.

10

Apixf emi moarigfá nanrfini.

¹ Jisaso nifwifpfnimearf e pfnf nifwifrfimi nurf Judia pifropenisfyo nifmúrorf inifgf Jodanf rapáyo jfárfwámf dánf warfna oxí apixf epifroyf nero o tfnf e awí eánána xegf yarifpfa ámi uréwapifarfna ² Parisi wa nifwimearo omf iwamfó nifwifapifiro re urifgawixini, “Wa negf ifwf ikaxf eánifpfi fá nifroro re rarifgárfini, ‘Xegf oxo apifimi ananf emi mopaxrfini.’ rarifgárfini. Wa ‘Emi mopaxfmani.’ rarifgárfini. Joxifá diff arige simónarfini? ‘Ananf emi mopaxrfini.’ rfsimónarfini? ‘Ifwfárfini.’ rfsimónarfini?” urifagfa ³ re urifnigini, “Moseso enfna segf seárfawéyo ifwf ikaxf nurfána píof urifnigini?” urifagi ⁴ re urifgawixini, “Moseso

ámá apixí emi moaníro nání ananí payí re riniñpí 'Nioni ímí anihí emi móarini.' riniñpí nearo owiowárfpoyinrí síñwí neanagírini." uríagía aiwí
⁵ Jisaso re uriniñigini, "Soyíné segí dñí tñi nixídíro aríki segí apixí emi moaníro yariñagía nání Moseso ñwí ikaxí apí níriri eañírini. ⁶ E nerí aiwí xwiýá rípi níriri ríwamiñí eañírini, 'Goríxo eñiná xwíá imixíri añína imixíri nerína oxí imixíri apixí imixíri eñírini. ⁷⁻⁸ Ayínáni oxo xaniyaúmi pñi níwiárimáná xegí apixí tñi níkumixiníná ná ayí ná biníniñí imónipisírini.' E níriri eániñí eñagí nání xixegíni imónarígímani. Ná ayí ná biníniñí nimóniri emearígíri. ⁹ Ayaú nímeánimi nimerína Goríxo ñwiráñí eñagí nání pñi níwiárimimi mupa oépiyi." nurimi nuri ¹⁰ añíyo nípáwiri ñweañána wiepisariñowa ámi o meánigíá nání urípi nání yariñí wíána ¹¹ o re uriniñigini, "Ámá go go xegí apixí emi nímorí wí nímearínáyí, xámi meañimi sípi wikárarini. ¹² Apixí gí gí ení xegí xiagwomi pñi níwiárimimi nuri womi nímeánirínáyí, xámi meániñomi sípi wikárarini." uriniñigini.

Niaíwí onímiápiami wé ikwíkwíarímí eñí nánirini.

¹³⁻¹⁴ Ámá wí Jisaso wigí niaíwí oimónipoyinrí wé wikwíarini nímeámi báná wiepisariñowa mixel urariñagía Jisaso awa pírí urakianíro yariñagía níwiníri wikí dñí níwíawiri re uriniñigini, "Soyíné pírí murakipani. Goríxo xwioxíyo mímeámí nerí píraníñí seameñweani síñáni nimónirína o ámá niaíwí tíyí yapí nioni dñí níkwírófáyo meñweanfá eñagí nání soyíné pírí murakipani. Nioni tfe nání xe obípoyí. ¹⁵ Nioni nepa searariñini. Ámá gíyí gíyí niaíwípia xaniyaúmi dñí íkwírooro símañwíyóníñí yeáyí

urńńiro yarigfápánńń Gorixomi e mepa nerńńáyf, o xwioxfyo mńmeámf neri pńránńń seameńweanfápimi wí páwipfńfámani.” nurńmáná ¹⁶ niaíwńpia wímń nńmeari sáfyo nńwńrńrńńmńnń wé seáyń e wikwińrńń “Gf ápo pńránńńf oumentń.” rńńń nńwia uńńnigńń.

Ámá amńpń mńmńrńńńńf wo nńńńńńń.

¹⁷ Jisaso nńwiápńńńmeámń ańf wńyo umńńńń yarńńá ámá wo o tńńf e nńńń mńńf nńbńń sńmńmanńńń dńńń xómńńf nńyńkwirń yarńńf re wńńńnigńńń, “Nearéwapńyarńńf nańoxńńń, arńge nerńńá nionń dńńf nńyńmńńf tńńáonń imónńmńfńńń?” urfagi ¹⁸ o “Jisaso Gorixorńfńń?” oyaiwinńń re urńńńnigńńń, “Joxń pń nńńń ‘Nearéwapńyarńńoxńńf nńńńńńńńń ‘Nańoxńńf nńńńńń? Ámá wń nańńmanń. Sa Gorixo nańorńńń. ¹⁹ Joxń ńwń ikaxf eńńńfńpń nńńń rńxa nńńfá imónńńńń. ‘Nńwiápńńńmeari ámá wń mńpńkipa erfńńń. Ámá wń tńńń fńf minńpa erfńńń. fńf mńmeapa erfńńń. Yapń murńpa erfńńń. Yapń nurepńsirń fńf murápńpa erfńńń. Inókímń tńńń ápomń tńńń wéyo merńńń.’ E rńńńfńpń joxń rńxa nńńfá imónńńńń.” urfagi ²⁰ o re urńńńnigńńń, “Nearéwapńyarńńoxńńń, apń nńpńńń sńńń ononń imónńńáe dńńń pńńf mńwiańkń pńránńńf nńxńda bńńárńńń.” urfagi ²¹ Jisaso sńńwń agwń nńwńńńń wá nńwianńń nńńń re urńńńnigńńń, “Nńpńńń nńxńdńńń aiwń ámń bń sńńńńń. Joxń nurń dńxń iyńfá fá tńńń xwńfá tńńń amńpń dńxńfńf nńgwń nńńń bń neri nńgwń meáfńf ámá aiwá nńńń ikeamónńro aikf nńńń ikeamónńro egfáyo mńńń wńrńxńńń. E nemoxń nńbńńń nńńńxńdńmerńńáyf, rńwéná nńpémńnń ańńnamń nńńń nńpeyirńńń amńpń joxńyá aga xwé nńdéronfńńń.” urfagi aiwń ²² o amńpń wń mńmńrńńńńo eńagi nńńń dńńf

sipí niwiri e mepaxí wimóníagi nání sfmímanj kípíñj ntyimi unjínigíni.

²³ Sfmímanj kípíñj ntyimi úagi Jisaso xegí wiepísariñowamí sñwí niwiniñmerí re uríñínigíni, “Amípí xwé tfgíáyí ananí Goríxomí dñj niwíkwíro o xwioxíyo míméamí nerí umeñweaníe páwipaxímaní.” nuríri ²⁴ awa xfo ríípi nání ududí yaríñagífa niwiniñí ámí re uríñínigíni, “Niaíwoyíné, ámá wí aníñj miní yaníro nero aiwí ananí Goríxomí dñj niwíkwíro o xwioxíyo míméamí nerí umeñweaníe páwipaxímaní. ²⁵ ‘Kamerí enj rapírapí gwí kiwearígfá ótyimi ananí páwipaxíriní.’ riyaiwiaríñoi? Ámá amípí xwé tfgíáyí kamerí enj ótyimi mípáwipa éfpíñíñj Goríxo seameñweaníe nání ananí páwipaxímaní.” uríagi ²⁶ awa ududí nikáriníro re urígfawixíni, “E imóníñáná ámá gíyo Goríxo yeáyí uyimíxemeaníárífaní?” uríagífa ²⁷ Jisaso sñwí agwí niwiniñmáná re uríñínigíni, “Ámá wí mepa epaxí nimónímáná aiwí Goríxoyá dñj tñni ananíriní. Amípí Goríxo mepa epaxí wí mimóníñagi nání oyá dñj tñni epaxíriní.” uráná ²⁸ Pitao re uríñínigíni, “Ai, none negí amípí ríxa pñni niwiárimí joxí ríxídímeañwíni.” uríagi ²⁹⁻³⁰ Jisaso re uríñínigíni, “Nepa seararíñini. Ámá gíyí gíyí nioní dñj niwíkwíro xwíyífa nioní nání yayí seainaríñípi wáf urímero ení éfáyí xexírímeáyoraní, xínáíwamíraní, xegí niaíwíyoraní, xegí añíraní, xegí aiwá omíñíraní, pñni niwiárimí níxídirífnáyí, siní mípé xwífáyo níñwearífná xexírímeá imónífáyí xínáíwa imónífáyí xegí niaíwí imónífáyí xínáíwa imónífáyí xegí niaíwí imónífáyí xegí añí imónífáyí xegí aiwá omíñí imónífáyí wiwaníñíyí pñni wiárfáyo seáyí émi múróníñíriní. E nerí aí nioní níxídaríñagífa xeaníñj

eni niwímeanfárini. Ayf eni aṅf rfwená imóninfiyo diṅf niyimṅf tfgfáyf nimóniro ḡweaptrfárini. ³¹ E nerí aiwí ámá 'Xwéonirini.' nriro xámi xámi imónarigfáyf niperfna surfma yáriptrfárini. Agwí riná surfma ḡweagfáyf niperfna xámṅfiyo múroptrfárini." urṅinigiṅi.

Ámi yumfi "Ninipikiptrfárini." urṅf nánirini.

³² Awa ófiyo nuro aṅf yoṅf Jerusaremí nání niyirfna wiepṣarṅowa Jisaso arfki aṅf apimi nání niyiri xámi umeaarṅagi niwiniro ududf niniro ámá Jisasomi xfdarigfáyf wí eni ayá sfwf uroarṅagi o ámi xegf wiepṣarṅf wé wúkaú síkwf waú awami ná dáminí e nímfauri ámi xfomi wa wiptrfápi nání áwaṅf nuriri ³³ re urṅinigiṅi, "None Jerusaremí nání niyirane rémóána ámá imóniḡaoní re nikaárptfárini. Ámá wo nioní nání miyf urána apaxfpánṅf imónigfá xwéowa tfni ḡwf ikaxf eániṅfpi mewegfáwa tfni nioní xwirixf ninimero xwiyfá ninimeáriro 'Sa joxinirini.' niniriro nipikimoanro wauyowamí mni níwiptrfárini. ³⁴ Mni níwíána awa riperif niro reaḡwf níuro iwaṅf nearo ninifasána nipikiptrfárini. Ninipikiro aiwí sfá wiyáú wiyi órána ámi wiápnimeámfárini." urṅinigiṅi.

Jono tfni Jemiso tfni yarṅf wigfipi nánirini.

³⁵ Sebediomí xewaxowáú Jemiso tfni xogwáo Jono tfni aḡwí e nuri Jisasomi re urigfisixini, "Nearéwapiyarṅoxini, yawawi pí pí nání yarṅf síwiyf joxi ananí niyeaiirfáni?" urtagfi ³⁶ o re urṅinigiṅi, "Nioní pí eaiimí nriarṅi?" urtagfi ³⁷ awáú yawawi eni áminá imónwinigiṅiri wiepṣarṅf wfa yawawi símaḡwfyónṅf yeáyf yeaurnftrixiniri re urigfisixini, "Joxi idána ámináoxi nimóniri meḡweaḡána ámá nfi

sìmanwíyóniñf yeáyf rurfnáná yawawi joxiyá wéyo mìnì mìnì onweápiyìnìrì sñwí yeanìrìréìranì?” uráfáfi aiwì ³⁸ Jisaso re urìñinigìnì, “Awagwí yarìñf niarìgífipì nánì nìjǎá mimónìpa neri nánì yarìñf niarìñì.” nurìrì ewayf xwiyfá áamá wa xfómi pìkipìrǎá enagì nánì áwanf nurìrǎá yarìñf re wiñinigìnì, “Awagwí inìgǎ sǎxǎ nionì nìmfáwá ananì nìpaxǎ imónìpìsǎrànì? Inìgǎ waxfyo nionì xémǎpì awagwí enì ananì xepaxǎ imónìpìsǎrànì?” yarìñf wíáná ³⁹ awaú re urìgǎfisixìnì, “Ananìrìnì. Yawawi nepaxǎrìnì.” uráfáfi o re urìñinigìnì, “Inìgǎ nionì nìmfáwá awagwí enì nìpìsǎrànì. Inìgǎ waxf nionì xémǎpì awagwí enì xepìsǎrànì. ⁴⁰ E neri aiwì ‘Woxì rǎmì dánì ñweat. Woxì rǎmì dánì ñweat.’ wí earìpaxonìmanì. Gorìxo xewanìño earìpaxǎrìnì. Xfo wimónarìñf goxì goxì ‘Jisasomì mìnì mìnì ñweápiyì.’ earìpaxǎrìnì.” urarǎná ⁴¹ wiepìsarìñf wé wúkaú wǎa Jemiso tǎnì xogwáo Jono tǎnì e urarìñagǎfì arǎá nìwiro wikǎ dìñf nìwíaiwiro yarǎná ⁴² Jisaso “Nionì tǎñf anwì re bǎpoyì.” nurìrì re urìñinigìnì, “Émáfyá áminá meñweagǎwá seáyì e nimónìro wigǎ á máyo ayá mìnìmìxǎ peayf wianarìgǎrìnì. ⁴³ E neri aiwì awa yarìgǎpá axǎpì mimónìpanì. Go go segǎ rárónìñf nimónìrǎnáyf wǎoyǎnéyá omìñf seaiarìño nimónìrì arǎrá seaíwìñgìnì. ⁴⁴ Go go xámì xǎráónìñf imónìoxì xǎnǎnìñf nimónìrì áamá nìyonì sanf urápìmétrìxìnì. ⁴⁵ Nionì enì áamá imónìñáonì aí áamá sanf nìrápìpǎrì nánì weapìñáonìmanì. Áamá nǎnì nánì nupeirì gwǎnìñf roayíróimìgìnìrì weapìñárìnì.” urìñinigìnì.

Sìñwí supárìñf Batimiasomì nanf imìxìñf nánìrìnì.

⁴⁶ Jisaso wiepìsarìñowa tǎnì nawìnì sìnì Jerusaremì nánì nìyiro anf áwìnì e bimì xegǎ yoǎ Jeriko nìrémoro

ríxa aṅf apimí wiárf múroaníro yaríná áamá síṅwí supáríṅf wo —O omíṅf mepaxo eṅagi nání óf maṅfpa t́fni níṅweámáná nígwí nání t́fni aiwá nání t́fni ríxíṅf uraríṅoríní. Xano xegí yoí Timiasoríní. Xíto xegí yoí Batimiasoríní. O óf maṅfpa t́fni níṅwearíná arfá wítyf re wiṅínigíní. ⁴⁷ “Nasaretí dájf Jisaso daiwo pwaríní.” raríṅagfá arfá e níwírí ŕfaiwá eṅf t́fni re rayíṅínigíní, “Jisasoxí, ráŕawé míxí ináyf Depitoyáoxíní, wá níwianet.” uraríṅagi ⁴⁸ áamá wí míxí ŕfá t́ṅf nuríro “Ríxa ṕfni wíaret.” urfagfá aiwí arfki wíní eṅf t́fni ŕfaiwá re rayíṅínigíní, “Ráŕawé míxí ináyf Depitoyáoxíní, wá níwianet.” urayaríṅagi ⁴⁹ Jisaso xegí pwaríṅe nírómáná re ríṅínigíní, “Omí ŕfaiwá urf́poyí.” urfagi ayf omí ŕfaiwá nuríro re urígfawixíní, “O wiárf ní múroaríní ayá síwí míríropaní. Joxí nání ŕfaiwá ŕraríní. Ríxa Wíápf́nímeat.” uráná ⁵⁰ iyfá nípánírí ṅweaṅf nípírírí emí ní mómí níwíápf́nímeámí nurí Jisasomí wímeááná ⁵¹ o re uríṅínigíní, “Nioní pí simí nání níraríṅíní?” urfagi síṅwí supáríṅo re uríṅínigíní, “Nearéwapíyaríṅoxíní, nioní ríxa síṅwí oanímínírí ŕraríṅíní.” urfagi ⁵² o re uríṅínigíní, “Joxí d́ṅf ní níkwírorí nání díxí síṅwí ríxa naṅf anf́fíní. Díxí aṅf uí.” uráná re eṅínigíní. Ámí ríxa síṅwí noxoarí naníríná óf e dání Jisasomí ŕfwíyo númí uníṅíní.

11

*Jerusaremí*yo nírémoríná míxí ináyf rémoarígf́apa rémoṅf náníriní.

¹⁻² Jerusaremí t́ṅf aṅwí e nírémoríná aṅf onímíá biaú xegí yoí rípiáúríní. Betípassi t́fni Betaní t́fni apiaúríní. Aṅf apiaúyf díwí xegí yoí Oripipá t́ṅf e nírémore Jisaso xegí wiepísaríṅf́yf waúmí re uowáríṅínigíní, “Awagwí

anj dayo ikwíroniŋpimi nání nuri rixa nírémori dogí sipíkí wo áamá wí sini seáyí e éf mŋwearingfo gwí yurárinŋagi sŋwí nŋwiniŋná níkweari nimeámi bŋpiyi. ³ Áamá wí ‘Pí nání íkweariŋi?’ yariŋí e eafánáyí, re urŋpiyi, ‘Yegí Ámináo dogí romi seáyí e nixenweari uni nání íkweariŋwi. Rixa nixenweari nimeámi numáná ámi re wírenapinŋoi.’ urŋpiyi.” uowaráná ⁴ awáu nuri áamá wiyoyá anj íwí e dogí sipíkí wo gwí niyurárinmáná óf e roŋagi nŋwiniŋi íkwearí ⁵ áamá wí dae rogíáyí yariŋí re wigfawixini, “Awagwí pí nání dogí o íkweariŋi?” urŋfá ⁶ awáu Jisaso “Re urŋpiyi.” urŋfpi axŋpi uráná ayí xe oíkweapiyiniŋi sŋwí winŋfá ⁷ awáu dogí sipíko Jisaso tŋí e níméra nŋbiri nŋwárinmáná Jisaso seáyí e éf xenweani nání wigí iyá seáyí e ikwíaráná o seáyí e nixenweari nimeámi warí ⁸ áamá obaxí wí eníná mŋxí ináyowami yayí wianiro nání wigí iyá nŋpirayiro óf e íkwianwí neapára waríŋfá axŋpi wigí iyá óf e íkwianwí neapára warí ⁹ wí ófá tŋí e írimŋí nánŋiŋí íkwianwí nŋdoro óf e íkwianwí neapára warí ⁹ Jisaso áwini e enáná xámi waríŋfáyí tŋi rŋwíyo waríŋfáyí tŋi rŋaiwá re nŋra ugíawixini, “Gorixomi seáyí e oumeaneyí. Áamá Áminá Gorixo uowárenapŋagi barŋí ro oyá dŋí tŋi seáyí e imónŋwiniŋini. ¹⁰ Arfowa mŋxí ináyí Depitoyá xwioxíyo ŋweaagíŋa xwioxí nene ŋweaníwá nání nimóga barŋíŋpi Gorixoyá dŋí tŋi seáyí e imónŋwiniŋini. Anŋnami seáyí e imónŋwiniŋini seáyí e oumeaneyí.” nŋra ugíawixini.

Íkíá pikí wŋnami ramixiŋí nánini.

¹¹ Rixa Jerusalemí nírémoro Jisaso anj rŋdiyowá yariŋíwami nŋpawiri wá íkwíroniŋí e dání wenŋí

ami ami nemerĩ rixa sƒa ƒrariŋagi niwiniĩ xegĩ
 wiepiŋariŋĩ wé wúkaú siƒkwĩ waú tĩni nawini aŋĩ yoŋ
 Betani nani nuro sa wegĩá ¹² wĩapi tĩni niwĩapiĩmeami
 Betani piĩni niwĩariĩni nurĩná Jisaso agwĩ wĩagi
¹³ wenĩŋĩ étyĩ winĩŋiniŋini. Íkĩá yoŋ pikĩyi riniŋĩ
 wĩna, iwĩ inĩŋĩna jĩami jĩina roŋagi niwiniĩ
 sogwĩ nani piĩa emĩniĩ aŋwi e nurĩ wenĩŋĩ étyĩ
 winĩŋiniŋini. Ná miwé iwĩni inariŋagi niwiniĩ xegĩ
 ná wearĩŋĩná sini mimoniŋagi nani ná miwenagi
 niwiniĩ ¹⁴ wiepiŋariŋowa arĩá egĩe dani íkĩánami re
 urĩŋiniŋini, “Íkĩá rinaxini, áma wĩ sogwĩ midanipa
 epĩrĩfa nani ná miwepa sa anĩŋĩ re éirixini.” urarĩná
 wiepiŋariŋowa arĩá wigĩawixini.

Aŋĩ ridiyowá yarĩgĩiwami dani mixĩ uowarapiŋĩ
 naniĩni.

¹⁵ Jerusaremi nĩremoro aŋĩ ridiyowá yarĩgĩiwami
 niĩpawiro Jisaso re enĩŋiniŋini. Áma aŋĩ iwami inĩmi
 bi inarĩgĩáyo mixĩdami wiowariĩni áma niŋwĩ senisĩ
 ninayiro tariŋĩáiyá ikwianwĩ miĩmiwĩarĩ erĩ áma inĩ
 xawiówĩ ridiyowá nani bi inarĩgĩáiyĩ ikwianwĩ éĩ
 ŋweaarĩgĩápi miĩmiwĩarĩ erĩ ¹⁶ áma saŋĩ amĩpi xwanwĩ
 níkwonĩmi aŋĩ iwami áwiniĩmi aŋwi e imoniŋe xe-
 moarĩgĩáyo piĩrĩ wiaĩkĩmi wĩri enĩŋiniŋini. ¹⁷ E nemána
 iwamĩo nuréwapĩyĩrĩná miŋĩ nirori re urĩŋiniŋini, “Re
 miĩrĩniĩpa renĩ, ‘Aŋĩ Gorĩxonĩyáiwá nani re riĩrĩfariĩni,
 “Áma gwĩ wĩrĩ wĩrĩ nĩni Gorĩxomi xwĩyĩá urĩrĩfariĩni nani
 oya aŋiwariĩni.’ riĩrĩfariĩni.’ miĩrĩniĩpa renĩ? E niĩrĩniĩ
 aiwi soyĩné iwĩ meaarĩgĩáiyĩ yarĩgĩápa axĩpiĩniŋĩ nero
 nani aŋĩ riwá iwĩ meaarĩgĩáiyá aŋĩniŋĩ imoniĩni.”
 urĩŋiniŋini.

¹⁸ Apaxĩpániŋĩ imoniŋĩá xwéowa tĩni ŋwĩ ikaxĩ
 eániŋĩpi mewegĩáwa tĩni áma wĩ “Jisaso e nearariĩni.

E neararini.” rariŋagfa arfa niwiro amayf o xwiyfa uréwapiyarinyf nani rixa dñf nipikinro nini Jisomini xfdiprixiniri wayf nero inimi omi pikianro nani mekaxf nimera ugawixini. ¹⁹ Sfa ayf ayo sfa orarfa o wiep+sariŋowa tñi Jerusarem pñi niwiarimi nuro aŋf wiyó sá weagfarini.

Pikina yiweariŋagi winigfa nanirini.

²⁰ Jisaso wiep+sariŋowa tñi sá wegfa wafpi tñi niwiapñimearo Jerusarem nani nurfa wenñf éfayf winigfawixini. Íkfa pikina mfkf ai tñi rixa yeayf yarfaŋi niwinro ²¹ Pitao Jisaso agina épfi nani dñf winfaŋi mñf sñá neaniri re urñiniginini, “Ai, nearéwap+yariŋoxini, íkfa pikina joxi agina ramixarfa rixa yiweanarinini.” urfaŋi ²² o “Emimf nioni éapa awa eni epaxirini.” niyiwiri nani re urñiniginini, “Soyne eni Gorixomi dñf niwikwíroa úpoyi. ²³ Nioni nepa searariŋini. Ámá giyf giyf ‘Dwf ripa nija rawirawayo opiéroni.’ riri dñf ná bini mori xfo rípi ‘Xixeni imoninñoi.’ yaiwiri nerfnayf, Gorixoyá dñf tñi xixeni enñoi. ²⁴ Ayinani soyne woxi woxi Gorixomi yariŋf niwirfna ‘Nioni re emfarini.’ uriro omi dñf wkwíroo ‘Gorixoyá dñf tñi xixeni imoninfarinini.’ yaiwiro nerfnayf, oyá dñf tñi xixeni imoninfarinini. ²⁵ Soyne woxi woxi éf niroo Gorixomi yariŋf niwirfnayf, amá wí sipi seaikarfayf wikf m>wónipa nero yokwarimf wiirixini. E nerfnayf, segf ápo aŋfnamñi ŋweaŋo sipi soyne wimixfapi nani eni yokwarimf seaiinfarinini. ²⁶ E mepa nerfnayf, aŋfnamñi ŋweaŋo soyne maŋf pfrf wiaikigfapi nani yokwarimf seaiinfamanini.” urñiniginini.

“‘Neni tñoxi imonei.’ go ririŋoi?” urigfa nanirini.

²⁷ Rixa Jerusaremiti niremoro Jisaso anfi ridiyowa yarigfiwami inimi anfi emearfina apaxfpanifitimonigfa xweowa tfini nwa ikaxi eanifitipi mewegfawa tfini Judayf mebaowa tfini omi niwimearo ²⁸ re urigfawixini, “Aga go ririfagi ama anfi ridiyowa yarifhwaiwa riwami bf inarigfayo mixidami einigini? Difi goya tfini e einigini?” urifafa ²⁹ Jisaso re urifiniginifi, “Nioni eni yarifit bi oseaimini. Soyfne nioniyapi awanf niranayf, nioni eni ‘E erixini.’ nififo nani anani awanf searimfini.” nurifi ³⁰ re urifiniginifi, “Yarifit nioniya rifirini. Jono wayf nifneameaia wago anfnami nweanoya difi tfini wayf nifneameaia wafirani? Xfoya difi tfini yafirani? Nioniya api nani xami awanf nifpoyi.” urana ³¹ wifanifjowa difi nifmoro inimi yarifit re niga ugfawixini, “None ‘Jono Gorixo difi ukikayonagi yafirini.’ awanf e nurifanenyaf o re nearinifjoi, ‘Pi nani Jono searagfipi nani mikwifropa nera ugfawixini?’ nearinifjoi.” nifinifro ³² ami inimi re rinfifawixini, “None ‘Jono xegf difi tfini yafirini.’ uranifrewini? Oweoi. Ama sipfa re epifroyf egfayf iwanf neaeapfirixini.” nifinifro —Judayf nifni Jono nani “Gorixoya wfa rokiamoagf worfani?” yaiwifigfa enagi nani “Api eni xixeni urifpaxi mimonini.” nifinifro ama iwanf neaeapfirixinif waf nero nani awanf murf ³³ re urigfawixini, “Oweoi, none majfarini.” urifafa Jisaso “Nioni eni ‘Joxi e erixini.’ nififo nani awanf wifisearimifiméni.” urifiniginifi.

12

Ewayf ikaxi wainf omifit sifwif uwifnifigfawa nanifinifi.

¹ Jisaso ewayf xwiyfá wí ɲwí ikaxf eánɲfpi mewegfawami tɲni Parisiowami tɲni nuriri re urɲɲnigɲni, “Ámá wo wainf uraxf iwífá nuriri xwífná nɲrori wainf xegf iniigf nɲpɲrfa nánf wainf sogwf xoyikímf enfa nánf sɲɲáyo óf nɲɲixiri wainf omɲɲyo áwɲɲmɲi aɲf awí ɲweapɲrfa nánf seáyf émi nɲmɲra nɲpeyiri néfsáná ámá wí sɲɲwf uwɲnaxfdipɲrfa nánf re urɲɲnigɲni, ‘Wainf sogwf niáf éánáyf bi soyɲné segf mearo nionf gɲf mearf emfa nánf nionɲyá omɲɲf rɲpimɲ ananf sɲɲwf nɲwɲnɲpɲrfaɲni?’ nurimɲ aɲf wíyo ememɲnɲri nánf nurɲ nɲɲweátsáná ² wainf rɲxa niáf eɲáná xegf omɲɲf wiariɲgɲfá womɲ re uowárɲɲnigɲni, ‘Joxɲ nionɲyá wainf omɲɲyo nánf nurɲ iniigf wainf awa nionf nánf nɲmɲixiri iwajfá niárfápi nuráɲyauɲ.’ uowárɲagɲ o nurɲ ³ omɲɲyo rémóáná awa re egfawixɲni. íá nɲxero wé neáfásáná anɲpáomɲ uowárɲgɲawixɲni. ⁴ Anɲpáomɲ uowárɲagɲfá nánf omɲɲf xiáwo ámɲ xegf omɲɲf wiariɲgɲfá ámɲ womɲ uowáráná awa re egfawixɲni. Omɲ xegf mɲɲyo mɲɲf roro sipí wikárɲro wíagɲfá ⁵ omɲɲf xiáwo ámɲ wo uowáráná omɲ nɲpɲkiro tɲagɲfá o ámɲ wamɲ uowáráná wíyo iwanɲɲni nearo wárɲro wíyo nɲpɲkiro tɲro néfasáná eɲáná ⁶ ámɲ wo xegf xewaxo dɲɲf sɲxɲf uyɲɲo sɲni eɲagɲ omɲ nuowárɲfná re rɲɲnigɲni, “Gɲf íwo eɲagɲ nánf sipí wí mɲwimɲxɲpa nero arfá wipɲráoi.” nímónarɲni.’ rɲf aiwi ⁷ xewaxo rémóáná wainf omɲɲf sɲɲwf uwɲniariɲgɲfáwa re rɲniɲgɲawixɲni, ‘Íwf ro xanoyá dɲɲf tɲɲo eɲagɲ nánf omɲɲf rɲpi nɲni negɲpi meanfáwá nánf opɲkianeyɲ.’ nɲrɲnɲro ⁸ omɲ íá nɲxero nɲpɲkiro omɲɲyo bɲanɲrɲwámɲni moaigfawixɲni.” Jisaso ewayf xwiyfá api nuriri ⁹ re urɲɲnigɲni, “Omɲɲf xiáwo omɲɲf sɲɲwf uwɲniariɲgɲfawami pí winɲɲo? O nɲbɲri awami xwɲrfá nɲkɲxerɲ ámɲ sɲɲf wa sɲɲwf

uwɪnɪpɪrɪfa nɔnɪ wɔrɪnɪŋoɪ.” nurɪrɪ ¹⁰ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ewayɪ xwɪyɪfɔ Bɪkwɪyo eɔnɪŋɪ rɪpɪ enɪ fɔ mɪropa egɪɔrɔnɪ? ‘Sɪŋɔ ɔŋɪ mɪrarɪgɪfɔwɔ sɪŋɔ awɪaxɪ nɔnɪ pɪfɔ nerɪfnɔ wo “Sɪpɪrɪnɪ.” nɪrɪro emɪ mɔfɔ nɔnɪ Gorɪxo “Sɪŋɔ o tɪnɪ xɔmɪ nɪtɪrɪfnɔyɪ ɔŋɪ enɪ neɔnɪrɪ nɔŋɪ imɔnɪnɪŋoɪ.” nɪrɪrɪ sɪŋɔ o nɪmearɪ tɔnɔ ɔŋɪ enɪ neɔnɪrɪ nɔŋɪ imɔnɪŋɪrɪnɪ. ¹¹ Gorɪxo e ɛfɪ ɛŋagɪ nɔnɪ nene sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪfnɔ aga nɔŋɪ imɔnɪŋagɪ wɪnarɪŋwɔrɪnɪ.’ E eɔnɪŋɪpɪ soyɪnɛ fɔ mɪropa egɪɔrɔnɪ?” urɪfagɪ ¹² awɔ “None nɔnɪ dɪŋɪ nɪneaiɔwɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfɔ apɪ rɪfɔ nearɔrɪnɪ?” nɪyɔɪwɪro rɪxa fɔ oxɪraneyɪnɪrɪ ɛfɔyɪ ɔmɔ sɪpɪfɔ Jɪsasomɪ arɪfɔ wɪnɪro nɔnɪ o tɪŋɪ e epɪroyɪ egɪfɔ nɔnɪ wɔyɪfɔ nero nɔnɪ omɪ pɪnɪ nɪwɪarɪmɪ ugɪawɪxɪnɪ.

Nɪgwɪfɔ ɛmɔyɔ takɪsɪfɔ nɔnɪ wɪarɪgɪfɔ nɔnɪrɪnɪ.

¹³ Awɔ nuro ɪnɪmɪ re rɪnɪgɪfɔwɪxɪnɪ, “Omɪ pasɔnɪŋɪ nurɪrane yapɪfɔ re urɛwɔpɪyanɪfɔwɪnɪ, ‘Nɪgwɪfɔ nɔnɪ takɪsɪfɔ ɛmɔyɪfɔ nearɔpɔrɪgɪfɔpɪ sɪnɪ mɪnɪ wɪnɪrɛwɪnɪ? Mɪnɪ mɪwɪpɔ yanɪrɛwɪnɪ?’ urɔnɪfɔwɪnɪ. O ‘Oweoɪ, sɪnɪ mɪnɪ mɪwɪpɔ ɛpoyɪ.’ rɔnɔyɪfɔ, wɔuyowɔ omɪ fɔ nɪxero gwɪ yɪpɪrɔoɪ. E mɪrɪpɔ nerɪ ‘Oyɪ, seyɪnɛ mɪnɪ nɪwɪrɪfnɔ ɔpɔnɪ yanɪŋoɪ.’ rɔnɔyɪfɔ, ɔmɔ sɪpɪfɔyɪfɔ ɔmɪ arɪfɔ bɪ mɪwɪ nero pɪnɪ wɪarɪpɪrɔoɪ.” nɪrɪnɪro Pɔrɪsɪ wɔ tɪnɪ mɪxɪfɔ ɪnɔyɪfɔ Xeroto tɪnɪ nɪkumɪxɪnɪro emearɪgɪfɔ wɔ tɪnɪ xwɪyɪfɔ apɪ tɪnɪ pasɔnɪŋɪ urɔnɪro nɔnɪ Jɪsɔ tɪŋɪ e urɔwɔrɔnɔ ¹⁴ awɔ omɪ nɪwɪmearo weyɪ numearɪro re urɪgɪfɔwɪxɪnɪ, “Nearɛwɔpɪyarɪŋoxɪnɪ, nɪnearɛwɔpɪyɪrɪfnɔ nepɔnɪ nearɛwɔpɪyarɪŋoxɪrɪnɪ. ɔmɔ ɔmɪnɔowɔyɔ sɪŋwɪyɔ dɔnɪ ɔɪ xwɪyɪfɔ ɔmɪ xegɪfɔ bɪ mɪrɪfɔ ɔxɪpɪnɪ rarɪŋoxɪrɪnɪ. Sɪpɪ rɪrɪ nɔŋɪ rɪrɪ yanɪŋɪfɔmɔnɪ. Xwɪyɪfɔ Gorɪxoyɔnɪ xɪxenɪ nearɛwɔpɪyarɪŋɪrɪnɪ.” nurɪrɪ yanɪŋɪfɔ re wɪgɪfɔwɪxɪnɪ, “ɛmɔyɪfɔ mɪxɪfɔ ɪnɔyɪfɔ Sɪsɔyɪ rɪnɪŋomɪ takɪsɪfɔ nɔnɪ

nigwí mĩnĩ wiarĩwápi sĩnĩ mĩnĩ wiayaniréwĩnĩ? Pĩnĩ wiaraniréwĩnĩ? ¹⁵ Sĩnĩ ananĩ mĩnĩ wianiréwĩnĩ? Mĩnĩ miwipa yaniréwĩnĩ?” urfagfa aiwĩ o “Yapf nĩréwapĩyanĩro rĩnrarĩñoĩ?” niyaiwirĩ re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Soyfne pí nánĩ yapf pasanĩnĩf nĩwapĩyarĩñoĩ? Émáfyá monf bi sĩnĩwĩ winanĩ nĩmeámĩ bĩpoyĩ.” nurĩrĩ ¹⁶ rĩxa nĩmeámĩ báná o re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Nĩgwĩ rĩpimĩ yoř goyá tĩnĩ sĩmĩmanĩf goyá tĩnĩ nĩweanĩ?” urfagf awa re urĩgřawixĩnĩ, “Émáfyá mĩxř ináyř Sisaoyá nĩweanĩ.” urfagfa ¹⁷ o re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Sisaoyá sĩmĩmanĩf nĩweanĩgĩ nánĩ ayř oyárinĩ. Ayĩnánĩ mĩnĩ wĩřřixĩnĩ.” nurĩrĩ ámá Gorĩxo xewanĩnĩnĩnĩf imixĩnĩf enĩgĩ nánĩ omĩ dĩnĩf owĩkwĩrópoyĩnĩrĩf ámĩ re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Amĩpĩ Gorĩxoyánĩnĩf imónĩnĩfpi Gorĩxomĩ enĩ mĩnĩ wĩřřixĩnĩ.” uráná awa ududř ayá wĩ winĩnĩnĩgĩnĩ.

“Ámá amĩ wiápfĩnĩmeapřřárinĩ.” urĩnĩf nánĩrĩnĩ.

¹⁸ Ámá Judayř wa Sajusiyř rĩnĩnĩf wa — Sajusiowa re rarĩgřáwa, “Ámá nĩpémáná enĩnáyř wĩ nĩwiápfĩnĩmeapaxřmanĩ.” rarĩgřáwarĩnĩ. Awa nĩbĩro Jisasomĩ nĩwĩmearo ¹⁹ mĩnĩf nĩrore re urĩgřawixĩnĩ, “Nearéwapĩyarĩnĩnoxĩnĩ, Moseso enĩná nene nánĩ nĩwĩf ikaxř bi re nĩrĩrĩ rřwamĩnĩf enĩřřĩnĩ, ‘Ámá wo sĩnĩ nĩaiwřf meméá péánáyř xegř apĩxĩ sĩnĩ nĩweanĩnáyř péomĩ xexĩřřmeáowa wo nĩaiwřf wĩmeainĩ nánĩ anĩ meáwĩnĩgĩnĩ.’ e nĩrĩrĩf enĩřřĩnĩ.” nurĩmáná ²⁰ ewayř xwĩyřá rĩpi urĩgřawixĩnĩ, “Xexĩřřmeáowa wé wřũmĩ dānĩf wau enĩná wo apĩxřf wĩ nĩmeari nĩaiwřf meméá péánáyř ²¹ ámĩ xexĩřřmeáowa wo anĩmĩ nĩmeari o enĩ nĩaiwřf meméá péánáyř ²² xexĩřřmeáowa ámĩ wo awau egřĩpa axřpi nerĩ ²³ nowanĩ enĩ e nēra nuro nĩaiwřf wĩ meméá nĩpémáná enĩnáyř apĩxĩ enĩ penĩnĩgĩnĩ.” Ewayř xwĩyřá Jisasomĩ e nurĩro yarĩnĩf re wĩgřawixĩnĩ,

“Ríwéná áamá pegfá níníyí wiápínimeááná xexírímeá wé wíúmí dájí wáú awa ení níwiápínimearíná apíxí axímí meagfáwa enagí nání apíxí go go meanagí winanfáwáfaní?” yaríñí e wíáná ²⁴ Jisaso re uríñínigíní, “Soyfné xwíyá Goríxoyá Bíkwyo eáníñípi nání nífá mimónípa ero ení síxí eáníñí Goríxoyápi nání ení nífá mimónípa ero nero nání xwíyá wasíwá raríñoí. ²⁵ Pegfáyí níwiápínimearóná ámí meáníprífámaní. Aníñají aníñamí ñweáwa imóníngfápa axípi e ñweapírfáriní. ²⁶ E nírírí aiwí segí díní ‘Pegfáyí ámí wiápínímeapaxímaní.’ yaiwíaríngfáyí nání xwíyá bí osearímíní.” nurírí re uríñínigíní, “Pegfáyí ámí níwiápínímeapírfáriní. Xwíyá eníná Moseso íkíá onímíánáña ríá míní ápiáwí wearíñagí winíñípi nání Bíkwyo nírínírí eáníñípi síní fá míropa regfáwixíní? Moseso ríá apímí síñwí wináná xegí xiáwowa Ebíríamo tíní Aisako tíní Jekopo tíní awa pegfámi enáná aiwí omí Goríxo re uríñínigíní, ‘Nioní díxí ráwowa Ebíríamo tíní Aisako tíní Jekopo tíní awayá Ñwíá imóníñáoníríní.’ E uríagí nání awa pegfáwa aiwí wigí díní síní síñí imóníñagí nání Goríxo ‘Awayá Ñwíáoníríní.’ ríparíriní. ²⁷ O áamá xfómí díní níwíkwíro péfá aí ayí síní wigí Ñwíáoríní. Áamá xfómí díní míwíkwíró pegfá tíní síní síñí ñweagfá tíní aiwí wigí Ñwíáomaní. Soyfné díní aga wasíwá moaríñoí.” uríñínigíní.

“Ñwí ikaxí gíminí gípi seáyí e imóníní?” uríngfá náníríní.

²⁸ Ñwí ikaxí eáníñípi mewegfá wo nírírí Jisaso Sajusiowa tíní xwíyá xímíxímí níníro rínaríñagí níwinírí Jisaso ríxa píráñíñí ureñwípearíñagí arfá níwirí yaríñí re winíñínigíní, “Ñwí ikaxí eáníñí níyoní

wiñinigiñi, “Ŋwí ikaxí eánñípi mewegfáwa pí nání re rarigfáriní, ‘Ámá nene yeáyí neayimixemeanfa nání arfowayá xwíá piaxíyo dání niwiarorfná sa xiáwo mixí ináyí Depitoyáo imónínfáriní.’ pí nání rarigfáriní? ³⁶ Depito Gorixoyá kwíyí tñí níriri rfwamñíf nearfná ámá yeáyí neayimixemeanfa nání arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfo nání re níriri eañrini, ‘Gorixo gí Ámínáomi re urñinigiñi, “Joxí wé náúmíni nñwearí sñwí naniri ñwearjáná mixí sianro bfiáyo xopirárí rwiimfáriní.” urñinigiñi.’ ³⁷ Depito rfwamñíf apí níriri nearfná arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfo nání ‘Gí Ámínáoyí ríagí nání arige nerí sa xegí xewaxo imónini?” urfagí ámá e eptroyí egfáyí xegí xwíyíá arfá nñwiróná yayí winñinigiñi.

“Ŋwí ikaxí mewegfáwa yarigfápa mepani.” urñíf nánirini.

³⁸ O sñí nuréwapiyirfná re nura unñinigiñi, “Ŋwí ikaxí eánñípi mewegfáwa yarigfápi mepa éfrixini. Awa ámá weyí oneamépoyiniri rapirapí sepiá niyínimí añí emero ámá yayí ‘Ámínáoxiní oneartpoyiniri awí eánarigfe añí emero ³⁹ rotú añíyo nípawirfnáraní, aiwá imixarigfe nñwearfnáraní, sñmí sñmí e ñwearo ⁴⁰ apíxí aníwamí amípí nñni fwi urápaniro nání ero ámá arfá egfe dání Gorixomi xwíyíá rírimí nñwirfná anñíf nñwia uro yarigfápi seyiné mepa éfrixini. Rfwená Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí nerfná awa xwíyíá xwé meáriniprfáriní.” urñinigiñi.

Apíxí aní wí ñgwí tñípi nánirini.

⁴¹ O sñí añí rídiyowá yarigfiwámí ínimí añí nernerfná nuri Gorixo nání ñgwí tayarigfe oríwámíni e éf nñweámáná ámá obaxí nñmúroayiróná ñgwí

tarinagfa niwiniiri nigwí xwé tígáyí xwé tarinagfa niwiniisáná wininiginini. ⁴² Apixí aní uyípeayí wí omi nimúrori moní ríá niní biaú tígáí niwiniimáná ⁴³ xegí wiep̄saritjowami “Eini.” nuriri re uriniginini, “Nioni nepa seararinini. Apixí aní amipi mayí rí Gorixo nani nigwí onimiá ná biaúni tífí aiwi ámá níni tífayo seáyí e imónini. ⁴⁴ Ámá nigwí xwé tífáyí ná sini niwenáná obaxí tarinagfa aiwi apixí ríyí mayí enagí aiwi xegí nigwí aiwá nani b́ epaxipi níni tinji.” uriniginini.

13

“Aní ridiyowá yarigfiwá pineapirfárinini.” urinjí nánirini.

¹ Jisaso aní ridiyowá yarigfiwámi p̄ni niwiárimí wariná xegí wiep̄saritjowa wo re uriniginini, “Nearéwap̄yaritjoxini, aní awiaxí ikwíroniri s̄njá naní ninjweaxa uri ení eyí s̄njwí winei.” uráná ² o re uriniginini, “Aní xwé tiyí s̄njwí riwiniinini? Ríwéná s̄njá kíkíroninjí ripiyí womi seáyí e ikwiárinifámani. Níni níkwierómioanfárinini.” nurimi ugfawixini.

Xeaninjí xámi wímeanfápi nani urinjí nánirini.

³ O d̄wí minjé Oripiyí rininjíyo ninjweari aní ridiyowá yarigfá p̄ni niwiárimí yapfáminí weninjí nero njweanáná wiep̄sarinjí Pitao t̄ni Jemiso t̄ni Jono t̄ni Adiruo t̄ni wigfipi ⁴ yarinjí re wigfawixini, “Joxí ‘S̄njá womi seáyí e ikwiárinifámani. Níkwierónowinfárinini.’ nearífipi gíná imóninifárinini? S̄njwí ayo niwiniirane ‘Ríxa nimónini anwí ayorfani?’ yaiwianfáwá nani pí ek̄iyinjí neaininifárinini? Ek̄iyinjí neaininfápi nani áwanjé neareí.” urifagfa ⁵ o áwanjé nuriri re uriniginini, “Ámá wí yapí searéwap̄yaniro ep̄rfá enagí nani d̄njé fá nixiriro éfrixini. ⁶ Ámá obaxí wo wo nibayiro yof

nioniyá níríníro yapí re searéwapíyaníro epíríáríní, ‘Yeáyí seayimíxemeámíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaróníáoníríní.’ searéwapíyaníro éaná ámá obaxí ‘Nepaxíní.’ nīyawiwo xewíyo xídípíríáríní. Ayínání nioní seararíjápí dījí íá nīxíríro éíríxíní. ⁷ Seyíné ‘Ají ayo mīxí inaríjoi.’ ránáyí, xwíyíá imíjí ‘Ají wúmi mīxí inaríjoi.’ ríníméánáyí, wáyí mepaní. Mīxí ayí xámí niga nurí aiwí sía yoparí Jisasoní weapímíáyi síníríní. ⁸ Ámá gwí wírí nīwiápínímearo wíníyí tñní mīxí iníro ero mīxí ináyí wí nīwiápínímearo wí tñní mīxí iníro ero ají wíyí wíyo poboní erí ají wámí agwí nání ikeamóníro yaríjagí nīwínírífná dījí re yaiwípíríá nání ‘Ríwéná xwé eníá nání iwamíó ríyí ríyaríní?’ yaiwípíríá nání seararíjíní. Apíxí niaíwí nīxírírífná dījí re yaiwiarígíápa ‘Ríwéná ríníjí xwé nimínírí nání iwamíó ríníaríní?’ yaiwiarígíápa soyíné ení nioní raríjápí nīwínírífná re yaiwíríxíní, ‘Ríwéná xeaníjí xwé neáímeaníáríani?’ yaiwíríxíní. ⁹ Nioní ríwímíní nīmamopíríxínírí nioní seararíjápí símímíní tiro awíníjí jwearo éíríxíní. Seyíné nioní nīxídaríjagíá nání ámá wí pírfí owiaíkianeyíníro íá nīseaxero negí Judayíyá opísí ajíyo seawáríro rotú ají neneyáyo dání iwaní seamépero epíríáríní. Mīxí ináyí tñní gapímaní tñní ayíyá síjwíyo dání ení nīseaurárímáná xwíríxí seamepíríá enagí aiwí nioní nání síní urííríxíní. ¹⁰ Xwíyíá nioní nání yayí seainaríjípí ámá gwí wírí wírí nñní aríá wigíámí enáná ámí weapímíáríní. ¹¹ Ayí íá nīseaxero opísí ajíyo seawaráná ayá síwí nīsearorí ‘Píné aríre uraníréwíní?’ mīyaiwipa éíríxíní. Íná Goríxo pí pí nání searííyí ananí kwíyí oyápímí dání urípíríáríní. ¹² Xexírímeá wo nīwiápínímearí xexírímeáomí opíkípoynírí íá nīxerí opísí ajíyo

wáriti xanowa eni wigí niaíwí opíkípoyniri fá nixero opisí aníyo wáriti niaíwíyí eni xaniyaúmi opíkípoyniri wáriti epíríáriti. ¹³ Seyíné yoí niontyá niri xídaríngagí nání wikí niseaóniro símí tñí seaipíríáriti. E seaipíríá enagi aiwi gíyí gíyíné ení neániro nioní nixídíro aníngí díní níkwírooro nerínáyí, sía yoparí nioní ámi bímfáyi Goríxo ananí yeáyí seayimíxemeaníáriti.

Ámá wo *ɲwíá* imóníngé xórórí enííná nání uríngí nániríni.

¹⁴ “Seyíné ámá sipí seaikáriti *ɲwíá* imóníngé xórórí nerí xwíríá ikíxéagi níwínirínáyí ámá Judia píropenísíyo *ɲweagíáyí* díwí tñí e nání éf yíríxini. Ámá gíyí xwíyíá rípi fá roarígíáyí díní píráníngí móríxini. ¹⁵ Ámá gíyí gíyí aní waíwíyo nípeyiro seáyíminí miríníngiwámi níngwearo ‘Sipí neaikáriti ríxa *ɲwíá* imóníngé xwíríá ikíxéíriti.’ rínaríngagí aríá níwirínáyí níwiápínimeámáná amípí ínimi aní miríníngiwámi wenjípí meaaníro nání mípáwipa sa díwí tñí e nání aníní éf yíríxini. ¹⁶ Ámá aiwá omíngíyo yarígíáyí ení aríá e níwirínáyí ámi iyíá meaaníro nání aní e nání mupa sa díwíyo nání éf yíríxini. ¹⁷ Íná apíxí niaíwí agwí egííwa tñí síní niaíwí amíngí narígííwa tñí aníní éf upaxí menjagi nání aweyí. Aríge aníní díwíyo nání éf yípíríáriti? ¹⁸ Aníní éf mupaxí neaimóníníngíniri Goríxomi ríxíngí re urííxini, ‘Íná imíngí mirípa éwíníngini.’ urííxini. ¹⁹ Goríxo xwíá imíxírí anína imíxírí ení e dání ámá xeaníngí nímogá bagíá aiwí sipí seaikáriti *ɲwíá* imóníngé xwíríá ikíxéáná xeaníngí ríá tñí seaikáritíáriti. Xeaníngí íná imóníníápí tñí ámi wí xíxeni imóníníá

menini. ²⁰ Gorixo ‘Xeaniḡḡ api aḡḡni pḡni owiáriní.’ miyaiwipa nerḡnáyḡ áamá nḡni miḡweapaxḡriní. Áamá xḡo eyíroárinḡḡḡḡ nání dḡḡḡ nḡmori nání ‘Xeaniḡḡ api aḡḡni anipá oimónini.’ yaiwinḡá eḡagi nání apaxḡ mé pḡni wiárinḡáriní. ²¹ Xeaniḡḡ api seaímeáána áamá wí ‘Áamá yeáyḡ neayimixemeanḡa nání arḡowayá xwḡá piaxḡyo dání iwiaronḡo jḡiwo ḡweani.’ ránáyḡrani, ‘Riwo ḡweani.’ ránáyḡrani, arḡá miwipa éḡrixini. ²² Wí epaxḡ eḡánáyḡ, áamá Gorixo eyíroárinḡḡyo yapḡ wíwapḡyanḡo nerḡná nepa mimónipa nero aí ‘Arḡowayá xwḡá piaxḡyo dání iwiaroḡáonirini.’ nurimána emimḡ ero ayá riwamónipaxḡ imóniḡḡpi ero epḡḡáriní. Wí nepa mimónipa nero aí ‘Gorixoyá wḡá rókiamoarinḡáonirini.’ urḡo emimḡ ero ayá riwamónipaxḡpi ero epḡḡáriní. ²³ Amipí rḡwéná imóninḡápi nání rixa áwanḡ searḡagi yapḡ seaḡwapḡyipḡrixinirini nání dḡḡḡ nḡmoro éḡrixini.

Áamá imóniḡo aḡḡnamí dání weapinḡápi nánirini.

²⁴ Xeaniḡḡ api niḡini rixa ni seaímeámána eḡána sogwḡ sḡá yiniri emá wḡá mónipa eri ²⁵ siḡḡ aḡḡnamí dání exweánowiri amipí eḡḡ eániḡḡ aḡḡnamí eḡḡḡ úḡiyiniri nemána eḡána ²⁶ áamá imóniḡáoní eḡḡ neániri agwḡyo dání wḡá nókia weaparḡagi nanipḡḡáriní. ²⁷ Nanána aḡḡnajḡ áamá Gorixo eyíroárinḡḡ xwḡá riḡimi niḡimini aḡḡ ḡimi ḡweagḡáyo wirimeameḡḡri uowárimḡáriní.” urḡinigiḡni.

Ewayḡ ikaxḡ ikḡá pikḡ nánirini.

²⁸ E nurirḡná ewayḡ xwḡḡḡá riḡi urḡinigiḡni, “Ikḡá pikḡḡ riḡniḡḡḡḡ reḡḡ siḡḡ neániro miḡḡ inána ‘Xwiogwḡ riḡarḡani?’ yaiwiarḡḡáriní. ²⁹ Pikḡḡniḡḡ xwiogwḡnána nání niḡḡá imónipḡri yariḡḡpa xwḡḡḡá nioni ekiḡḡḡḡ nání searḡáyḡ rixa imónariḡagi niwiniḡnáyḡ dḡḡḡ

re yaiwífríxini, 'Jisaso ríxa níweapíri nání ríyarini? Ríxa anjé fwi éniñé rónapini.' yaiwífríxini. ³⁰ Nepa seararini. Ámá gwé axé rírí síni anípá mimónipa enáná nioni searápí wí surfímá mimónipa nerí nípi ní xixeni imóninfarini. ³¹ Xwéá tñi anjéna tñi anípá imóninfá enagi aiwi xwíyá nioniyá wí surfímá imóninfámani.

Jisaso weapinfáyi nání ámá nñi wo níjé mimónini.

³² Nioni ámi gíni gíná níweapímfa nányé ámá nñi aiwi wo níjé mimónini. Anjéna aiwi nioni aiwi majé imóninwini. Sa gé áponi níjéni. ³³ Ayinani díñé píraniní nímore nweáfríxini. Nioni gíni gíná níweapímfa nání seyiné majé imóninagfa nání xwayé naniri nweáfríxini." nuriri ³⁴ re uriniginini, "Nioni níweapímfa nányé réniñé imónini. Ámá wo anjé wími urinimiri nuriná xináiwániní omiñé wiarigéwa o omi 'Nioni úaná omiñé joxi níiarinipi píraniní nífríxini.' nura uriniginini. E neréna womi 'Anjé fwi e awí roarinixi xwayé naniri awí rófríxini.' urinigo enipi ³⁵ soyiné axépi éfríxini. O 'Anjé xiáwo gíni gíná binirfeniñoi?' niyaiwiri 'Sépi tñi binirfeniñoi? Árfwegéyo binirfeniñoi? Karíkarí rfaiwá rariná binirfeniñoi? Wéá móninimí binirfeniñoi?' niyaiwia nurí majé nimóniri nání ³⁶⁻³⁷ o nioni sá wenána nímeaniginiri aniní xwayé naniri awí roarinipa niyinéni eni nioni weapímfa nání píraniní díñé nímore nweáfríxini. Seyiné eni maiwí níkáriga warinagfa sinwé seanimiginiri nání seararini." uriniginini.

14

Jisaso nání míxé megé nánirini.

¹ Ríxa s'á wíyáú óráná s'á eníná an'ínajo Judayo múron'í nání bis'kerfá yis' may' iwam'ó narig'fáyi — Eníná s'á ayi Judayo Isipiy' m'ix' ináyo f'á xewwirárináná Goríxo niaíw' xám'ín'í n'íní op'íkímín'írí an'ínaj' oyáo uowár'ín'í aiw' Juday' Goríxo ñw' ikax' ur'í'pí t'íní x'ixen' ner'í bis'kerfá yis' may' úrap'í nim'ix'iro n'ín'iro sip'isip'í n'íp'íkíro ówan'íyo rag' xópé yár'fá enag'í nání an'ínajo ayo múron'ínig'íní. Ayínán'í xwiogw' o o pwéáná Juday' Goríxo en'í'pí nání d'ín'í m'iwín'ipa en'íg'ín'írí sip'isip'í n'íp'íkíro bis'kerfá yis' may' úrap'í nim'ix'iro narig'fárin'í. Ríxa s'á wíyáú óráná s'á an'ínajo Judayo múron'í nání bis'kerfá yis' may' iwam'ó narig'fáyi imón'ín'fá enáná apax'pán'ín'í imón'íg'fá xwéowa t'íní ñw' ikax' eán'ín'í'pí meweg'fáwa t'íní awa Jisasom'í ar'íge ín'ímí f'á n'ix'ír'iro p'íkian'iréwín'iro ín'ímí mekax' n'ímero ² re r'ín'íg'fawix'íní, “S'á ayim'í áamá n'íní aiwá im'ixan'iro ep'íroy' eg'fáyim'í ay' m'ix' ép'm'ixamoan'íg'ín'írí m'íp'íkípa éwan'íg'íní.” r'ín'íg'fawix'íní.

Ap'íx' wí omí wer'íx' wíway'ímon'í nán'ír'íní.

³ Jisaso áam'í an'í yo' Betani nání nur'í Saimono pey'íy' imónagoyá an'íyo n'íñwear'í aiwá nar'fná ap'íx' wí wer'íx' d'ín'í nan'í eaar'ín'í six' wá —Six' awá ñgw' aga xwé ron'fáwárin'í. Awá nimeám'í n'íb'ír'í f'á nóxayim'ix'ír'í Jisasom'í m'ín'íyo iway'ímóáná ⁴ wa wik' d'ín'í n'íwíaiwiro re r'ín'íg'fawix'íní, “Í pí nání wer'íx' ñgw' xwé ron'f'p'í xw'í'fá ik'ixear'íní? ⁵ Nene wer'íx' ap'í ñgw' nání b'í ner'í s'ín'w'ír'iy', ñgw' K300 seáy' e n'ímearane áamá uy'ípeay'íyo ar'írá n'íwirane m'íní wipax'f'íní.” n'ír'ín'iro ím'í m'ix' urar'fná ⁶ Jisaso re ur'ín'ínig'íní, “Xe oen'í. Pí nání ayá wí urar'ín'í? Í nan'í niar'íní. ⁷ Áamá uy'ípeay'í s'íní sey'né t'íní an'ín'í ñweap'f'fá enag'í nání

gíní gíná ‘Ayo arírá owianeyí?’ níríríná ananí arírá wipaxíríní. E nerí aiwí nioní seyíné t́nńí nawíní aníńf re ńweámfámaní. ⁸ Í ‘Arige nerfíná Jisasomí arírá wimfárfani?’ nıyiwirí xwárpáyo nítıpfrı enagi nánı anıńfńı xámı ǵf waráyo xópé niárarıńı. ⁹ Nepa seararıńıńı. Xwfá rırı nırımıńı amı gımı xwıyfá nionı nánı yayf seainarıńfpi wáf nemero nurımerfíná apıxı rı nionı werıxı dıńf nanf eaarıńf rıpi niwayımófpi nánı enı repıyf wıáná ‘Jisasomı apıxı wı e iyı reńınıgıńı?’ yaiwıpfárfarıńı.” urıńınıgıńı.

Judasó mıyf urıńf nánırıńı.

¹⁰ Jisasoyá wiepısarıńf wo, Isıkariotı dńf Juda-soyı rıńıńo apaxfpánıńf imónıgfa xwéowamı Jisaso nánı mıyf urımınırı nuri nıwımearı ¹¹ mıyf uráná awa yayf nero apaxf mé re urıgfawıxıńı, “Nıgwf sıapanfwnı.” urfagfa Judaso nuri Jisaso xegfpı ńweáage awa ananı fáf xıřpfrfe sıńwf wınárimınırı omı sıńwf wınaxfdımenıńını.

Aiwá Anfnajf Múronfyi nánı nıgfá nánırıńı.

¹² Bisıkerfá yısı mayf iwamfó narıgfíná rıxa anfnajo Judayo sfá ayımı múronf nánı dıńf mopfrı nánı sipısıpf mıá pıkiaríná xegf wiepısarıńowa Jisasomı re urıgfawıxıńı, “Ge nurane aiwá anfnajo neamúronfyi nánı rfá yeaarıńwápi joxı t́nńı nawını nanfpı rıyamf yáranfwnı?” urfagfa ¹³ o wiepısarıńfyf waúmı nurowárrı re urıńınıgıńı, “Jerusaremı nánı nuri anfyo áwınımı ámá wo inıgf sıxı nıxırımı warıngıf órórı nınırónáyf númı úısıxıńı. ¹⁴ Númı nuri anf o páwıwámı awagwı enı nıpáwıri anf xıáwomı yarıńf re wıısıxıńı, ‘Yearéwapıyarıńo re rfınıgıńı, “Gf wiepısarıńowa t́nńı aiwá Anfnajo Neamúronfyi nánı nınırfíná anf awawá

giwámi dání naniréwini?" ríinigiñi.' uráná ¹⁵ o aṅf awawá seáyimi ikwíroniṅf wá íkwianwí nñni ríxa píraníṅf im+xáriníṅf wá síwá eainiṅoi. E eaiáná awagwí e aiwá none nání riyamf éisixini." urfagi ¹⁶ awaú nipeyari aṅfpimi nání nuri Jisaso urfípa xixeni neri aiwá Aṅfnajo Múronfyi nání riyamf egfísixini.

¹⁷ Sfápi tñni Jisaso tñni wiepísariṅf wé wúkaú síkwf waú tñni awaú aiwá riyamf éfié nání nuro ¹⁸ aṅfyo nípawiro niṅwearo aiwá nñnróná Jisaso re uríṅinigiñi, "Nepa seararíṅiñi. Aiwá naríṅwá rone woxi nioni nání miyf nurirfíni." urfagi ¹⁹ awa ayá sípí wíagi wo wo re urayígfawixini, "Nionimani. Nionimani." urayaríná ²⁰ o re uríṅinigiñi, "Wé wúkaú síkwf waú egfóyíné woxirini. Soyíné nioni tñni múyo eagwianaríṅwáone woxirini. ²¹ Woxi xwíyá Gori+xoyá ámá imóniṅáoni nání ríwamiṅf nñrinirí eániṅfpi tñni xixeni nirfíni. Ámá imóniṅáoni nání miyf urfóxiyf sfá wíyi joxi majfá rórínfá enagi nání aweyi! Xínái omi m+xirípa neri síṅwiríyf, naṅf imónimñirí enfirini." uríṅinigiñi.

"Rípi gf waráriní." uríṅf nánirini.

²² Sini aiwá nñnróná o bisíkerfá bi nimeari Gori+xomi api nání yayf nñwimáná kwíkwirími neri yaṅf nñwia nuríná re uríṅinigiñi, "Nirápípoi. Rípi gf waráriní." nurimáná ²³ wainf iniígf kapixf wá nimeari Gori+xomi yayf nñwiri awami mñni wíáná nowani niga waríná ²⁴ re uríṅinigiñi, "Wainf rípiyf gf ragfirini. Nioni ámá nñni nání nñpikíáná ragf nioniyá xwíayo pwaríṅagi nñwñiríná soyíné re yaiwipírfáriní, 'Xwíyá síṅf "Nioni nñperiṅfipimi dání yeáyf seayimixemeámfáriní." réoáríṅíyf neparini.' yaiwipírfáriní. ²⁵ Nepa seararíṅiñi, 'Nioni iniígf wainf ámi wí mñnf néra núísáná Gori+xo ríxa xwioxíyo

mímeámí nerí seameŋweaníe ŋweanáná ámí síŋí nímfaríní. seararíŋíní.” nurírí ²⁶ soŋí bí nírímowa nípeyearo d́wí Oripíyo nání uǵawixíní.

“*Pitaoxi* ŕwí nímorfíní.” uríŋí náníríní.

²⁷ Jisaso re uríŋínigíní, “Ewayí xwíyá nírínírí eáníŋí rípi aŕá nípoyí, ‘Goríxo sipísipí mearíŋomí píkíoreawaráná sipísipí ńníní wíwíní umiamoníŋoí.’ E nírínírí eáníŋípi t́níní xíxení soýné wáyí nero nioníní niepísamoṕráoí. ²⁸ E nerí aiwí nioní Goríxoyá díŋí t́níní níwiáṕnimeámáná Gariri píropenisíyo xámi seameámfaríní.” uŕagi aiwí ²⁹ Pitaó re uríŋínigíní, “Ámá ńníní siepísamoṕríní aiwí nioní wí e emíméíní.” uŕagi ³⁰ Jisaso re uríŋínigíní, “Nepa ŕraríŋíní. Śá ríyimí kaŕkaŕ síní ŕaiwá biaú mírípa eŋáná jíwaníŋoxí biaú bí re rayíŕníní, ‘Jisaso t́níní níkumíxínírí emearíŋá wonímaní.’ biaú bí rayíŕníní.” uŕagi aiwí ³¹ Pitaó aŕkí re uríŋínigíní, “Wa nioní t́níní nawíní níyeapíkírí aiwí nioní wí ‘Jisaso nání maj́oníríní.’ rímíméíní.” uraŕná wiepísaríŋí ẃa ení ax́pi ríŋ́awixíní.

Oj́kwíyo dání Goríxomí ríxíŋí uríŋí náníríní.

³² Awa oj́kwíyo yó Gesemaniyo nírémore Jisaso wiepísaríŋowamí re uríŋínigíní, “Nioní Goríxomí yaríŋí wimí nání yimí soýné re ŋweápoyí.” nurírí ³³ Pitaomí t́níní Jemisomí t́níní Jonomí t́níní níwirímeámí nuŕná ayá śwí nurorí díŋí ŕá uxearíŋagi ³⁴ re uríŋínigíní, “Díŋí ŕá níxearíŋagi nání ríxa nípepax́ níaríní. Soýné re xwayí naníro ŋweápoyí.” nurímí ³⁵ jífamíní e onímíapí nurí míŋí xwíáyo níkwírorí Goríxomí yaríŋí níwiríná imónipax́ eŋánáyí awa mínípkí wíaŕ onímúŕpoyínírí Goríxomí re

urɨɨɨɨɨɨɨ, ³⁶“Gí ápe, joxɨ ananɨ mepaxɨ wí mimónɨɨɨ. Nɨpɨkianɨro yarɨgɨfá inɨɨgɨf yɨkɨf yarɨɨɨɨɨɨɨɨf imónɨɨɨɨɨf rɨpɨ ananɨ emɨ nɨmamorɨrɨéɨɨɨ? Nionɨ yarɨɨɨɨf nɨsɨrɨ aɨwɨ gɨf dɨɨɨf xɨdɨmɨmémɨɨɨ. Dɨxɨf dɨɨɨf pí pí yaiwɨfɨf nɨrɨxɨfɨdɨmɨfɨɨɨ.” Gorɨxomɨ e nurɨmɨ ³⁷ nɨbɨrɨ wenɨɨɨɨf éfɨf wɨnɨɨɨɨɨɨɨɨ. Awa sa wenɨagɨfá nɨwɨnɨrɨ Pitaomɨ re urɨɨɨɨɨɨɨɨ, “Saimonoxɨ sá rɨwenɨɨɨɨ? Wenɨɨɨf nero onɨmiápɨ mɨɨɨweapaxɨ rɨseaimónarɨɨɨ? ³⁸ Obo nɨbɨrɨ yapɨ seaiwapiyɨɨɨɨɨɨɨ. Sɨɨɨwɨf nanɨrɨ nɨɨɨwearo Gorɨxomɨ rɨxɨɨɨf urɨpoyɨ. Dɨɨɨf tɨɨɨɨ ananɨ ‘Jisasomɨ pí pí wímeáfɨf xɨdanɨwɨnɨ.’ nɨyaiwiro aɨwɨ segɨf wará nánɨ ayá nɨrɨmɨxɨɨɨɨɨro nánɨ éf seainɨɨɨɨɨɨɨ.” nurɨmɨ ³⁹ nurɨ Gorɨxomɨ yarɨɨɨf wɨfɨpɨ axɨpɨ ámɨ nɨwimáná ⁴⁰ ámɨ nɨbɨrɨ awa wigɨf sɨɨɨwɨf sipɨxɨpɨfɨf winarɨɨɨagɨf nánɨ sá órówapɨɨɨagɨfá nɨwɨnɨrɨ xwɨfɨfá bɨ murɨfagɨfá nɨwɨnɨrɨf ámɨ Gorɨxomɨ yarɨɨɨf wimɨnɨrɨf nurɨ nɨɨɨweanɨsáná ⁴¹ nɨbɨrɨ re urɨɨɨɨɨɨɨɨɨ, “Sɨɨɨɨf sá riwoyɨfné rɨwenɨɨɨ? Kikɨfá rɨyarɨɨɨɨ? Rɨxarɨɨɨ. Ámá imónɨɨɨɨɨɨɨ pasá níáná fɨwɨf yarɨgɨfáwa fá nɨxepɨrɨf rɨxa agwɨrɨɨɨ. ⁴² Wiápɨnɨmeápoyɨ. Rɨxa owaneyɨf. Pasá nino rɨxa iwo barɨɨɨ.” urɨɨɨɨɨɨɨɨ.

Jisasomɨ pasá umenɨf nánɨrɨɨɨɨ.

⁴³ Sɨɨɨɨf e urarɨfá re enɨɨɨɨɨɨɨ. Wiepɨsarɨɨɨf wé wúkaú sɨkwɨf waú imónɨgɨfáwa Judaso apaxɨpánɨɨf imónɨgɨfá xwéowamɨ tɨɨɨf ɨwɨf ikaxɨf eánɨɨfɨpɨ mewegɨfáwamɨ tɨɨɨf Judayɨf mebáowamɨ tɨɨɨf mɨyɨf uráná awa wigɨf ámá iwanɨf tɨɨɨf kirá tɨɨɨf fá xɨrɨgɨfáwamɨ awí nearo Judaso tɨɨɨf Jisaso tɨɨɨf e nánɨ wɨfrenapáná awa nɨbɨro Jisaso wiepɨsarɨɨɨf wɨfámɨ urarɨfá wímeagɨfawixɨɨɨ. ⁴⁴ Jisasomɨ nɨwímearóná Judaso óf e nuróná re urɨfɨpa, “Nionɨ pasánɨɨf numeri omɨ kíyɨf nɨmiaúnɨfɨfá sɨmɨmajfónɨɨf re seaiarɨɨɨɨɨ, ‘O Jisasorɨɨɨ.’ Omɨ

soyíné íá nixiriro niméra úpoyi.” Óf e nuróná e uríípa ⁴⁵ rixa Jisasomi nîwímeárná re enînigîni. Anwî e nurî “Nearéwapiyarînoxiñî” nurîrî kíyí miaúniñîni. ⁴⁶ Kíyí miaúnáná omî mîrî nuro íá xirîgîfawixîni. ⁴⁷ Íá xîrarîná ámá Jisasoyá xfo tîni rogîfá wo kirá arerîxîyo wérónîñîpî nîmîxearî ámá Jisasomi íá xîrarîgîfá womî —O apaxîpánîñî imónîñî seáyî e imónîño yá xináinîñî nimónîrî omîñî wiarîño rinî. Omî mîñî orómîñîrî étyî pîrî nîmoyîkiri arîfá mîñî nîwirîpiearî mamówarîñîni. ⁴⁸ E éaná Jisaso mîxî bîáwamî re urîñîni, “Soyíné ámá íwî yarîgîfáyo íá xîranîro nánî mîxî nimónîmî warîgîfápa nionî enî íá nîxîranîro nánî mîxî nimónîmî rîbarîño? ⁴⁹ Sîfá ayî ayimî anî rîdiyowá yarîgîfáwamî sîñánî nimónîrî searéwapiyarîná soyíné wî íá mîñîxîrarîgîfawixîni. Pí nánî? Ayî pîné Gorîxoyá nionî nánî nîrîñîrî eánîñîpî xîxenî imónîñî nánî yarîño.” urarîná ⁵⁰ wiepîsarîñî nowanî omî nîwiepîsamoárîmî ugîfawixîni. ⁵¹ Awa nîwiepîsamoárîmî úaná niaíwî síkîñî Jisasomi xîdarîñî wo rapîrapî apîfá wenîñî xopîxopî nîrónîmî nîbîrî Jisaso tîñî e axî e rónapáná mîxî bîáyî omî íá xîranîro éfáyî ⁵² rapîrapî ú nîpîrîpearîmî aikî mayo éf uñîni.

Árîwîyimi Jisasomi xwirîxî umegîfá nánîrîni.

⁵³ Mîxî bîáyî Jisasomi nîmeámî apaxîpánîñî imónîñî seáyî e imónîño tîñî e nánî nuro e wáraná apaxîpánîñî imónîgîfá xwéowa tîni Judayî mebaowa tîni ñwî ikaxî eánîñîpî mewegîfáwa tîni awî eánarîná ⁵⁴ Pitao Jisasomi mîxî bîáyî nîmeáa warîná ná rîwîyo númî nurî apaxîpánîñî imónîñî seáyî e imónîño yá ákîñáyo nîpáwirî porisowa tîni nîñweámáná rîfá imónarîná ⁵⁵ apaxîpánîñî imónîgîfá xwéowa tîni xwirîxî mearîgîfá

nowani tñni awa áma sñwí fwí wñarogfá wí xwiyfá Jisasomi anani nñpkipaxí imónñf bñ orfpoyinñri nero aiwí Jisasomi pkipaxí bñ mñrarññagfá nñwinñro ñweañáná ⁵⁶ áma obaxí omí nuxekwímoayiro aiwí axípní mñrf bñ bñ nñra nurínná ⁵⁷ áma wí éf nñroro Jisasomíni yapí nuxekwímorore re uríñgíawixíni, ⁵⁸ “Nene o re rarññagí arfá winwanigíni, ‘Nioní añf rídiyowá yaríñgí riwá, áma wé tñni mñrññgí riwá nñpñneámáná sfá wiyáú wiyi óráná ámi wiwá, wé tñni mñmñrñpa egfá wiwá mñrñmñfáríni.’ rarññagí winwanigíni.” urarññagfá aiwí ⁵⁹ xwiyfá apí aí axípní mñrf bñ bñ nñra warññagfá nñwinñro ⁶⁰ apaxípnññf imónñf seáyí e imónñño nñwiápññmeámí añwi e nñbñrñ Jisasoyá sfmí e nñrómáná yarññf re winññigíni, “Ayí xwiyfá ‘Joxirñni.’ rñxekwímoarññgíáyo xwiyfá joxiyá wí ení mñrñpaxí rñsiarñni?” urññagí aiwí ⁶¹ Jisaso xwiyfá wák-wipaxí aiwí kfkfmí nimónñrñ xwiyfá bñ murarññagí apaxípnññf imónñf seáyí e imónñño yarññf ámi bñ nñwirñ re urñññigíni, “Joxí niaíwí Gorñxoyáoxí, nene yeáyf neayimñxemearfá nání arñwayá xwíá piaxtyo dání iwiarññoxíraní?” urññagí ⁶² Jisaso “Nionñrñni.” nurñrñ re urñññigíni, “Áma imónññáoní Gorñxo enñ síxí eánññoyá wé náúmñni ñwearñ agwí tñni weapñrñ yarññagí sñwí nanñpñrñfárñni.” urññagí ⁶³ apaxípnññf imónñf seáyí e imónñño wikf nñwónñrñ nñkññimónñrñ xegf rapñrapf naxerñ xwirñxí mearññgíá wfamí re urñññigíni, “Sñwí fwí wñarogfáyf rñápi nání dññf wí ñkwíroaniméwñni. ⁶⁴ Xewanñño Gorñxomí ripernñrñ umeararñná soyfñné rñxa arfá wíoi. Dññf soyfñnéyá pí ‘Oyaneyí.’ yaiwiarñññoi?” uráná awa “Xwiyfá ámi bñ rñpaxí mimónññgoí. Rñxa opñkípoyí.” nñrñfásáná ⁶⁵ wa re egfawixíni. Reañwí úrñro írñkwí sññwíyo rñtf

nɪyárimáná iwanɪ́ earo re urɪro, “Wfá rókiamoarɪŋoxɪnɪ, amɪpí ínɪmɪ éfápi áwanɪ́ ragoxɪ, iwanɪ́ go reaarɪnɪ? Áwanɪ́ neareɪ.” urɪro néfasáná anɪ́ rɪdɪyowá yarɪgɪwá awí mearoarɪgɪfáwamɪ mɪnɪ wíáná awa enɪ sɪmɪmanɪ́yo wé upɪkákwiayigɪfawixɪnɪ.

Pitao “O nánɪ majɪfonɪrɪnɪ.” urɪŋɪ́ nánɪrɪnɪ.

⁶⁶ Pitao, awa anɪ́yo ínɪmɪ Jisasomɪ xwirɪxɪ́ mépero iwanɪ́ earo yarɪná, o mɪ́de ákɪŋáyo ínɪmɪ ŋweanána apɪxɪ́ apaxɪpánɪŋɪ́ imónɪŋɪ́ seáyɪ e imónɪŋoyá omɪŋɪ́ wiiarɪgɪ́ wí nɪbɪrɪ ⁶⁷ Pitao rɪ́á imónarɪŋagɪ́ nɪwɪnɪrɪ sɪŋwɪ́ agwɪ́ nɪwɪnárɪŋɪsáná re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ enɪ Nasareti dánɪ́ Jisaso tɪnɪ emearɪgɪ́áyɪ woxɪrɪnɪ.” urɪ́agɪ́ ⁶⁸ Pitao “Oweoɪ.” nurɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jíxɪ rarɪŋɪ́pɪ nánɪ nionɪ́ majɪárɪnɪ.” nurɪmɪ nɪwerɪ́ fɪwɪyɪ tɪŋɪ́ e éfɪ roŋáná ⁶⁹ apɪxɪ́ apɪyá axí enɪ nɪwerɪ́ o e roŋagɪ́ nɪwɪnɪrɪ́ ámá e rówapɪgɪ́áyɪ́ tɪŋɪ́ e dánɪ́ omɪ́ árixá nɪwirɪ́ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá oyɪ́ Jisaso tɪnɪ́ nawínɪ emearɪgɪ́fá worɪnɪ.” urɪ́agɪ́ aiwɪ́ ⁷⁰ o “Oweoɪ. Nionɪmanɪ́.” nurɪrɪ roŋáná ámɪ́ rɪ́wɪyo ámá e rówapɪgɪ́áyɪ́ re urɪgɪ́fawixɪnɪ, “Neparɪnɪ. Joxɪ awa tɪnɪ́ emearɪŋoxɪrɪnɪ. Joxɪ Gariri pɪropenɪsɪ́yo dánɪ́oxɪ́ enagɪ́ nánɪ́ Jisaso tɪnɪ́ emearɪŋoxɪrɪnɪ.” urɪ́agɪ́fá aiwɪ́ ⁷¹ Pitao sɪ́pɪ ikaxɪ́ nɪrɪrɪ́ xwɪ́fá e dánɪ́ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá soyɪ́né rarɪgɪ́fó nánɪ́ majɪfonɪrɪnɪ.” rɪ́xa uráná re enɪnɪgɪnɪ. ⁷² Karɪ́karɪ́ rɪ́aiwá ámɪ́ bɪ́ rɪ́agɪ́ arɪ́fá nɪwirɪ́ Jisaso “Sɪ́fá rɪ́yimɪ́ karɪ́karɪ́ sɪ́nɪ́ rɪ́aiwá biaú mɪ́rɪpa enáná joxɪ́ ‘Jisaso nánɪ́ nionɪ́ majɪfonɪrɪnɪ.’ biaú bɪ́ rayɪrɪ́nɪ.” urɪ́fɪ́pɪ́ nánɪ́ dɪŋɪ́ nɪwɪnɪrɪ́ yapɪ́ urɪ́fɪ́yɪ́ nánɪ́ ayá sɪ́pɪ́ wɪ́agɪ́ ŋwɪ́ eanɪnɪgɪnɪ.

15

Jisasomɪ Pairato tɪŋɪ́ e wárɪgɪ́fá nánɪrɪnɪ.

aiwá apí nání epfroyí egfáyo re rinárímetá nání “Jisaso pí eniŋoi! O nání yaríŋí mīwipani. Barabaso nání yaríŋí wípoi.” rinárímetá enagi nání ¹² ayí Pairatomí re urígfawixíni, “Barabaso neawárii.” uríagfá Pairato re uríŋínigíni, “Judayíneyá mīxí ináyí urígfómi pí emíini?” uríagi ¹³ ayí xixewiámí re urígfawixíni, “Íkfáyo yekwíroárei.” uríagfá ¹⁴ Pairato re uríŋínigíni, “Pí íwí éí nání e emíini?” uríagi aiwí awa xixewiámí nura nuro “Íkfáyo yekwíroárei.” urayaríagfá ¹⁵ Pairato ayo oyapemíximíni neri re eníŋíní. Barabaso nímíxearí nuwárimáná xegí porisowa Jisasomí iwaní xaiwí nímépéfasáná enáná awamí re uríŋínigíni, “Omí níméamí nuro íkfáyo yekwíroárfóyi.” uríŋínigíni.

Omí ríperírí umearíro íkfáyo yekwíroáríro egfá náníríni.

¹⁶ Porisowa Jisasomí níméamí gapímanoyá anjwámí —Aní yoí ayí Píretoriumíyí ríníŋiwámíríni. Aní iwámí nípáwiro wauyí porisí nowamíni “Eíni.” nuríro “Omí ríperírí omépeaneyí.” níríníro re egfawixíni. ¹⁷ Rapírapí ayí ríŋí wú mīxí ináyí yínarígfá wú nímearo omí nuyíríro ópiyá eníŋíŋí imóníŋí wírí níkfíyímáná mīxí ináyí amínaríwíŋíŋí imóníŋí mīŋíyo díkínarígfápa mīŋíyo xaiwí udíkiáríro nemáná ¹⁸ mīxí ináyíyo yayí wiarígfápa ríperírí níwiro re urayígfawixíni, “Judayíyá mīxí ináyoxíríni.” nurayíríná ¹⁹ wegwfá tíni mīŋíyo iwaní earo reanwí úríro xómíŋí níyíkwiro mīŋí xwfáyo íkwíroro nero ²⁰ ríxa ríperírí numépéfasáná rapírapí ayí ríŋú níwiríro ámí xegú nuyíríro íkfáyo yekwíroáraníro nání níméra nuro ²¹ óf e nurífná ámá obaxí pwarígfá womí xegí yoí Saimonoyí —O aní yoí Sairini dáŋoríni. Xewaxo yoí Arekísadaoríni. Xexírímeáo yoí Rupasoríni.

Omi porisowa fá nixero “Jisaso nání íkíá yoxáf rípa nimeámi wuii.” nuriro ²² Jisasomi niméra nuro d'wí b' Gorigota ríníj'pimi —Yoí m'k'í ay' áamá m'j' g'ixweá nánir'ni. D'w'í apimi n'rémoro ²³ áamá wa Jisaso r'n'j' b' m'w'ini'pa oen'ri maris'ntá mur'yi r'n'j' b' ini'g' wain'yo niway'imori m'ni wian'ro yar'jag'fa a'í o muráp' “Oweoi.” uraná ²⁴ porisowa omi ík'íáyo niyekw'iroá'ro xeg' rap'rap' yan'j' menan'ro sárúyo dáni “None go mean'ir'fen'joi?” n'r'niro sárú eg'fawix'ni.

²⁵ Jisasomi 9:00 a.m. imónáná r'xa sogw'í xaiw'í anar'f'na ík'íáyo niyekw'iroá'ro ²⁶ áamá n'f'ni “O f'w'í r'ip' éf' nání r'ip'kiar'joi?” oyaiw'ipoy'ni'ri ík'íá w'ará nimearo “Juday'ya m'ix' ináyor'ni.” n'r'ro r'fwam'j' e nearo ík'íáyo seáy' e n'p'frauro ²⁷ áamá ámáya am'p'í f'w'í p'kiorápar'ig'f'íwau' eni Jisaso t'j' e mid'im'idáni niyekw'iroá'ro nání ²⁸ r'fwam'j' en'f'na B'kw'íyo n'r'ni'ri eán'j' r'ip', “O f'w'í yar'ig'f'á t'f'ni naw'ni kum'ix'ig'f'ar'ni.” r'n'j'p' x'ixen' imón'j'ni'g'ni.

²⁹ Áamá Jisasomi m'ni m'ni nimúroayiro ikay'f'w'í numear'ro pay' n'wian'roná m'j' k'ir'k'ir' nimeaayiro re r'ig'fawix'ni, “Re r'jox'irani? ‘Ni'wan'joni' an'j' r'id'iyowá yar'ig'f'íwá n'p'near' g' n'w'ini' s'f'á w'yaú w'iyimi ámi mir'im'f'ar'ni.’ r'joxi ³⁰ en'j' neán'ri j'wan'jox' en'j' niyoárimi wep'f'neí.” urayar'f'na ³¹ apax'pán'j' imón'ig'f'á xw'éowa t'f'ni j'w'f' ikax' eán'j'p' meweg'f'awa t'f'ni eni ikay'f'w'í numear'ro re r'ig'fawix'ni, “O en'j' neán'ri ámáyo ar'rá wiago a'í xewan'j' ar'rá min'pax'f'ri. ³² Áamá yeáy' neayim'ixemean'f'á nání ar'f'owayá xw'f'á piax'yo dáni iwar'oj' ro Is'irereneyá m'ix' ináy' r'n'j' roy' ík'íáyo seáy' e dáni niyoárin'mi wep'f'nf'agi s'j'w'f' n'w'ini'ranénáy'f', d'j' w'kw'iroan'f'w'ini.” rar'f'na áamá Jisaso t'j' e mid'im'idáni yekw'iroá'rig'f'íwau' eni omi

ikayíwí axípi umearígfisixini.

Jisaso peñí nánirini.

³³ Ayí e néra núfasána enána ríxa 12:00 ikwawedí imónána re eniginini. Aní nimirini sía niyináriti sía niyináritinisána sía tñni 3:00 dání ámi wía ókíána re eniginini. ³⁴ Jisaso ráiwá ení tñni niriti xegí Xibiruyí píné tñni re ríjiginini, “Eroi, Eroi, rama sabakítani?” niriti aga píné “Gí Goríxoxini! Gí Goríxoxini, pí nání emi nimóini?” urarígíapa Xibiruyí píné tñni e ráagi ³⁵ áma e rówapígíá wa aría niwiro re rígfawixini, “Ai! Ríxa Goríxoyá wía rókiamoagí mipé anínamí peyiño Irajao nání ráiwá rarini.” niriti ³⁶ áma wo írikwí nimeari inígfí wainí niáf yaríjípimi ígfí nearí wegwía wá tñni ayíjwí níkiroárimáná wegwíawámi nímáximáná o bi niriti síjfi oenití nání seáyí émi niwimixánití re ríjiginini, “Irajao omi íkíá tñni ení oníjfi niyoari nimeámi wepínití anínamí dání weapinirfeniñoi?” ráagi ³⁷ Jisaso ráiwá ámi bi ení tñni niriti dñjfi niyámíga uniginini. ³⁸ Dñjfi niyámíga úána rapírapí sepiá aní rídiyowá yarígfíwá awawá jwíá tñjímíni epanioárininjú áwini e axowárininjiginini.

³⁹ Porisowayá seáyí e imóniño Jisaso nípearíná símímanjímíni niriti Jisaso péagi niwíniríná dñjfi niyámíga e úagi niwínití re ríjiginini, “Áma royí neparini. Goríxomi xewaxorini.” ríjiginini.

⁴⁰ Apíxí wíwa eni Jisaso péána ná jfami nírómáná síjwí wínarogííwa wígfí yoí ríwarini. Mariaí —Í aní yoí Magídara dánjirini. Í tñni apíxí Mariaíyí ríniñjfi ámi wí —Í Jemiso onaxomi tñni Josesomi tñni xináirini. Í tñni ámi wí Saromíyí ríniñjfi tñnirini. ⁴¹ Íwa Jisaso Gariri píropenístíyo emearíná númi nuro arírá wígfíwarini.

Ámì obaxí wíwa enì o t́nì Gariri dání Jerusaremì aṅtyo nání bigííwa Jisasomì p̀kiarífná j́famì dání s̀ṅwí ẁnìg̀fawixìní.

Jisasomì xwíá weyárig̀fá nánìrìní.

⁴² Ríxa s̀fápi t́nì s̀fá ayi Sabarfá nání amìpí píranìṅfì imìxárarìg̀fáyimì ⁴³ Aramatia dąṅfì Josepo — O Judayfì mebá seáyì e imónìg̀fá worìní. O Gorìxo xwioxfyo m̀imeámfì nerì píranìṅfì umenṅweanfá nání dṅfì nìkìkayorì wenìṅfì nerì ṅweaṅorìní. O masìsfá m̀iwí dṅfì sixfì nínìmì émáyfì gapìmanfì Pairato t́ṅfì e nání nurì éfì nìrómáná Jisaso p̀iyò nání “Ananì omeámìní?” nurìrì yarìṅfì wíáná ⁴⁴ Pairato Jisaso ríxa ŕfa péinìg̀nìrì “Porisowamì mearìṅo obìní.” nìrìrì poriso ríxa báná yarìṅfì re wṅṅnìg̀nì, “Jisaso ríxa r̀ipéinìg̀nì? S̀inì m̀ipepa réinìg̀nì?” nurìrì ⁴⁵ poriso “O ríxa péinìg̀nì.” ŕagfì Pairato aŕfá e ǹwìrì Aramatia dąṅfì Josepo Jisaso p̀iyomì xe omeanìrì s̀ṅwí ẁnìfagfì ⁴⁶ Josepo nurì rapìrapfì aṕfá weṅfì wú b́fì nerì ǹimeámì ǹìbìrì p̀iyomì ǹiyoarì ǹimeámì ǹìwepf̀nìrì e ǹìtìmáná wigfì yarìg̀fápa xopìxopfì ǹìróa numáná xwáripáyò nání ǹimeámì nurì —Xwáripá ayi s̀ṅjáyò ófì rìxárinìṅf̀yìrìní. Ayimì ǹìtìmáná s̀ṅjá xwé wo m̀imegẁnárí ǹiméra ǹìpuro ófì maṅf̀wámì r̀ìtí nerf̀ná éfì rárárinìṅf̀nì. ⁴⁷ E yarfná Magídara dąṅfì Mariaí t́nì Josesomì xínáí Mariaíyì r̀inìṅfì t́nì “Jisaso ge t̀p̀r̀r̀éó?” ǹiyaiwìrì s̀ṅwí ẁnaxf̀dìg̀fìsìxìní.

16

Jisaso ámì wíápf̀nìmeanfì nánìrìní.

¹ Sá weg̀f̀paú Sabarfá ayi ríxa pwéáná s̀fápi t́nì Saromì t́nì awí neánìro ẃfápi t́nì p̀iyomì waráyò xópé wiaúwanìg̀nìrì íwa werìxfì dṅfì nanfì earinṅfì

bi b́f nero nítiro ² sá wegíwa Sadéyo ẃfá móníjómí ńwíáṕńimeámí Jisaso xẃfá weyáríníjé nání nuro ríxa sogẃf xemónaparíjagí nírémoríná ³ wíwaníjíwa re ríníǵfawixíní, “Ámá gowa śj́há óf mañ́f_wámí ṕfroyo mímegwínárí neaiiṕríríréoi?” nírínírná ⁴ weníj́f éfáýf wíníǵfawixíní. Śj́há aga xwéó aí ríxa mímegwínárí ninírí óf_yi śj́hání iníjagí ńwíníro ⁵ aṅwí e nítiro óf_yimí nípáwiro weníj́f éfáýf wíníǵfawixíní. Aṅínaj́f wo rapíráṕf aṕfá weníj́f sepiá wú ńyínímáná daiwo éf ṅweañagí ńwíníro udud́f wíaǵfá ⁶ o re uríj́nigíní, “Udud́f mepaní. Nioní nífáríní. Sewaýné Nasaretí dánj́f Jisaso, íḱfáyo yekwíroáriǵfómí śj́hẃf wínáníro baríjoi. Síní re ḿweníní. Ríxa wíáṕńimeánígíní. Omí tíǵf_e ańfá rí imóníjagí wíní_poyí. ⁷ Ríxa nuro wíeṕsínjowamí t́níní Pitaomí t́níní ení áwanj́f re urémeápoyí, ‘Jisaso Gariri ṕtroyenísíyo nání xámí seameanfáríní. Xewaníj_o searíj́p_a x́fómí e śj́hẃf wíní_pír_fáríní.’ urémeápoyí.” uráná ⁸ íwa ńpeyearo xwárípáyo ṕfíní ńwíárímí éf nuróná enj́f óf ero sír_f píkíníro nero wáýf níkáríníro nání ámá wíyo áwanj́f mur_f éf uǵfawixíní.

Jisaso Mariaímí śj́hání wimóníj́f náníríní.

⁹ Jisaso Sadéyo ẃfá móníj́f_mí ríxa ńwíáṕńimeámáná nurí Magídara dánj́f Mariaímí — Apíx́f í Jisaso xámí imfó ímí d́j́j́f xíxéroaríǵfá wé ẃfúmí dánj́f waú míx́f umáínowáríj́ríní. Ímí xámí śj́hání síwá wíníagí ¹⁰ í nurí ámá Jisaso t́níní emeaǵfáwa o nání d́j́j́f sípí ńwirí nání ámíx́fá yaríjaǵfá ńwímearí Jisaso wíáṕńimeáf nání áwanj́f nurírí ¹¹ re uríj́nigíní, “O ríxa śj́j́f enjagí śj́hẃf wínífíní.” uríagí awa arfá ńwíro aí d́j́j́f ńwík_wíroro “Nepa neararíní.” ḿyáiwíǵfawixíní.

Jisaso wiep̄sinq̄ waúmi wímean̄t̄pi nán̄tr̄t̄ni.

¹² E nemáná en̄áná xeḡt̄ wiep̄sinq̄ waú Jerusarem̄i p̄t̄ni n̄t̄wiár̄t̄mi aṅt̄ wíyo nán̄t̄ war̄fná Jisaso xeḡt̄ wón̄t̄ṅt̄ nimón̄tr̄t̄ wímeáaḡt̄ ¹³ awaú en̄t̄ nuri wiep̄sinq̄ w̄t̄am̄t̄ “Jisasom̄t̄ s̄ṅw̄t̄ win̄t̄wit̄.” ur̄taḡt̄i aiw̄t̄ d̄ṅt̄ n̄t̄wikw̄t̄roro “Nepa nearar̄t̄ṅit̄.” m̄t̄yaiwiḡt̄awix̄t̄ni.

Jisaso wiep̄sinq̄ wé wúkaú s̄ikw̄t̄ wom̄t̄ wímean̄t̄ nán̄tr̄t̄ni.

¹⁴ E nemáná en̄áná xeḡt̄ wiep̄sinq̄owa wé wúkaú s̄ikw̄t̄ wo awí neán̄tro aiwá nar̄fná Jisaso s̄ṅán̄t̄ s̄iwá n̄t̄win̄tr̄t̄ awa s̄in̄t̄ d̄ṅt̄ m̄t̄wikw̄t̄ró ero d̄ṅt̄ k̄k̄t̄m̄i imón̄tro yar̄t̄ṅaḡt̄a nán̄t̄ mix̄t̄ nur̄tr̄t̄ re ur̄t̄ṅin̄iḡt̄ni, “Ámá nion̄t̄ n̄t̄wiáp̄t̄n̄t̄mear̄t̄ ám̄t̄ s̄ṅt̄ en̄aḡt̄ s̄ṅw̄t̄ n̄in̄an̄t̄m̄i n̄t̄b̄tro áwan̄t̄ sear̄t̄áyo ar̄t̄a n̄t̄wiro d̄ṅt̄ m̄t̄wikw̄t̄ropa pí nán̄t̄ yar̄t̄ṅoi?” nur̄tr̄t̄ ¹⁵ re ur̄t̄ṅin̄iḡt̄ni, “Xw̄t̄a r̄r̄i n̄tr̄im̄t̄ni am̄t̄ am̄t̄ nemero xw̄t̄ȳt̄a nion̄t̄ nán̄t̄ yaȳt̄ seainar̄t̄ṅt̄pi amá n̄t̄yon̄t̄ áwan̄t̄ ur̄imé̄tr̄ix̄t̄ni. ¹⁶ Ámá ḡt̄ȳt̄ ar̄t̄a n̄t̄seairo nion̄t̄ nán̄t̄ d̄ṅt̄ n̄t̄nikw̄t̄roro waȳt̄ meá̄t̄áyo Gor̄ixoyá yeáȳt̄ uyim̄x̄emean̄t̄ár̄t̄ni. E ner̄t̄ aiw̄t̄ amá ḡt̄ȳt̄ nion̄t̄ nán̄t̄ d̄ṅt̄ m̄t̄nikw̄t̄ró̄t̄áȳt̄ xw̄t̄ȳt̄a meár̄t̄n̄ip̄r̄t̄ár̄t̄ni. ¹⁷ Ámá nion̄t̄ nán̄t̄ d̄ṅt̄ n̄t̄kw̄t̄ró̄t̄áȳt̄ wá̄t̄ nur̄t̄mer̄fná Gor̄ixoyá d̄ṅt̄yoyó dán̄t̄ em̄im̄t̄ r̄t̄pi ep̄r̄t̄ár̄t̄ni. Ḡt̄ yoyoyó dán̄t̄ amá im̄t̄ó d̄ṅt̄ x̄ixéroar̄t̄ṅt̄yoyó mix̄t̄ umá̄t̄nowár̄tro p̄t̄né amá wíyá maj̄t̄a aiw̄t̄ Gor̄ixoyá d̄ṅt̄yoyó dán̄t̄ wiḡt̄ p̄t̄néyoyó dán̄t̄ ur̄tro ¹⁸ sid̄ir̄t̄yoyó t̄a n̄t̄tam̄x̄in̄tr̄fná sid̄ṅt̄ n̄t̄wor̄t̄ aiw̄t̄ m̄t̄pé ero in̄it̄ḡt̄ ayá̄t̄ in̄t̄ṅt̄pi n̄t̄n̄tr̄t̄ aiw̄t̄ m̄t̄pé ero amá s̄im̄x̄t̄yoyó wé seáȳt̄ e nikw̄iár̄tro nan̄t̄ im̄x̄tro ep̄r̄t̄ár̄t̄ni.” ur̄t̄ṅin̄iḡt̄ni.

Jisaso aṅt̄nam̄t̄ nán̄t̄ peȳṅt̄ nán̄tr̄t̄ni.

¹⁹ E nur̄t̄m̄t̄ Jisaso Gor̄ixoyá d̄ṅt̄ t̄t̄ni aṅt̄nam̄t̄ nán̄t̄ n̄t̄peyir̄fná am̄t̄ o t̄t̄ni x̄ixen̄t̄ nimón̄tr̄t̄ nán̄t̄ wé náúm̄t̄ni

éí ḡweaḡiniginí. Éí ḡweaḡáná ²⁰ awa nuro Jisasoyá xwíyǎ́ ami ami nurimeróná á má “Nepa nearariḡoi.” yaiwipǎ́ri nání emímǎ́ ení Áminá Gorixoyá dḡǎ́ tǎ́nǎ́ níwíwapiya wagǎ́rǎ́nǎ́.

Xwiyá Gorixoyá Siripirini

The New Testament in the Ankave language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 20 Jul 2017

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051